

İKSAD

4. INTERNATIONAL CONGRESS ON
SOCIAL SCIENCES

SEPTEMBER 5-8, 2019
ERZURUM, TURKEY

İKSAD Publications - 2019©

ISBN- 978-605-7695-53-6

ABSTRACT BOOK

ABSTRACT BOOK

İKSAD

4. INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL SCIENCES

September 5-8, 2019

ERZURUM, TURKEY

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

Editors

Dr. Terane NAGIYEVA
Zhuldyz SAKHI

Institution Of Economic Development And Social Researches Publications®

(The Licence Number of Pubicator: 2014/31220)

TURKEY

TR: +90 342 606 06 75 USA: +1 347 257 98 63

E posta: kongreiksad@gmail.com

www.iksadkongre.org www.iksad.com

Issued in September 8, 2019

All rights of this book belongs to İKSAD. Without permission can't be duplicate or copied
Authors of chapters are responsible both ethically and juridically

Iksad Publications - 2019©

ISBN- 978-605-7695-53-6

CONFERENCE ID

TITLE OF CONFERENCE

İKSAD 4. INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL SCIENCES

PARTICIPATION

Keynote & Invited

DATE - PLACE

September 5-8, 2019

Erzurum, TURKEY

ORGANIZATION

İKSAD-INSTITUTE OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND
SOCIAL RESEARCHES

HEAD OF ORG. COMMITTEE

Prof. Dr. Sarash KONYRBAYEVA

COORDINATOR

Zhuldyz SAKHI

LANGUAGES

Turkish, English, Russian, Arabic

INTERNATIONAL PARTICIPANTS

Доцент Оксана ПИЛИПЧУК – Ukrayna

Sadiqova Pərvin – Turkmenistan

Mohamed Nadjib BOUKHATEM, Noureldien H.E. DARWISH- Algeria

Thangirala SUDHA- USA

Dr.Shawkat Arif MohMMED – Irak

Dr. Terane NAĞIYEVA – Azerbaijan

PHOTO GALLERY

IKSAD

INTERNATIONAL

For all pictures taken at the conference please refer to IKSAD CONGRESS SOCIETY Facebook Group to become a member and download the photos. <https://www.facebook.com/groups/518107318534159/>

SCIENTIFIC COMMITTEE

Dr. Alla A. TIMOFEVA

Vladivostok State Economy University

Dr. Alia R. MASALIMOVA

Al – Farabi Kazakh National University

Dr. Anatoliy LOGINOV

Ukraine Shevchenko Lugan National University

Dr. Botagul TURGUNBAEVA

Kazakh State Women's Teacher Training University

Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA

Rasulbekov Kyrgyz Economy University

Dr. Elvan YALCINKAYA

Ömer Halisdemir University

Dr. Elena Belik VENIAMINOVNA

Vladivostok State Economy University

Dr. Hiroshi NAKAHARA

Sapparo City University

Dr. Jun NAGAYASU

Tohoku University

Dr. Kenes JUSUPOV

M. Tinisbaev Kazakh Communication Academy

Dr. Latkin A. PAVLOVIC

Vladivostok State Economy University

Dr. Malik YILMAZ

Ataturk University

Dr. Masaya SAITO

Sapparo City University

Dr. Maira ESIMBOLOVA

Kazakhstan Narkhoz University

Dr. Maira MURZAHMEDOVA

Al – Farabi Kazakh National University

Dr. Merina B. VLADIMIROVNA
Vladivostok State Economy University

Dr. Mustafa GULEC
Ankara University

Dr. Mustafa UNAL
Erciyes University

Dr. Necati DEMIR
Gazi University

Dr. Nobuaki TAKEDA
Sapparo City University

Dr. Sevcen YILDIZ
Akdeniz University

Dr. Takashi HASUNI
Sapparo City University

Dr. Tsendiin BATTULGA
Mongolia State University

Dr. Umran TURKYILMAZ
Gazi University

Dr. Wakako SADAHIRO
Sapparo City University

Dr. Vera ABRAMENKOVA
Russia Family Studies Institute

Dr. Vlademir VISLIVYI
Ukraine National Technical University

Dr. Yang ZITONG
Wuhan University

Dr. Yoshio KANAZAKI
Tohoku University

Dr. Zongxian FENG
Xi'an Jiatong University

4. İKSAD INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL SCINECES

September 5-8, 2019

ERZURUM, TURKEY

CONFERENCE VENUE: The congress will be held in the historical congress building (now used as a Museum of Painting and Sculpture) in the city center of Erzurum.
Muratpaşa Mahallesi, Yenişehir Cd. No:30, 25100 Yakutiye/Erzurum

Participant Countries: Turkey, Azerbaijan, USA, Georgia, Algeria, Ukraine, Irak

- Registration desk opens at 09:00 and shall function till 17:00 pm.
- Please registrate at least an hour prior to your session
- Be in the session room at least 10 minutes before the session starts
- Head of session are fully empowered in all matters related to the presentations, coffee-breaks and session.
- Certificates will be given by the session chair at the end of the session.
- In the congress program, requests such as location and time changes will not be taken into consideration.
- If you think there are any shortcomings in the program, please email us at the latest by 23 APRIL 2019
- The names of the authors and titles of paper in the certificate will be printed as in the program.

PROGRAM SCHEDULE

06.09-Friday- Registration, Sessions, Lunch

07.09-Saturday- Registration, Sessions, Lunch

08.09- Sunday- Cutlrual Tour

(Kokartlı Rehber eşiliğinde GEZİ Palandöken Kayak Merkezi, Abdurrahman Gazi)

06.09.2019
FRIDAY / 10:⁰⁰-12⁰⁰

SESSION-1/ İKSAD hall	Head of Session: Doç. Dr. Mehmet ELBAN
Öğr. Gör. Neriman MORKOÇ	ORTADOĞUDA ASKERİ DARBELER
Semen KARLIKLI	CUMHURİYET DÖNEMİ KLASİK TÜRK MUSİKİSİ İCRACILARINDAN MÜSTESNA SESE SAHİP OLAN Ümitmit UĞURLU'NUN SANAT YAŞAMI VE İCRACILIĞININ İNCELENMESİ
Semen KARLIKLI	CUMHURİYET DÖNEMİNDE DOĞUŞUNU GERÇEKLEŞTİREN TÜRK OPERASI VE DÖNEMİN TÜRK KADIN OPERA SANATÇILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
Iasha BEKADZE Ömer Faruk AK	XVI. YÜZYIL SONLARINDA HERTVİSİ SANCAĞI'NDA MEYVE VE SEBZE ÜRETİMİ
Iasha BEKADZE Ömer Faruk AK	HİCRİ. 1003 / MİLADİ 1595 TARİHLİ TAHRİR KAYITLARINA GÖRE HERTVİSİ SANCAĞI'NDA ARICILIK VE BAL ÜRETİMİ
Meliha TATLI	MURATHAN MUNGAN'IN "AYNALI PASTANE" HİKÂYESİNDE KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME
Meliha TATLI	KADIN SORUNLARI BAĞLAMINDA SEVGİ SOYSAL'IN "ŞAFAK" ROMANI
Dr. Terane NAGIYEVA	Azerbaycan ve Türk Dillerinde Cinsiyet İlişkilerini Yansıtan Atasözleri
Doç. Dr. Mehmet ELBAN	SATI BEY VE SELİM SIRRI TARCAN'DA MERAK KAVRAMI: BİR KARŞILAŞTIRMA
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim AKKAŞ	BOŞ ZAMAN ETKİNLİKLERİNİN BİREY AÇISINDAN ÖNEMİ
Osman ŞİMŞEK Öğr. Gör. Muhlise CANLI	NEOLİBERAL TÜKETİM İDEOLOJİSİ VE DEĞİŞEN/DÖNÜŞEN MÜSLÜMAN KİMLİĞİ
Muhlise CANLI Osman ŞİMŞEK	MICHEL FOUCAULT'NUN ENTELLEKTÜEL GÖRÜŞÜ
Dr. Öğr. Üyesi Hamza KURTKAPAN	Y KUŞAĞI GENÇLERDE YAŞAM MEMNUNİYETİ DURUMU: NEVŞEHİR ÖRNEĞİ
Dr. Öğr. Üyesi Hamza KURTKAPAN	Y KUŞAĞI GENÇLERİN YAŞLI BAKIMI SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: NEVŞEHİR ÖRNEĞİ
Доцент Оксана ПИЛИПЧУК	ВОЗМОЖНОСТИ КОЛОРИСТИКИ ИНТЕРЬЕРА И ВКЛЮЧЕННЫХ В НЕГО ПРОИЗВЕДЕНИЙ ИСКУССТВА В СОЗДАНИИ ЭКОЛОГИИ ОБЩЕГО ПРОСТРАНСТВА

06.09.2019
FRIDAY / 12:⁰⁰-14⁰⁰

SESSION-2/ İKSAD hall	Head of Session: Dr. Öğr. Üyesi Hülya SÖNMEZ
Dr. Öğr. Üyesi. Ufuk TÖMAN	ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN BİYOTEKNOLOJİ KONULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Şükrü İLGÜN Doç. Dr. Esra ALTINTAŞ Merve AYDIN	PARALELKENARIN ALANININ ÖĞRETİMİNDE İSPATIN ETKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Şükrü İLGÜN Doç. Dr. Esra ALTINTAŞ Merve AYDIN	İSPAT YÖNTEMİNİN ÜÇGENİN ALANININ ÖĞRETİMİNDEKİ ETKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Hülya SÖNMEZ	TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ SÖZLÜ İLETİŞİM SORUNLARININ İNCELEMESİ
Arş. Gör. Emine ER Prof. Dr. Mustafa KUTLU	LİSE ÖĞRENCİLERİNDE MESLEK SEÇİMİNDE AİLE DESTEĞİNİN MESLEK OLGUNLUĞU DÜZEYİNİ YORDAMA GÜCÜ
Arş. Gör. Vildan SAKİ Dr. Öğr. Üyesi Fatma ALTUN	OKULLARDA GÖZLENEN ŞİDDETİ ÖNLEME VE MÜDAHALE: GÜVENLİ OKUL TOPLULUKLARI MODELİ
Arş. Gör. Cansu TOSUN Fatma ALTUN Prof. Dr. Hikmet YAZICI	İLİŞKİ DOYUMU VE İLİŞKİDE KARAR VERME BECERİSİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Levent YAKAR	ÇOKTAN SEÇMELİ SORU ÇÖZME YÖNTEMLERİNİN MADDE BAŞARISINA VE MADDE GÜÇLÜĞÜNE ETKİSİ
Levent YAKAR İsmail YELPAZE	BAŞKA ÜNİVERSİTEDE YAZ OKULU ÖĞRENCİSİ OLMAK

06.09.2019/ FRIDAY / 14⁰⁰-16⁰⁰

SESSION-3/ İKSAD hall	Head of Session: Doç. Dr. Şakir DIZMAN
Prof. Dr. Yavuz TOPCU Arş. Gör. Mehmet Muhammed SARI	TÜKETİCİLERİN BÖLGE ORJİNLI ORGANİK HAM İÇME SÜTÜ MEMNUNİYETLERİ VE PİYASA PAYLARI: AĞRI İLİ ÖRNEĞİ
Arş. Gör. Mehmet Muhammed SARI Prof. Dr. Yavuz TOPCU	TÜKETİCİLERİN İÇME SÜTÜ SATIN ALMA MODELLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER: AĞRI İLİ ÖRNEĞİ
Elif Seher KÖRPE GÜRSOY Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk BİÇEN	GELİŞMİŞ ÜLKELERDE SAVUNMA HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Nilgün Başalp YILDIRIM	ŞİRKETLER TOPLULUĞUNDA GÜVEN SORUMLULUĞU NEDİR? NE DEĞİLDİR? TÜRK TİCARET KANUNU'NUN 209. MADDESİNDE DÜZENLENEN GÜVEN SORUMLULUĞU HAKKINDA BAZI TESPİT VE ELEŞTİRİLER
Doç. Dr. Şakir DIZMAN	FRS SERMAYE YEDEKLERİ İLE MSUGT SERMAYE YEDEKLERİ HESAP GRUPLARI KARŞILAŞTIRMASI
Doç. Dr. Şakir DIZMAN	FRS KÂR YEDEKLERİ İLE MSUGT KÂR YEDEKLERİ HESAP GRUPLARI KARŞILAŞTIRMASI
Dr. Öğr. Üyesi Pınar KOÇ	BÖLGESEL DÜZEYDE DIŞ TİCARET İŞSİZLİK İLİŞKİSİNİN ANALİZİ
Dr. Öğr. Üyesi Pınar KOÇ	UZUN DÖNEMDE EK ÇALIŞAN ETKİSİ HİPOTEZİNİN GEÇERLİLİĞİNİN ANALİZİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ
Dr. Öğretim Üyesi Adem AKTAŞ	MALAZGİRT'TE FAALİYETTE BULUNAN İŞLETMELER AÇISINDAN MÜŞTERİ İLİŞKİLERİ YÖNETİMİ ANALİZİ
Dr. Öğr. Üyesi Ümit ÇIRAKLI	TÜRKİYE'DE ACİL SERVİSLERİN ETKİNLİKLERİNİN VERİ ZARFLAMA ANALİZİ İLE ÖLÇÜLMESİ: BİR SINIRLANDIRILMIŞ DEĞİŞKEN MODELİ

06.09.2019 / FRIDAY / 16⁰⁰-18³⁰

SESSION-4/ İKSAD hall	Head of Session: Doç. Dr. İlkay NOYAN YALMAN
Tolga ERGÜN Hilal OK ERGÜN	FAİZSİZ FİNANS SEKTÖRÜ İLE REEL SEKTÖR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN KO- ENTEGRASYON VE GRANGER NEDENSELLİK TESTLERİ İLE ARAŞTIRILMASI
Dr. Öğr. Üyesi Münevver KATKAT ÖZÇELİK Dr. Öğr. Üyesi Ceyda YERDELEN KAYGIN	MUHASEBEDE STANDART KARMAŞASI FİNANSAL YATIRIM ARAÇLARININ GETİRİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL Dr. Öğr. Gör. Şerife Merve KOŞAROĞLU	SAĞLIK HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİNİN TÜRKİYE İÇİN ANALİZİ
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah OĞRAK Sıddık ATAMAN Fikriye ATAMAN	BANKA PERSONELLERİNİN HEDEF BASKISI ALGISI: VAN İLİ ÖRNEĞİ
Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir GÜMÜŞ Sıddık ATAMAN Arş. Gör. Fikriye ATAMAN	ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖRGÜTSEL İMAJ DEĞERLENDİRMELERİ: VANYÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ
Öğr. Gör. Burçin ÖZ	VERGİNİN KONUSUNUN SEÇİMİNDE OPTİMALİTE VE MEŞRUIYET SORUNU: TEORİK VE TARİHSEL SÜREÇTE VERGİLEMEDE YAŞANAN DEĞİŞİM
Öğr. Gör. Burçin ÖZ	VERGİ TEKNİĞİ: AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARIYLA VERGİ TARİFE ÇEŞİTLERİ
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin KARABAYIR Öğr. Gör. Selçuk TAZEGÜL	VERGİ UYUMU İLE UYGUNLUK DENETİMİ İLİŞKİSİ
Doç. Dr. İlkay NOYAN YALMAN Doç. Dr. Necati Alp ERİLLİ Dr. Öğr. Üyesi Yalçın YALMAN	DÖVİZ KURU VE ENFLASYONUN KOBİ FAALİYETLERİ VE YEREL EKONOMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: SİVAS'TA KOBİ'LER ÜZERİNDE BİR UYGULAMA
Dr. Öğr. Üyesi İlkay NOYAN YALMAN Dr. Öğr. Üyesi Çağatay KARAKÖY	ORTA ASYA VE KAFKAS TÜRK CUMHURİYETLERİNDE LOJİSTİK PERFORMANS İNDEKSİ ÜZERİNE İHRACAT VE İTHALATIN ETKİSİ
Dr. Gulhan BİZEL	STRATEJİK PAZARLAMA PERFORMANSI DEĞERLENDİRMESİNDE GENEL OLGUNLUK MODELİ UYGULAMASI

07.09.2019 / SATURDAY / 10:⁰⁰-12⁰⁰

SESSION-1/ İKSAD hall	Head of Session: Dr. Öğr. Üyesi Murathan KEHA
Dr. Öğr. Üyesi Murathan KEHA	OSMANLI MODERNLEŞMESİ VE SOSYAL HAYATTA YAŞANAN DEĞİŞİM
Öğr. Gör. Burcu TOĞRUL Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ELİTOK	SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN MAHMUD CELALETTİN, MUSTAFA KÜTAHİ VE MEHMED ŞEVKİ EFENDİLERE AİT SÜLÜS-CELİ SÜLÜS HATLI LEVHALARIN TEZYİNATI
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ELİTOK Öğr. Gör. Burcu TOĞRUL	SÜLEYMANİYE YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN FAZIL AHMED PAŞA KOLEKSİYONU'NA AİT 00006 ENVANTER NUMARALI KUR'AN-I KERİM'İN KİTAP SANATLARI BAKIMINDAN İNCELENMESİ
Dr. Mazhar DÜNDAR Fethi DEMİR	İLÂHÎ HİTAP - KOLEKTİF ALT ŞUUR İLİŞKİSİ
Fethi DEMİR Mazhar DÜNDAR	MOLLA ABDÜLHADİ EL-COMANÎ'NİN HAYATI VE 'EQİDA İMANÊ ADLI ESERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Ayben NALBANTOĞLU	TARİH ÖĞRETMENLERİNİN DERSLERDE KULLANDIKLARI YÖNTEM - TEKNİKLER HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ (ERZURUM ÖRNEĞİ)
Dr. Öğrt. Üyesi Gonca SUTAY	ANADOLU'DA MOĞOL İSTİLASININ BAŞLANGICI VE KADİM ŞEHİR ERZURUM
Dr. Öğr. Üyesi Şule FIRAT DURDUKOCA	TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN ÖLÇME - DEĞERLENDİRME ARAÇLARINA YÖNELİK YETERLİK ALGILARININ BELİRLENMESİ
Dr Öğr. Üyesi Şule FIRAT DURDUKOCA Arş. Gör. Sevda KILIÇ	ÖĞRETMEN ADAYLARININ EĞİTİM PROGRAMI OKURYAZARLIĞI DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Meltem ORAL Dr. Öğr. Üyesi Nurgül KARAKURT	TÜRKİYE'DE İLK VE ACİL YARDIM PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN İLETİŞİM BECERİLERİ DERSİNİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

07.09.2019 / SATURDAY / 12⁰⁰-14⁰⁰

SESSION-2/ İKSAD hall	Head of Session: Dr. Öğr. Üyesi Bayram ARICI
Dr. Öğr. Üyesi Serpil YORGANCI	LEARNING STYLES, GENDER AND MATHEMATICS ACHIEVEMENT
Mine GÖZÜBÜYÜK TAMER Beyza KÜÇÜKKAYA Emine CENGİZ	İZ BIRAKAN ÖĞRETMENLER
Mine GÖZÜBÜYÜK TAMER Emine CENGİZ Beyza KÜÇÜKKAYA	YABANCI UYRUKLU KADINLARLA EVLİ OLAN TÜRK ERKEKLERİNİN EVLİLİK DENEYİMLERİ (TRABZON İLİ ÖRNEĞİ)
Seda KÜLEKÇİ Sema AKKEÇE	ANADOLU'DA YAZMA ESER BULUNAN İL HALK KÜTÜPHANELERİ
SEMA AKKEÇE SEDA KÜLEKÇİ	NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN SULTAN III. OSMAN VAKFI'NA AİT 17 ENVANTER NUMARALI KUR'AN-I KERİM'İN DURAK VE GÜLLERİNİN TEZHİP ÖZELLİKLERİ
Dr. Öğr. Üyesi Bayram ARICI	TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE BİR MOTİVASYON (GÜDÜLEME) ARACI OLARAK AFERİN KARTI
Dr. Öğr. Üyesi Yakup KIZILKAYA Öğr. Gör. Murat ÇİFTLİ	MODERN DÖNEM ARAPÇA ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDA EKSİK BIRAKILDIĞI DEĞERLENDİRİLEN BAZI HUSUSLAR
Dr. Öğr. Üyesi Rabia MERT	LOKMAN (AS) HAKKINDAKİ TARTIŞMALARA BİR BAKIŞ
Öğr. Üyesi Pervin SADIQOVA	INFLUENCE OF THE TURKISH REPUBLIC IN THE PROCESS OCCURING IN THE EAST OF THE EUPHRATES RIVER WITHIN THE MIDDLE EAST POLICY
Arş. Gör. Sevda KILIÇ	ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDEKİ ÖZEL EĞİTİM İHTİYACI

Prof. Dr. İbrahim H. DİKEN	OLAN ÇOCUKLARDA GEÇİŞ SÜRECİ VE HİZMETLERİ: LİTERATÜR İNCELEMESİ
Arş. Gör. Sevda KILIÇ	GÖRME YETERSİZLİĞİNDEN ETKİLENEN OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN TANILANMIŞ OYUN ÖZELLİKLERİ
Əzizova Mahirə	DƏRBƏND ŞƏHƏRİNİN AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏ YERİ (IV-IX ƏSRLƏR) THE POSITION OF DERBEND IN THE HISTORY OF AZERBAIJAN (IV-IX CENTURIES)”

07.09.2019/ SATURDAY / 14⁰⁰-16⁰⁰

SESSION-3/ İKSAD hall	Head of Session: Prof. Dr Derya ÖCAL
Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan DOĞAN	YENİ İPEK YOLU ve BİR KUŞAK BİR YOL EKONOMİ BÖLGESİ; KÜRESEL TİCARET İÇİN YENİ BİR ÇIKIŞ YOLU MU?
Prof. Dr Derya ÖCAL Sultan KOCA	REKLAM VE İDEOLOJİ EKSENİNDE REKLAMLAR
Prof. Dr Derya ÖCAL Sultan KOCA	SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE ÇEŞİTLİ MARKALARIN YEŞİL REKLAM KAMPANYALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME
SEDA AĞGÜL Prof. Dr. Turan ÖNDEŞ	SÜREKLİ DENETİMİN UYGULANMASINA YÖNELİK BİR BAKIŞ AÇISI: ERZURUM İLİNDE BİR ARAŞTIRMA
Gülsemin MISIRLI	İNTERNET HABER SİTELERİNDE KADIN YOKSULLUĞUNUN TEMSİLİ: SURİYELİ KADINLAR ÖRNEĞİ
Gülsemin MISIRLI	SÖZLÜ GELENEĞİN ÖNEMLİ BİR PARÇASI MANİLERİN İLETİŞİMSSEL İŞLEVİ
Dr. İsa UĞUR Öğr. Gör. Ömer Ceyhun APAK	KÜLTÜR TURİZMİ DESTİNASYONLARININ ARZ YAPILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: SAFRANBOLU ÖRNEĞİ
Dr. Öğr. Üyesi Dilek ÖZDEMİR Dr. Öğr. Üyesi Özge BUZDAĞLI	SAĞLIK TURİZMİNDE ULUSLARARASI REKABET GÜCÜ: SEÇİLMİŞ G20 ÜLKELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
Dr. Öğr. Üyesi Derya ÇAKMAK KARAPINAR Arzu Başak FİDAN	TEKNOLOJİNİN GELİŞİMİYLE ORTAYA ÇIKAN TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI VE TEKNOLOJİ DETOKSU
Dr. Öğr. Üyesi Derya ÇAKMAK KARAPINAR Arzu Başak FİDAN	DOĞAL REKLAM ÖRNEĞİNDE DİJİTALIN DÖNÜŞTÜRDÜĞÜ REKLAMCILIK
Dr. İpek Fatma ÇEVİK	ÜNİVERSİTE RESMİ İNTERNET SİTELERİNİN GÖRSEL AÇIDAN İNCELENMESİ VE MUKAYESELİ KARŞILAŞTIRMALARI

07.09.2019 / SATURDAY / 15⁰⁰-17³⁰

SESSION-4/ EJONS hall	Head of Session: Doç. Dr. Mustafa Zeki ÇIRAKLI
Asst. Prof. Dr. Fehmi TURGUT Dr. Öznur YEMEZ	SHAKESPEARE'S STAGE AS A PSYCHIATRIC WARD: PARANOIA, NARCISSISM AND EGOCENTRISM AS PATHOLOGICAL PERSONALITY TRAITS IN CORIOLANUS AND RICHARD III
Assoc. Prof. Dr. Mustafa Zeki ÇIRAKLI Dr. Öznur YEMEZ	THE SYNDROME OF SUBJECTIVE DOUBLES IN THE MOVIE LOOK AWAY (2018)
Doç. Dr. Mustafa Zeki ÇIRAKLI Dr. Öznur YEMEZ	ŞEYTANIN OĞLU (2013) FİLMİNDE ANTİ-SOSYAL KİŞİLİK BOZUKLUĞUNUN TEMSİLİ
Dr. Öğr. Üyesi Tuncay Yavuz ÖZDEMİR Mustafa ORHAN	LİSE ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK ÖZYETERLİK İNANÇLARI
Dr. Öğr. Üyesi Tuncay Yavuz ÖZDEMİR Mustafa ORHAN	ORTAÖĞRETİM KURUMLARININ PANSİYONLARINDA KALAN ÖĞRENCİLERİN PANSİYON HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ
Dr. Shawkat Arif MohMMED Yasemin TEPE	Contributions of Muslims in the pharmacology during the medieval ages AVRUPALI RESSAMLARIN TABLOLARINDA GÖRÜLEN, ANADOLU'DA DOKUNMUŞ HAYVAN FİĞÜRLÜ HALILAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
Yasemin TEPE	XIX. YÜZYIL OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA GÖRÜLEN KUMAŞLARA AİT BAZI ÖRNEKLER
Anıl TÜRKELİ Sevinç NAMLI	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN FİZİKSEL AKTİVİTE MOTİVASYONLARININ İNCELENMESİ
Doç Dr. Abdulkadir KAYA Dr. Öğr. Üyesi Sevinç NAMLI	SPOR KULÜPLERİNİN FİNANSAL PERFORMANSININ TOPSİS ANALİZİ İLE TEST EDİLMESİ: BİST SPOR FAALİYETLERİ SEKTÖRÜ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Abdulkadir KAYA Sevinç NAMLI	SPOR ENDEKSİ VE PAZAR ENDEKSİ DUYARLILIĞININ İNCELENMESİ: BORSA İSTANBUL ÖRNEĞİ
Doç. Dr. Selahattin YAVUZ	VERİLERİN NORMAL DAĞILIMININ GÖRSEL YÖNTEMLERLE BELİRLENMESİ
Doç. Dr. Selahattin YAVUZ	İNCELENEN DEĞİŞKEN ÜZERİNDE ETKİSİ OLAN DEĞİŞKENLERDEN BİRİNİN ETKİSİNİ İSTATİSTİKSEL OLARAK KONTROL ETME

SESSION-1, EJONS HALL	Moderator: Dr. Murathan KEHA
Dr. Öğr. Üyesi Sinan Sami AKKURT	AKILLI SÖZLEŞME KAVRAMI
Mohamed Nadjib BOUKHATEM Noureldien H.E. DARWISH Thangirala SUDHA Hanady NADA Siham BAHLOULI Henni CHADER Yasmine BENALI Shaker A. MOUSA	In Vitro Antioxidant, Anti-inflammatory and Cytotoxic Potential of Thyme (Thymus vulgaris) Essential Oil and its Related Terpenes on Tumor Cell Lines
Sadiqova Pərvin	TÜRKİYƏ CUMHURİYYƏTİNİN YAXIN ŞƏRQ SİYASƏTİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ FƏRAT ÇAYININ ŞƏRQİNDƏ BAŞ VERƏN PROSESLƏRƏ YANAŞMASI
Burcu YERLİKAYA	ERİL ŞİDDET BAĞLAMINDA ÇALIŞAN KADINLAR VE ÇİFTE MESAINİN İŞÇİ SAĞLIĞI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
Burcu YERLİKAYA	ERİL TAHAKKÜM ALTINDA EMEK PİYASALARI VE İŞİN CİNSİYETİ: YATAY VE DİKEY AYRIŞMA
Dr. Öğr. Üyesi Sibel POLAT	BİLİDİRİ GÖNDERECEK

CONTENT	
CONGRESS ID	i
PHOTO GALLERY	ii
SCIENCE COMMITTEE	iii
PROGRAM	iv
CONTENT	v
ABSTRACTS	
Ufuk TÖMAN	1
<i>ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN BİYOTEKNOLOJİ KONULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	
Yavuz TOPCU, Mehmet Muhammed SARI	2-3
<i>TÜKETİCİLERİN BÖLGE ORJİNLI ORGANİK HAM İÇME SÜTÜ MEMNUNİYETLERİ VE PİYASA PAYLARI: AĞRI İLİ ÖRNEĞİ</i>	
Mehmet Muhammed SARI, Yavuz TOPCU	4-5
<i>TÜKETİCİLERİN İÇME SÜTÜ SATIN ALMA MODELLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER: AĞRI İLİ ÖRNEĞİ</i>	
Şükrü İLGÜN, Esra ALTINTAŞ, Merve AYDIN	6
<i>PARALELKENARIN ALANININ ÖĞRETİMİNDE İSPATIN ETKİSİ</i>	
Şükrü İLGÜN, Esra ALTINTAŞ, Merve AYDIN	7
<i>İSPAT YÖNTEMİNİN ÜÇGENİN ALANININ ÖĞRETİMİNDEKİ ETKİSİ</i>	
Serpil YORGANCI	8
<i>LEARNING STYLES, GENDER AND MATHEMATICS ACHIEVEMENT</i>	
Elif Seher KÖRPE GÜRİSOY, Ömer Faruk BİÇEN	9
<i>GELİŞMİŞ ÜLKELERDE SAVUNMA HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ</i>	
Ayben NALBANTOĞLU	10
<i>TARİH ÖĞRETMENLERİNİN DERSLERDE KULLANDIKLARI YÖNTEM - TEKNİKLER HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ (ERZURUM ÖRNEĞİ)</i>	
Mehmet ELBAN	11
<i>SÂTİ BEY VE SELİM SIRRI TARCAN'DA MERAK KAVRAMI: BİR KARŞILAŞTIRMA</i>	
Mine Gözübüyük TAMER, Beyza KÜÇÜKKAYA, Emine CENGİZ	12
<i>İZ BIRAKAN ÖĞRETMENLER</i>	
Mine Gözübüyük TAMER, Emine CENGİZ, Beyza KÜÇÜKKAYA	13
<i>YABANCI UYRUKLU KADINLARLA EVLİ OLAN TÜRK ERKEKLERİNİN EVLİLİK DENEYİMLERİ (TRABZON İLİ ÖRNEĞİ)</i>	
Anıl TÜRKELİ, Sevinç NAMLI	14
<i>BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN FİZİKSEL AKTİVİTE MOTİVASYONLARININ İNCELENMESİ</i>	
Anıl TÜRKELİ, Sevinç NAMLI	15-16
<i>SPOR KULÜPLERİNİN FİNANSAL PERFORMANSININ TOPSİS ANALİZİ İLE TEST EDİLMESİ: BİST SPOR FAALİYETLERİ SEKTÖRÜ ÜZERİNE BİR UYGULAMA</i>	

Abdulkadir KAYA, Sevinç NAMLI	17-18
SPOR ENDEKSİ VE PAZAR ENDEKSİ DUYARLILIĞININ İNCELENMESİ: BORSA İSTANBUL ÖRNEĞİ	
Seda KÜLEKÇİ, Sema AKKEÇE	19
ANADOLU'DA YAZMA ESER BULUNAN İL HALK KÜTÜPHANELERİ	
Sema AKKEÇE, Seda KÜLEKÇİ	20
NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN SULTAN III. OSMAN VAKFI'NA AİT 17 ENVANTER NUMARALI KUR'AN-I KERİM'İN DURAK VE GÜLLERİNİN TEZHİP ÖZELLİKLERİ	
Şakir DIZMAN	21-22
FRS SERMAYE YEDEKLERİ İLE MSUGT SERMAYE YEDEKLERİ HESAP GRUPLARI KARŞILAŞTIRMASI	
Şakir DIZMAN	23-24
FRS KÂR YEDEKLERİ İLE MSUGT KÂR YEDEKLERİ HESAP GRUPLARI KARŞILAŞTIRMASI	
Emine ER, Mustafa KUTLU	25
LİSE ÖĞRENCİLERİNDE MESLEK SEÇİMİNDE AİLE DESTEĞİNİN MESLEK OLGUNLUĞU DÜZEYİNİ YORDAMA GÜCÜ	
Pınar KOÇ	26
BÖLGESEL DÜZEYDE DIŞ TİCARET İŞSİZLİK İLİŞKİSİNİN ANALİZİ	
Pınar KOÇ	27
UZUN DÖNEMDE EK ÇALIŞAN ETKİSİ HİPOTEZİNİN GEÇERLİLİĞİNİN ANALİZİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ	
Adem AKTAŞ	28
MALAZGİRT'TE FAALİYETTE BULUNAN İŞLETMELER AÇISINDAN MÜŞTERİ İLİŞKİLERİ YÖNETİMİ ANALİZİ	
Ümit ÇIRAKLI	29
TÜRKİYE'DE ACİL SERVİSLERİN ETKİNLİKLERİNİN VERİ ZARFLAMA ANALİZİ İLE ÖLÇÜLMESİ: BİR SINIRLANDIRILMIŞ DEĞİŞKEN MODELİ	
Tolga ERGÜN, Hilal OK ERGÜN	30
FAİZSİZ FİNANS SEKTÖRÜ İLE REEL SEKTÖR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN KO-ENTEGRASYON VE GRANGER NEDENSELLİK TESTLERİ İLE ARAŞTIRILMASI	
Münevver KATKAT ÖZÇELİK	31-32
MUHASEBEDE STANDART KARMAŞASI	
Ceyda YERDELEN KAYGIN	33
FİNANSAL YATIRIM ARAÇLARININ GETİRİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	
Ahmet ŞENGÖNÜL, Şerife Merve KOŞAROĞLU	34
SAĞLIK HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİNİN TÜRKİYE İÇİN ANALİZİ	
Abdullah OĞRAK, Sıddık ATAMAN, Fikriye ATAMAN	35-36
BANKA PERSONELLERİNİN HEDEF BASKISI ALGISI: VAN İLİ ÖRNEĞİ	
Abdullah OĞRAK, Sıddık ATAMAN, Fikriye ATAMAN	37-38
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖRGÜTSEL İMAJ DEĞERLENDİRMELERİ: VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ	
Burçin ÖZ	39
VERGİNİN KONUSUNUN SEÇİMİNDE OPTİMALİTE VE MEŞRUIYET SORUNU: TEORİK VE TARİHSEL SÜREÇTE VERGİLEMEDE YAŞANAN DEĞİŞİM	
Burçin ÖZ	40
VERGİ TEKNİĞİ: AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARIYLA VERGİ TARİFE ÇEŞİTLERİ	

Mehmet Emin KARABAYIR, Selçuk TAZEGÜL	41
VERGİ UYUMU İLE UYGUNLUK DENETİMİ İLİŞKİSİ	
İlkay NOYAN YALMAN, Necati Alp ERİLLİ, Yalçın YALMAN	42
DÖVİZ KURU VE ENFLASYONUN KOBİ FAALİYETLERİ VE YEREL EKONOMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: SİVAS'TA KOBİ'LER ÜZERİNDE BİR UYGULAMA	
İlkay NOYAN YALMAN, Çağatay KARAKÖY	43
ORTA ASYA VE KAFKAS TÜRK CUMHURİYETLERİNDE LOJİSTİK PERFORMANS İNDEKSİ ÜZERİNE İHRACAT VE İTHALATIN ETKİSİ	
Gülhan BİZEL	44
STRATEJİK PAZARLAMA PERFORMANSI DEĞERLENDİRMESİNDE GENEL OLGUNLUK MODELİ UYGULAMASI	
Sinan Sami AKKURT	45-46
AKILLI SÖZLEŞME KAVRAMI	
Mohamed Nadjib BOUKHATEM, Nouredien H.E. DARWISH, Thangirala SUDHA, Hanady NADA, Siham BAHLOULI, Henni CHADER, Yasmine BENALI, Shaker A. MOUSA	47-48
IN VITRO ANTIOXIDANT, ANTI-INFLAMMATORY AND CYTOTOXIC POTENTIAL OF THYME (THYMUS VULGARIS) ESSENTIAL OIL AND ITS RELATED TERPENES ON TUMOR CELL LINES	
Murathan KEHA	49
OSMANLI MODERNLEŞMESİ VE SOSYAL HAYATTA YAŞANAN DEĞİŞİM	
Iasha BEKADZE, Ömer Faruk AK	50-51
XVI. YÜZYIL SONLARINDA HERTVİSİ SANCAĞI'NDA MEYVE VE SEBZE ÜRETİMİ	

Iasha BEKADZE, Ömer Faruk AK	52
HİCRİ. 1003 / MİLADİ 1595 TARİHLİ TAHRİR KAYITLARINA GÖRE HERTVİSİ SANCAĞI'NDA ARICILIK VE BAL ÜRETİMİ	
Burcu TOĞRUL, Hüseyin ELİTOK	53
SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN MAHMUD CELALETİN, MUSTAFA KÜTAHİ VE MEHMED ŞEVKİ EFENDİLERE AİT SÜLÜS-CELİ SÜLÜS HATLI LEVHALARIN TEZYİNATI	
Hüseyin ELİTOK, Burcu TOĞRUL	54
SÜLEYMANİYE YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN FAZİL AHMED PAŞA KOLEKSİYONU'NA AİT 00006 ENVANTER NUMARALI KUR'AN-I KERİM'İN KİTAP SANATLARI BAKIMINDAN İNCELENMESİ	
Mazhar DÜNDAR, Fethi DEMİR	55-56
İLÂHÎ HİTAP - KOLEKTİF ALT ŞUUR İLİŞKİSİ	
Fethi DEMİR, Mazhar DÜNDAR	57-58
MOLLA ABDÜLHADİ EL-COMANÎ'NİN HAYATI VE 'EQÎDA İMANÊ ADLI ESERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	
Gonca SUTAY	59
ANADOLU'DA MOĞOL İSTİLASININ BAŞLANGICI VE KADİM ŞEHİR ERZURUM	
Şule FIRAT DURDUKOCA	60
TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN ÖLÇME - DEĞERLENDİRME ARAÇLARINA YÖNELİK YETERLİK ALGILARININ BELİRLENMESİ	
Şule FIRAT DURDUKOCA, Sevda KILIÇ	61
ÖĞRETMEN ADAYLARININ EĞİTİM PROGRAMI OKURYAZARLIĞI DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ	

Levent YAKAR	62
ÇOKTAN SEÇMELİ SORU ÇÖZME YÖNTEMLERİNİN MADDE BAŞARISINA VE MADDE GÜÇLÜĞÜNE ETKİSİ	
Levent YAKAR, İsmail YELPAZE	63-64
BAŞKA ÜNİVERSİTEDE YAZ OKULU ÖĞRENCİSİ OLMAK	
Bayram ARICI	65
TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE BİR MOTİVASYON (GÜDÜLEME) ARACI OLARAK AFERİN KARTI	
Yakup KIZILKAYA, Murat ÇİFTLİ	66
MODERN DÖNEM ARAPÇA ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDA EKSİK BIRAKILDIĞI DEĞERLENDİRİLEN BAZI HUSUSLAR	
Rabia MERT	67
LOKMAN (AS) HAKKINDAKİ TARTIŞMALARA BİR BAKIŞ	
Alpaslan DOĞAN	68-69
YENİ İPEK YOLU ve BİR KUŞAK BİR YOL EKONOMİ BÖLGESİ; KÜRESEL TİCARET İÇİN YENİ BİR ÇIKIŞ YOLU MU?	
Derya ÖCAL, Sultan KOCA	70
REKLAM VE İDEOLOJİ EKSENİNDE REKLAMLAR	
Derya ÖCAL, Sultan KOCA	71
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE ÇEŞİTLİ MARKALARIN YEŞİL REKLAM KAMPANYALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME	
Meltem ORAL, Nurgül KARAKURT	72-73
TÜRKİYE'DE İLK VE ACİL YARDIM PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN İLETİŞİM BECERİLERİ DERSİNİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	
Seda AĞGÜL, Turan ÖNDEŞ	74
SÜREKLİ DENETİMİN UYGULANMASINA YÖNELİK BİR BAKIŞ AÇISI: ERZURUM İLİNDE BİR ARAŞTIRMA	
Gülsemin MISIRLI	75
İNTERNET HABER SİTELERİNDE KADIN YOKSULLUĞUNUN TEMSİLİ: SURİYELİ KADINLAR ÖRNEĞİ	
Gülsemin MISIRLI	76
SÖZLÜ GELENEĞİN ÖNEMLİ BİR PARÇASI MANİLERİN İLETİŞİMSEL İŞLEVİ	
İsa UĞUR, Ömer Ceyhan APAK	77
KÜLTÜR TURİZMİ DESTİNASYONLARININ ARZ YAPILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: SAFRANBOLU ÖRNEĞİ	
Dilek ÖZDEMİR, Özge BUZDAĞLI	78
SAĞLIK TURİZMİNDE ULUSLARARASI REKABET GÜCÜ: SEÇİLMİŞ G20 ÜLKELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	
Derya ÇAKMAK KARAPINAR, Arzu Başak FİDAN	79
TEKNOLOJİNİN GELİŞİMİYLE ORTAYA ÇIKAN TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI VE TEKNOLOJİ DETOKSU	
Derya ÇAKMAK KARAPINAR, Arzu Başak FİDAN	80
DOĞAL REKLAM ÖRNEĞİNDE DİJİTALİN DÖNÜŞTÜRDÜĞÜ REKLAMCILIK	
İpek Fatma ÇEVİK	81
ÜNİVERSİTE RESMİ İNTERNET SİTELERİNİN GÖRSEL AÇIDAN İNCELENMESİ VE MUKAYESELİ KARŞILAŞTIRMALARI	
Burcu YERLİKAYA	82
ERİL ŞİDDET BAĞLAMINDA ÇALIŞAN KADINLAR VE ÇİFTE MESAINİN İŞÇİ SAĞLIĞI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	

Burcu YERLİKAYA	83-84
ERİL TAHAKKÜM ALTINDA EMEK PİYASALARI VE İŞİN CİNSİYETİ: YATAY VE DİKEY AYRIŞMA	
Fehmi TURGUT, Öznur YEMEZ	85
SHAKESPEARE'S STAGE AS A PSYCHIATRIC WARD: PARANOIA, NARCISSISM AND EGOCENTRISM AS PATHOLOGICAL PERSONALITY TRAITS IN CORIOLANUS AND RICHARD III	
Mustafa Zeki ÇIRAKLI, Öznur YEMEZ	86
THE SYNDROME OF SUBJECTIVE DOUBLES IN THE MOVIE LOOK AWAY (2018)	
Mustafa Zeki ÇIRAKLI, Öznur YEMEZ	87
ŞEYTANIN OĞLU (2013) FİLMİNDE ANTİ-SOSYAL KİŞİLİK BOZUKLUĞUNUN TEMSİLİ	
Tuncay Yavuz ÖZDEMİR, Mustafa ORHAN	88-89
LİSE ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK ÖZYETERLİK İNANÇLARI	
Tuncay Yavuz ÖZDEMİR, Mustafa ORHAN	90-91
ORTAÖĞRETİM KURUMLARININ PANSİYONLARINDA KALAN ÖĞRENCİLERİN PANSİYON HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	
Shawkat Arif MohMMED	92
CONTRIBUTIONS OF MUSLIMS IN THE PHARMACOLOGY DURING THE MEDIEVAL AGES	
Yasemin TEPE	93
AVRUPALI RESSAMLARIN TABLOLARINDA GÖRÜLEN, ANADOLU'DA DOKUNMUŞ HAYVAN FİGÜRLÜ HALILAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	
Yasemin TEPE	94
XIX. YÜZYIL OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA GÖRÜLEN KUMAŞLARA AİT BAZI ÖRNEKLER	
Selahattin YAVUZ	95
VERİLERİN NORMAL DAĞILIMININ GÖRSEL YÖNTEMLERLE BELİRLENMESİ	
Selahattin YAVUZ	96
İNCELENEN DEĞİŞKEN ÜZERİNDE ETKİSİ OLAN DEĞİŞKENLERDEN BİRİNİN ETKİSİNİ İSTATİSTİKSEL OLARAK KONTROL ETME	
Neriman Morkoç	97-98
ORTADOĞUDA ASKERİ DARBELER	
Semen KARLIKLI	99
CUMHURİYET DÖNEMİ KLASİK TÜRK MUSİKİSİ İCRACILARINDAN MÜSTESNA SESE SAHİP OLAN MERAL UĞURLU'NUN SANAT YAŞAMI VE İCRACILIĞININ İNCELENMESİ	
Semen KARLIKLI	100
CUMHURİYET DÖNEMİNDE DOĞUŞUNU GERÇEKLEŞTİREN TÜRK OPERASI VE DÖNEMİN TÜRK KADIN OPERA SANATÇILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	
Meliha TATLI	101
MURATHAN Mungan'IN "AYNALI PASTANE" HİKÂYESİNDE KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME	
Meliha TATLI	102
KADIN SORUNLARI BAĞLAMINDA SEVGİ SOYSAL'IN "ŞAFAK" ROMANI	
İbrahim AKKAŞ	103-104
BOŞ ZAMAN ETKİNLİKLERİNİN BİREY AÇISINDAN ÖNEMİ	
Osman ŞİMŞEK, Muhlise CANLI	105
NEOLİBERAL TÜKETİM İDEOLOJİSİ VE DEĞİŞEN/DÖNÜŞEN	

MÜSLÜMAN KİMLİĞİ	
Muhlise CANLI, Osman ŞİMŞEK	106
MİCHEL FOUCAULT'NUN ENTELLEKTÜEL GÖRÜŞÜ	
Hülya SÖNMEZ	107-108
TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ SÖZLÜ İLETİŞİM SORUNLARININ İNCELEMESİ	
Vildan SAKİ, Fatma ALTUN	109
OKULLARDA GÖZLENEN ŞİDDETİ ÖNLEME VE MÜDAHALE: GÜVENLİ OKUL TOPLULUKLARI MODELİ	
Cansu TOSUN, Fatma ALTUN, Hikmet YAZICI	110
İLİŞKİ DOYUMU VE İLİŞKİDE KARAR VERME BECERİSİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	
Nilgün Başalp YILDIRIM	111-112
ŞİRKETLER TOPLULUĞUNDA GÜVEN SORUMLULUĞU NEDİR? NE DEĞİLDİR? TÜRK TİCARET KANUNU'NUN 209. MADDESİNDE DÜZENLENEN GÜVEN SORUMLULUĞU HAKKINDA BAZI TESPİT VE ELEŞTİRİLER	
Mubin İNAN, Suzan URGAN	113
ORGANİZASYONLARDA İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNİN ÇALIŞAN – YÖNETİCİ YANSIMASI: SAĞLIK SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ	
Оксана ПИЛИПЧУК	114-115
ВОЗМОЖНОСТИ КОЛОРИСТИКИ ИНТЕРЬЕРА И ВКЛЮЧЕННЫХ В НЕГО ПРОИЗВЕДЕНИЙ ИСКУССТВА В СОЗДАНИИ ЭКОЛОГИИ ОБЩЕГО ПРОСТРАНСТВА	
Hamza KURTKAPAN	116
Y KUŞAĞI GENÇLERDE YAŞAM MEMNUNİYETİ DURUMU: NEVŞEHİR ÖRNEĞİ	
Hamza KURTKAPAN	117
Y KUŞAĞI GENÇLERİN YAŞLI BAKIMI SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: NEVŞEHİR ÖRNEĞİ	
Sadiqova PƏRVİN	118-119
TÜRKİYƏ CUMHURİYYƏTİNİN YAXIN ŞƏRQ SİYASƏTİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ FƏRAT ÇAYININ ŞƏRQİNDƏ BAŞ VERƏN PROSESLƏRƏ TƏSİRİ	
Terane NAĞİYEVA	120
AZƏRBAYCAN VE TÜRK DİLLERİNDE CİNSİYET İLİŞKİLƏRİNİ YANSITAN ATASÖZLERİ	
Sevda KILIÇ, İbrahim H. DİKEN	121
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDEKİ ÖZEL EĞİTİM İHTİYACI OLAN ÇOCUKLARDA GEÇİŞ SÜRECİ VE HİZMETLERİ: LİTERATÜR İNCELEMESİ	
Sevda KILIÇ	122
GÖRME YETERSİZLİĞİNDEN ETKİLENEN OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN TANILANMIŞ OYUN ÖZELLİKLERİ	
Əzizova Mahirə	123
DƏRBƏND ŞƏHƏRİNİN AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏ YERİ (IV-IX ƏSRLƏR)	

ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN BİYOTEKNOLOJİ KONULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ufuk TÖMAN

Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi

ÖZET

İnsanlar mikroorganizmaları, bitkileri ve hayvanları hayatının her yerinde kullanmaktadırlar. Biyoteknolojinin gelişimi, hayat standartlarımızı daha iyi hale getirmek için organizmaların genetiğini yeni yöntemlerle değiştirmeye ve bunların ürünlerini kullanmamıza imkan tanımaktadır. Bununla birlikte biyoteknoloji, hastalıkların tanısı ve tedavisinde sayısız faydalar sağlamaktadır. Bu durum, bireylerin biyoteknoloji uygulamalarının avantajlarını ve risklerini eleştirel anlamda değerlendirebilmesini gerektirmektedir. Yapılan çalışmalar, lise öğrencilerinin biyoteknoloji konuları ile ilgili bilgi düzeylerinin yeterli seviyede olmadığını ortaya koymaktadır.

Bu çalışmanın amacı, biyoteknoloji konularının lise programlarında ne ölçüde yer aldığını ortaya çıkarmak; lise öğrencilerinin biyoteknoloji konularına olan ilgilerini belirlemektir. Bu amaca yönelik olarak lise düzeyindeki ders kitapları ve ders programları incelenmiştir. Öğrencilerin biyoteknoloji konularındaki başarı durumlarını belirlemek için bir başarı testi hazırlanmıştır. Hazırlanan araçlar, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, Bayburt’ da öğrenim gören 150 lise son sınıf, fen bölümü öğrencisine uygulanmıştır. Araştırmada, 12. Sınıf Biyoloji öğretim programlarındaki biyoteknoloji konularının, “Genetik Şifre ve Protein Sentezi” ünitesinde yer aldığı belirlenmiştir. 9, 10, 11. Sınıf Biyoloji öğretim programlarında ise “Biyoteknoloji” başlığı altında bir konunun bulunmadığı, ancak genetik mühendisliği ve biyoteknoloji alanında yaşanan yeni gelişmeler ile ilgili öğretim programında özel amaçların olduğu ortaya çıkmıştır. Biyoteknoloji öğretiminin daha etkin ve verimli olmasında, eğitim programlarının yeniden gözden geçirilmesi ve öğrencilerin biyoteknoloji konularına olan ilgilerini arttıracak güncel nitelikli etkinlikler düzenlenmesi önerilebilir. Belirli zaman aralıklarında, biyoteknoloji dalında yetişmiş, uzman kişiler okullara davet edilerek seminer, konferans vb. etkinlikler düzenlenmeli ve bu uzman kişilerin bilgilerinden faydalanılmalıdır. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek, birden çok duyu organına hitap eden, ders araç ve gereçleri biyoteknoloji öğretiminde sıklıkla kullanılmalıdır. Ayrıca, biyoteknoloji öğretiminde mümkün olduğunca laboratuvarlardan faydalanılmalı, dolayısıyla biyoteknoloji konuları uygulamalı olarak verilmelidir.

Anahtar Sözcükler: biyoteknoloji, biyoteknoloji öğretimi, biyoloji öğretimi

TÜKETİCİLERİN BÖLGE ORJİNLI ORGANİK HAM İÇME SÜTÜ MEMNUNİYETLERİ VE PİYASA PAYLARI: AĞRI İLİ ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Yavuz TOPCU

Mehmet Muhammed SARI

Atatürk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Erzurum, Türkiye

ÖZET

Günümüzde bölge orijinli gıda ürünleri tüketimi, hem insan sağlığı hem de üretim ve arz zincirinde işletmelere katkısından dolayı büyük bir önem arz etmektedir. Bütün dünyada gıda ürünleri tüketiminde aranan en önemli kalite ve güvence unsuru olarak dikkate alınan bu niteliklere sahip ürünlerin piyasa yayılım oranı da önemli ölçüde artmaktadır. Bütün bu gelişmeler ışığında; *Kuzeydoğu Anadolu, Doğu Karadeniz ve Marmara/Ege Bölgesi* orijinli ham içme sütü tüketim tercihlerinde etkili olan faktör ve faktör seviyelerini temel alan tüketicilerin içme sütü tüketim tercih profillerini tasarlamak ve onların piyasa paylarını belirlemek, çalışmanın temel amacıdır. Bu amaçlar için, Ağrı ilinde 200 hane halkından sağlanan birincil veriler, çalışmanın ana materyalini oluşturmuştur. Tüketicilerin bölge orijinli organik ham içme sütü tüketim tercihlerinde toplam faydalarını maksimum kılan faktörlerin nispi önemi ile faktör seviyelerinin kısmi faydalarına dayalı ürün profillerini tasarlamak ve onların piyasa paylarını belirlemek amacı ile *Conjoint Analiz* kullanılmıştır. Ayrıca tüketicilerin tüketim sıklıklarına göre gruplandırılması için *Kümeleme Analizi* kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçları; yoğun düzeyde içme sütü tüketen kullanıcılar için üretim tekniği (%25,4), fiyat (%21,1) ve ürün içeriği (%21) faktörleri büyük önem atfederken, ılımlı düzeyde tüketenler için marka (%24), bölge orijini (%21,4) ve ürün içeriği (%18) faktörlerinin daha büyük nispi fayda sağladığını göstermiştir. Benzer şekilde düşük düzeyde kullanıcılar için marka (%25), ürün içeriği (%23) ve üretim tekniği (%18) faktörleri önemli bulunmuştur. Diğer taraftan yoğun kullanıcıların toplam faydasını maksimum kılan *Kuzeydoğu Anadolu orijinli* ulusal marka altında düşük fiyatlı light sütlerin en yüksek piyasa payı %34,4 iken; ılımlı ve düşük düzeyde kullanıcıların toplam faydasını maksimum kılan *Doğu Karadeniz orijinli* ulusal ve özel marka altında yüksek fiyatlı yarım ve tam yağlı içme sütlerinin piyasa payları sırasıyla %47 ve %63,4 olarak analiz edilmiştir. Sonuç olarak, tüketicilere maksimum fayda temin eden ve en yüksek piyasa payları oluşturan bu profillerin perakende düzeyinde sunulması, hem hedef tüketici kitlesinin tüketim memnuniyeti hem de işletmelerin toplam gelirleri üzerinde artan bir etki sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Bölge orijini, Conjoint Analiz, İçme sütü, Kümeleme Analizi, Piyasa payı, Tüketim memnuniyeti

**CONSUMERS' CONSUMPTION SATISFACTION TOWARDS ORGANIC
DRINKING MILK WITH THE REGION OF ORIGIN AND MARKET SHARES:
CASE OF AGRI PROVINCE**

ABSTRACT

Consumption of food products with the region of origin has provided a great importance due to contributing to both human healthy and the farms performing at the production and supply chain in recent years. Market penetration rate for the foods with these attributes considered as the most important quality and credence element looking for food products consumption has increased considerably in the world. In light of these developments, the main aim of the study is to design the consumers' drinking milk consumption preference profiles and to determine their market shares based on the factors and their levels impacting on the consumption satisfaction of drinking milk with *Northeastern Anatolia, Eastern Black Sea and Marmara/Aegean Region* origins. For these aims, the primary data obtained from 200 households in Agri Province were the main material of this study. *Conjoint analysis* was used to design the product profiles related to the relative importance of the factors and the part utilities of their levels maximizing the consumers' total utilities on their consumption preferences towards drinking milk with the region of origin, and to determine their market shares. The results of the study indicated that while production technique (25%), price (21.1%) and product content (21%) factors attributed a great importance for heavy users, brand (24%), the region of origin (21.4%) and product content (18%) provided a big relative importance for medium users. Similarly, brand (25%), product content (23%) and product technique (18%) factors were found important for light users. On the other hand, whereas the highest market shares of organic pasteurized milk with *Eastern Black Sea* origin maximizing heavy users' total utilities was 13.4%; these of organic pasteurized and raw milk with *Northeastern Anatolia* origin maximizing medium and light users' total utilities were 15.9% and 16.4%, respectively. As result, positioning of these profiles providing maximum utility to target consumer masses, and being of the highest market shares at retailer levels could provide an increasing impact on both target consumers' consumption satisfaction and the farms' total revenue.

Keywords: Agri, The region of origin, Conjoint Analysis, Drinking milk, Cluster Analysis, Market share, Consumption satisfaction

TÜKETİCİLERİN İÇME SÜTÜ SATIN ALMA MODELLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER: AĞRI İLİ ÖRNEĞİ

Mehmet Muhammed SARI

Prof. Dr. Yavuz TOPCU

Atatürk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi,
Tarım Ekonomisi Bölümü

ÖZET

Son yıllarda perakende düzeyinde içme sütü için uygulanan yeni düzenlemeler, tüketicilerin satın alma modellerinde önemli değişikliklere neden olmuştur. Özellikle içme sütünün paketlenmesi ve perakende düzeyinde satışı ile ilgili yasal düzenlemeler yanında tüketicilerin sosyoekonomik özellikleri, temel fayda sağlayan duysal kalite nitelikleri ve pazarlama karması bileşenleri de satın alma modelleri üzerinde büyük önem arz etmektedir. Bu yüzden, tüketicilerin içme sütü satın alma modelleri üzerinde etkili olan içsel ve dışsal ürün niteliklerini belirlemek amacıyla, bu çalışma planlanmıştır. Çalışmadan elde edilen birincil veriler, Ağrı ilinde içme sütü tüketen 200 hane halkından elde edilmiştir. İçme sütü tüketim modelleri üzerinde etkili ana faktörleri belirlemek için *Temel Bileşenler Analizi*, tüketicilerin tüketim sıklıklarına göre tüketim segmentlerini belirlemek için de *Kümeleme Analizi* kullanılmıştır. Araştırma sonuçları; yoğun düzeyde içme sütü tüketen tüketicilerin arz zincirinde yerel markalı çiğ sütün hijyen ve güven teminatı altında duysal kalite ve besin değeri üzerine odaklandıklarını göstermiştir. Diğer taraftan ılımlı düzeyde içme sütü tüketen kullanıcılar, satın alma modellerinde süt hayvanı kaynaklarına bağlı olarak organik sütlerin besleyicilik niteliklerini benimsemişlerdir. Düşük düzeyde içme sütü tüketen kullanıcılar ise hastalık endişeleri minimize eden ve biyolojik gelişmeye katkı veren ısıtılmış işlem görmüş meyve aromalı sütlerin hedonik kalitesine daha büyük önem atfetmiştir. Bu yüzden yoğun ve ılımlı düzeyde içme sütü tüketen kullanıcılar için sırasıyla temel fayda sağlayan yerel markalı konvansiyonel ve organik çiğ sütlerin hayvan temin kaynaklarına göre farklılaştırılması, tüketim memnuniyetini artırabilir. Benzer şekilde düşük düzeydeki kullanıcılar için ısıtılmış işlem görmüş pastörize ve UHT sütlerin gerçek ürün imajına göre farklılaştırılması, onların toplam faydalarını maksimum kılabilir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Duyusal ve hedonik kalite, İçme sütü, Kümeleme Analizi, Temel Bileşenler Analizi

FACTORS AFFECTING CONSUMERS' DRINKING MILK PURCHASE PATTERNS: CASE OF AGRI PROVINCE

ABSTRACT

New regulations applied for drinking milk at retail level have caused significant changes on consumers' purchase patterns in recent years. In particular, in addition to legal regulations related to the packaging and retail sale of drinking milk, the consumers' socioeconomic characteristics, sensory quality attributes providing core benefit and marketing mix components are of great importance on their purchase patterns. This study was planned to determine, therefore, extrinsic and intrinsic product attributes of drinking milk impacting on their purchase patterns. Data collected from the study were obtained from 200 households consuming drinking milk in Agri Province. *Principal Component Analysis* to determine the main factors effecting on drinking milk consumption patterns, and *Cluster Analysis* to establish homogeneous consumer segments according to their consumption frequencies were used. The result of the study indicated that heavy users focused on sensory quality and nutritional value under food hygiene and safety of raw milk with local brand at supply chain. On the other hand, medium users adopted the feeding qualities of organic drinking milk based on milk animal sources on their purchase patterns. Light users also attributed a greater importance to hedonic quality of heat treated fruit-flavored milk minimizing disease anxiety and contributing to biological improvement. Therefore, the differentiation of the local-branded conventional and organic raw milk according to the animal supply sources providing core benefit for heavy and medium users could increase their consumption satisfaction, respectively. Similarly, the differentiation according to actual product image of heat treated pasteurized and UHT milk for light users could maximize their total utilities.

Keywords: Agri, Sensory and hedonic qualities, Drinking milk, Cluster analysis, Principal Component Analysis

PARALELKENARIN ALANININ ÖĞRETİMİNDE İSPATIN ETKİSİ**Dr. Öğr. Üyesi Şükrü İLGÜN**

Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü,
Matematik Eğitimi Anabilim Dalı

Doç. Dr. Esra ALTINTAŞ

Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü,
Matematik Eğitimi Anabilim Dalı

Merve AYDIN

Kafkas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Paralelkenar, Geometride birçok konuya temel teşkil etmesi bakımından, yeri inkar edilemez bir öneme sahiptir. Doğal olarak paralelkenarın alanı da onun kadar önemli bir yer tutmaktadır. Örneğin üçgenin alanı için paralelkenarın alanından yola çıkılarak öğrencilerin kafasında anlamlı öğrenmeler meydana getirilebilmektedir. Bu terimin sağlıklı bir şekilde ortaokul öğrencilerine aktarılabilmesi ile ilgili literatür tarandığında birçok farklı yöntem kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmada paralelkenarın alanı konusu "ispat yöntemi" kullanılarak öğrencilere öğretilmeye çalışılmıştır. Çünkü ispat yöntemi bir konuyu öğrencilere anlatırken konunun mantığı ile birlikte verilmesini sağlamaktadır. Çalışmada da öğrencilere, paralelkenarın alanı konusu en iyi şekilde aktarılmaya çalışılmıştır. Bu sebeple Kars'ta seçilen bir ortaokulda toplam 13 öğrenciye paralelkenarın alanı ispat yöntemi ile anlatılmıştır. Ardından öğrencilere paralelkenarın alanı ile ilgili toplam 3 sorunun yer aldığı bir çalışma kağıdı verilmiştir. Öğrencilerin çalışma kağıdındaki, paralelkenarın alanını konu alan sorulara verdikleri cevaplar ile ispat yöntemi arasında bir bağlantı kurulmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin, bilgiyi bilmesinden çok bilginin kaynağını, nereden geldiğini bilmesi, mantıklı öğrenmelerin gerçekleşmesi ve öğrencilerin bildiği bilgiyi kullanabilmesi açısından önemlidir. Bir konunun akılda kalıcılığını etkileyen en önemli etken konunun öğrenciler için anlamlı bir şekilde öğrenilmiş olması ile bağlantılıdır. Bu bağlantının kurulması için de ispat yönteminin kullanımı önemlidir. Bu çalışmada Geometri öğretiminde, özel olarak paralelkenarın alanı konusunda, ispat yönteminin etkisi gözlemlenmiştir.

Yapılan çalışmada; öğrencilerin çoğunluğu ispat yöntemi ile anlatılan paralelkenarın alanı konusunu anlamış ve çalışma kağıdında verilen soruları cevaplayabilmişlerdir. Öğrenciler için anlamlı öğrenme gerçekleşmiştir.

Anahtar Kelimeler: Paralelkenar, İspat, Geometri, Matematik Öğretimi

İSPAT YÖNTEMİNİN ÜÇGENİN ALANININ ÖĞRETİMİNDEKİ ETKİSİ**Dr. Öğrt. Üyesi Şükrü İLGÜN**

Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü,
Matematik Eğitimi Anabilim Dalı

Doç. Dr. Esra ALTINTAŞ

Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü,
Matematik Eğitimi Anabilim Dalı

Merve AYDIN

Kafkas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Üçgenler konusu Geometrinin yapı taşı olarak düşünülebilir. Gerçekten Geometri, üçgenler olmadan düşünülemez. Bu doğrultuda üçgenin alanı da aynı şekilde önemlidir ve üçgenin alanının öğretimi öğrenciye iyi aktarılmalıdır. Bu çalışmada üçgenin alanı için ispat yöntemi kullanılmıştır. İspat yöntemi, öğrencilerin neyin nereden geldiğini görmesi bakımından derslerde kullanılabilecek önemli bir yöntemdir. Öğrencinin iyi bir bağlantı kurmasını ve analiz yapabilmesini sağlamaktadır. Üçgenin alanının öğretimi sırasında bağının nereden geldiğine ilişkin mantığı kavramış bir öğrenci tam anlamıyla öğrenmiştir şeklinde düşünülebilir. Bu sebeple ispat yönteminin üçgenin alanı öğretimi üzerindeki etkisi ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Sorularda üçgenin alanı ile ilgili hesaplamaların yanında ‘anlatınız, açıklayınız’ gibi ifadeler yer verilmiştir. Öğrencinin yaptığı işlemlerin sebebini açıklaması istenmiştir. Neyi nasıl yaptığını anlatabilen bir öğrenci bilginin kaynağını gösterir ve mantıklı açıklamalar yapabilir. Açıklama yapabilen öğrenciler için ispat yöntemi ile anlatılan üçgenin alanı konusunu iyi anladığı söylenebilir.

Bu çalışmada Kars’taki bir ortaokuldaki 13 adet 7. Sınıf öğrencisine üçgenin alanı konusu ispat yöntemi ile anlatılmıştır. Daha sonra öğrencilere konunun içeriği ile ilgili 3 sorudan oluşan bir çalışma kağıdı verilmiştir.

Bu çalışma ile üçgenin alanının ispat yöntemi ile anlatımının öğrenci için anlamlı öğrenmeler meydana getirdiği görülmüştür. Çalışma kağıtların incelenmesinden sonra oluşturulan tablolara bakıldığında üçgenin alanını öğrencilerin çoğunun hesaplayabildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Üçgen, İspat, Geometri, Matematik Öğretimi

LEARNING STYLES, GENDER AND MATHEMATICS ACHIEVEMENT**Dr. Serpil YORGANCI**

Ataturk University, Erzurum Vocational College

ABSTRACT

It is widely accepted that a students' academic achievement is strongly influenced by various internal and external factors. Numerous research studies provide that learning styles and gender are associated with academic performance. However, how these two variables influence mathematics achievement is unclear. So, in the present study, we investigated the relationships among students' learning styles, gender and academic performance with regard to the specific school subject of mathematics. The participants were second-year vocational college students (N= 242) from a university in Turkey. 125 (51.7%) of the students were female. All of the students were enrolled in the vocational college mathematics course taught at the university. The students completed Kolb's learning style inventory and reported their grade for the final mid-term in mathematics. Results showed that the ways of learning of female and male students were different. The main difference between female and male students was that males were more concerned with working in-groups. Females, on the other hand, were more concerned to focus on things rather than people. According to regression analyses results, abstract conceptualization and gender were positively related with mathematics achievement. Abstract conceptualization was the only learning mode explaining significant variation in mathematics achievement. In the other hand, none of the four learning styles were correlated with mathematics achievement. Gender was also the most powerful predictor for mathematics success. The most important contribution of the present study is that it shows how the learning styles and gender jointly influence mathematics achievement. Therefore, the need to take into account their learning styles in order to increase mathematics achievement in both males and females should not be ignored.

Key Words: Mathematics achievement, learning styles, gender.

GELİŞMİŞ ÜLKELERDE SAVUNMA HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ

Elif Seher KÖRPE GÜRİSOY

Bilim Uzmanı, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat ABD

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk BİÇEN

Balıkesir Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü

ÖZET

Devletlerin ana görevleri arasında ülkelerin iç ve dış güvenliği sağlamak vardır. İç ve dış güvenliğin sağlanması “savunma hizmeti” kavramını ortaya çıkarmıştır. Savunma hizmeti iki yönlüdür. İlki, ülkeye karşı yapılacak olan bir saldırının vazgeçirilme aşaması, ikinci olarak ise saldırının meydana gelmesi durumunda buna karşı konulma aşamasıdır. Devletler, oransal olarak önemleri ülkeden ülkeye farklılık arz eden türlü sebeplerden ötürü savunma hizmetlerine gereksinim duymaktadırlar. Ülkelerin içerisinde bulunduğu jeopolitik konumları, iç ve dış tehditler ve stratejik önemleri ile ulusal menfaatlerin korunması sebepleri arasında sayılabilmektedir.

Dış tehditler kadar son zamanlarda önemli bir diğer faktör de ülke içerisindeki terörist eylemlerdir. Bu çeşit eylemlerin karşısında durmak, dış güçlere karşı ülkeyi savunmak kadar önemlidir. Savunma hizmetlerini gerçekleştiren kuvvetler, iç güvenlik birimleriyle koordineli olacak biçimde çalışmak suretiyle, devletin iç güvenlik unsurlarında da önemli rol oynamaktadırlar.

Tüm bu önemine karşın, savunma hizmetleri genel yapı itibarıyla üretken olmayan bir tüketim çeşidi olarak nitelendirilebilmektedir. Askeri amaçlarla yapılmış olan harcamalar, kaynakların üretken alanlarda kullanılmasına engel olmakta; yani özel tüketim ve yatırım harcamalarının azalmasına sebep olarak milli gelir seviyesini olumsuz yönde etkilemektedir. Fakat savunma alanındaki hizmetler yurdun bağımsızlığını muhafaza etme hedefli olarak yapıldığından yatırım hizmeti biçiminde de görülebilmektedir.

Savunma harcamaları neredeyse tüm ülkeler için önemli bir harcama kalemidir. Gerek gelişmiş ülkelerde gerekse gelişmekte olan ülkelere ekonomik açıdan büyük öneme sahip olan savunma harcamalarının ekonomik etkileri farklı boyutlardadır. Bu çalışmada gelişmiş ülkelerdeki savunma harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisi ele alınmıştır. Bu bağlamda G-7 ülkeleri temelinde savunma harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkileri 1970-2017 dönemini kapsayacak şekilde panel veri yöntemiyle ampirik olarak analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre; savunma harcamalarındaki artışın, hem kısa dönemde hem de uzun dönemde ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkilediği, fakat bu etkinin zayıf olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Savunma Hizmeti, G-7 Ülkeleri, Savunma Harcamaları, Ekonomik Büyüme.

TARİH ÖĞRETMENLERİNİN DERSLERDE KULLANDIKLARI YÖNTEM - TEKNİKLER HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ (ERZURUM ÖRNEĞİ)

Ayben NALBANTOĞLU

Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Her alanda hızlı bir değişimin yaşandığı çağımızda her şey sürekli bir değişim ve gelişim içinde bulunurken eğitim süreci de bu değişimden etkilenmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin yaşadığı dünyadaki hızlı değişime yabancı kalmayan, kendisini ifade eden, özgün ve çok boyutlu düşünebilen, karşılaştığı problemleri çözebilen, kendisiyle ve çevresiyle barışık ve yaşam karşısında yeterli olabilen bireyler olarak yetiştirmeleri için sınıf ortamında bu özellikleri kazandıracak yaşantılar geçirmeleri gerekmektedir. Bu yaşantıları şekillendiren en önemli unsur ise öğretmenin derste tercih ettiği yöntem ve tekniklerdir.

Tarih öğretimiyle öğrencilerin geçmiş, şimdi ve gelecek bağlamında kendilerini konumlandırabilecekleri bir tarih bilinci geliştirmeleri, zihinsel süreçlerini etkin kullanarak tarihsel anlama ve düşünmeyi gerçekleştirmeleri, vatan sevgisi ve aidiyet duygusu geliştirmeleri, çok yönlü ve eleştirel düşünebilmeleri hedeflenir. Ancak öğrencilerin genel olarak tarih derslerini, ezber gerektiren ve zevk alınmadan geçen bir ders olarak gördüğü bilinmektedir. Bu çerçevede belirtilen hedeflere ulaşılabilmesi için öğrencilerin tarih dersine yönelik sahip oldukları bu olumsuz algının değişmesi gerekmektedir. Bu olumsuz algının değişmesinde ve tarih öğretimiyle belirlenen hedeflere erişilmesinde öğretmenlerin öğrenciyi temel alan, ona düşünmeyi öğreten öğretim yöntem ve tekniklerini yeri ve zamanına göre etkili ve çeşitli bir şekilde kullanmaları gerekmektedir.

Bu bağlamda yapılan bu araştırmayla tarih öğretmenlerinin derslerde kullandıkları yöntem-tekniklerin neler olduğunu ortaya koymak ve kullandıkları yöntem ve teknikler hakkındaki görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Yapılan araştırmada nitel bir yaklaşım benimsenmiş olup, öğretmen görüşlerini ortaya koyabilmek için görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın evrenini Erzurum il merkezinde görev yapan lise tarih öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmada maksimum çeşitliliğe dayalı bir örneklem oluşturulmuştur. Bu çerçevede görüşme yapılan 20 tarih öğretmenin 7'si Eğitim Fakültesi mezunu, 9'u Fen – Edebiyat Fakültesi mezunu, 1' i Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi mezunu, 3'ü ise Eğitim Enstitüsü mezunudur. Fen – edebiyat fakültesi mezunu olan 3 öğretmen tezsiz yüksek lisans yapmış, 6'sı ise pedagojik formasyon sertifika programı ile formasyon derslerini almıştır. Bu öğretmenlerden 15' i erkek, 5' i ise bayandır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Araştırmanın kuramsal kısmının ve görüşme sorularının hazırlanmasında ilgili literatür incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler yazıya geçirilmiş ve verilerin çözümlenmesi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda, tarih öğretmenlerinin derslerinde ağırlıklı olarak geleneksel yöntem ve teknikleri kullandıkları ayrıca çağdaş öğretim yöntem ve tekniklerine karşı bakış açılarının da olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmayla ayrıca tarih öğretmenlerinin öğretim yöntem ve tekniklerini uygularken genel olarak en fazla öğrenci ilgi ve isteksizliği ile müfredatın yoğunluğu sorunuyla karşılaştıkları, tarih öğretmenlerinin öğretim yöntem ve teknikleriyle ilgili çalışma ve gelişmeleri yeterince takip etmedikleri de bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarih dersi, tarih öğretmeni, öğretim yöntem – teknikleri.

SÂTİ BEY VE SELİM SIRRI TARCAN'DA MERAK KAVRAMI: BİR KARŞILAŞTIRMA

Doç. Dr. Mehmet ELBAN
Bayburt Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi önemli eğitimcilerinden Mustafa Sâti Bey ve Selim Sırrı Tarcan'ın merak kavramlarını incelemektir. Araştırmanın deseni doküman araştırmasıdır. Veri toplama yöntemi olarak araştırmada doküman incelemesi kullanılmıştır. Bu kapsamda Mustafa Sâti Bey'in 1908 tarihli *Envâr-ı Ulum* dergisindeki "Talim ve Terbiye Musahabesi: 1-'Hoşlandırmak, Merak Ettirmek" adlı makalesi ve Selim Sırrı Tarcan'ın 1918 tarihli *Osmanlı Genç Dernekleri* dergisindeki "Ruhi Terbiye (Merak)" adlı makalesi incelenmiştir. Araştırmanın veri analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bazı önemli sonuçlara bakıldığında Sâti Bey'in insanı akıl/zeka ve ruh olarak iki ayrı unsurda ele aldığı görülmektedir. Sâti Bey'e göre aklın psikolojik durumlar üzerine bir denetimi yoktur. Buna göre dikkat ve beğeniler üzerinde merakın tesiri vardır. Başka bir ifadeyle Sâti Bey, merak kavramını duygu ve eğilimler başlığıyla incelemiştir. Daha sonra duygu ve eğilimlerin talim ve terbiye açısından önemine değinmiştir. Ayrıca merak vererek öğretme için bazı gereksinimleri sıralamıştır. Bu gereksinimler; okul binalarının, ders kitaplarının ve öğretimin merak duygusunu hareket geçirecek şekilde düzenlenmesidir. Yine Sâti Bey'e göre çocukların duygu ve eğilimlerini harekete geçirmek için oyun, hikâye, şarkı ve mola zamanı çok önemlidir. Sâti Bey, eğitimde merak kavramının önemi için iştahlandırıcı yemek metaforunu kullanmıştır. Selim Sırrı Tarcan ise merak kavramını iyi merak ve kötü merak olarak ikiye ayırmıştır. İyi merak çocukların iyi şeyler öğrenmesine ya da kâşiflerin yeni şeyler keşfetmesine neden olur. Selim Sırrı kötü merakı içtimâî meseleler açısından incelemiştir. Örneğin lüzumsuz şeyler sormak, kötü meraka bir örnek durumdur. Nihai olarak Sâti Bey merak kavramını eğitim psikolojisi ve öğretim açısından ele almıştır. Buna karşın Selim Sırrı, merak kavramına daha çok ahlak ve değerler eğitimi açısından bakmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sâti Bey, Selim Sırrı Tarcan, merak.

İZ BIRAKAN ÖĞRETMENLER

Doç. Dr. Mine Gözübüyük TAMER
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü

Beyza KÜÇÜKKAYA
Karadeniz Teknik Üniversitesi

Emine CENGİZ
Karadeniz Teknik Üniversitesi

ÖZET

Günümüzde öğretmenlik mesleği, saygınlığını koruyan ve tercih edilen meslek grupları arasında yer almaktadır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. Maddesi; öğretmenlik mesleğini “devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği” olarak tanımlanmaktadır. Öğretmen, bir ülkenin eğitim sisteminin en temel ve öncelikli unsurlarından biridir. Öğretmen öğrenme aracıdır, sınav yapan, disiplini sağlayan, orta sınıf ahlakının savunucusu ve vekildir. Öğretmenler, eğitim sisteminin en temel ögesidir. Bir ülkenin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleşmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında öğretmenlerin başrolü oynamaları beklenmektedir (Özden, 1999¹). Eğitimin en temel öğelerinden biri olan öğretmenlerin, öğrencilerin başarıları ve gelecekteki yaşantıları üzerinde çok önemli bir etkisi vardır. Bu çalışma ile öğrenciler üzerinde olumlu/olumsuz yönde iz bırakan öğretmenlerin kişisel özelliklerinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu amaçla, 2018-2019 akademik dönemde Karadeniz Teknik Üniversitesinde öğrenim gören 24 lisans öğrencisiyle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda, öğrenciler üzerinde iz bırakan öğretmenlerin olumlu ya da olumsuz özellikleri belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, katılımcıların hayatlarında olumlu yönde iz bırakan öğretmenlerin, öğrencilere dersi sevdirecek, hafızalarda güzel anılar bırakarak, teşvik edici tutumlarıyla, sosyalleştirme sürecinde aktif olmalarıyla, rol-model olmalarıyla, okulu bırakma kararından vazgeçirmeleriyle, yeteneklerini keşfetmeleriyle, düşünme ve araştırmayı öğretmeleriyle öğrencilerinin hayatlarını etkilediklerini ve kendilerini unutulmaz kıldıkları tespit edilmiştir. Öte yandan, eğitim yaşantılarında öğretmenlerinden olumsuz yönde etkilenen katılımcılar bu etkinin kendilerini dersten soğutması, özgüven eksikliği yaratması, bölüm değiştirmesine neden olması şeklinde gerçekleştiğini söylemişlerdir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler ve bu özelliklerin/yaklaşımın/tutumun öğrenci üzerindeki etkisine dair öneriler ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, İz Bırakan Öğretmen, Eğitim, KTÜ

YABANCI UYRUKLU KADINLARLA EVLİ OLAN TÜRK ERKEKLERİNİN EVLİLİK DENEYİMLERİ (TRABZON İLİ ÖRNEĞİ)

Doç. Dr.Mine Gözübüyük TAMER
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü

Emine CENGİZ

Beyza KÜÇÜKKAYA

ÖZET

Özel bir göç türü olarak ele alınan evlilik göçü, evlilik sonucu eşlerin bir araya gelmesi, evlenmek üzere olan bireylerin bir yerden başka bir yere hareketlerinin öne çıkması, dolayısıyla çiftlerin önceden yaşadıkları yerden farklı bir yere taşınmasıyla gerçekleşmektedir. Evlenme esnasında veya hemen sonrasında, başka bir yerde evlenilen eşle bir araya gelme göçü olarak da tanımlanabilen evlilik göçü, aile oluşturma amacından dolayı özel bir göç türü olarak değerlendirilmiştir. Alan yazın tarandığında, evlilik yoluyla yapılan göçlerle ilgili araştırmaların sınırlı düzeyde olduğu, yapılan çalışmaların da genel de evlenen kadınlara odaklandığı tespit edilmiştir. Türkiye’de yabancı uyruklu kadınlarla evlenen erkekler arasında Trabzon’dan bir kesitle ulus ötesi evlilik deneyimine sahip, yani yabancı uyruklu kadınlarla evli olan Türk erkekleri bu çalışmanın odağına alınmıştır. Çalışmanın temel amacı, Trabzon’da yaşayan ve yabancı uyruklu bir kadınla evli olan Türk erkeklerinin evlilik hikâyelerini derlemek ve yabancı uyruklu bir kadınla evlilik deneyimlerini ortaya koymaktır. Bu amaçla yabancı uyruklu bir kadınla evli olan Türk erkeklerin, evlilik yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar, bu sorunlarla başa çıkma yolları, evlilik yoluyla uyum ve bütünleşme sürecini gözler önüne sermek hedeflenmiştir. Bu çerçevede, Trabzon’da ikamet eden yabancı uyruklu bir kadınla evli sekiz Türk erkeği ile derinlemesine mülakat yapılmıştır. Yabancı uyruklu kadınlarla evli olan erkekler, amaçlı örnekleme ile kartopu tekniği kullanılarak seçilmiştir. Araştırma kapsamında, erkeklerin sosyo-demografik verileri derlenmiş, evlilik öncesi bireysel yaşamı, sosyal çevresi irdelenmiştir. Aynı dili konuşmayan, aynı kültüre sahip olmayan eşlerle tanışma ve evlenme hikâyesi derlenmiştir. Aile ve yakın çevrenin bu evliliğe yaklaşımı, evlilik sonrasında aile yaşamı-çocuk yetiştirme, evlilik sonrası sürdürülen ulus-aşırı pratikler yoluyla kadınların ne tür değişimlere yol açtıklarından bahsedilmektedir. Araştırmaya dâhil edilen erkeklerin yaş ortalaması 40’dır. Katılımcıların eğitim düzeyleri genelde lise mezunu olmakla birlikte içlerinde üniversite mezunları da bulunmaktadır. Katılımcıların eşleri, üçü Gürcü, ikisi Alman, biri İran, Suriye ve Rus uyruklu olmak üzere farklı bir dağılım sergilemektedir. Katılımcılardan elde edilen veriler betimsel analize tabi tutulmuş ve farklı başlıklar altında sunulmuştur. Her birinin evlilik deneyimlerinde farklı ve dikkat çekici boyutlar gözler önüne serilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı uyruklu gelin, ulus ötesi evlilik, evlilik göçü, evlilik deneyimi

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN FİZİKSEL AKTİVİTE
MOTİVASYONLARININ İNCELENMESİ****Anıl TÜRKELİ**

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sevinç NAMLI

Erzurum Teknik Üniversitesi

ÖZET

Fiziksel aktivite ile bireylerin duygusal, sosyal, zihinsel ve fiziksel gelişimi desteklenerek, sağlıklı bir yaşam sürmelerini sağlayan önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelişen teknoloji ile hareketsiz yaşam gün geçtikçe artmakta çeşitli unsurlara bağlı olarak fiziksel aktiviteye katılım azalmaktadır. Motivasyonun, bireyin spora katılımının temel dinamiklerinden biri olduğu düşünülürse, günümüzde sağlıklı bir toplumun oluşmasına katkı sağlayan fiziksel aktivitenin, bireyler arasında yaygınlaşması ve fiziksel aktiviteye katılımdaki motivasyonel faktörlerin belirlenmesi önemlidir.

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin fiziksel aktiviteye katılım motivasyonunu belirlemektir. Araştırmaya Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor bölümünde öğrenim gören 167 öğrenci katılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Demir ve Cicioğlu (2018) tarafından geliştirilen Fiziksel Aktivite Katılım Ölçeği (FAKMÖ) kullanılmıştır. 16 madde ve 3 alt boyuttan oluşan 5'li likert ölçeğin, yapılan DFA sonucunda da uyum indeks değerlerine bakılmış ve yapısının bir model olarak doğrulandığı görülmüştür. Ölçeğin Cronbach Alfa değerleri ,82 ile ,89 arasındadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 16, en yüksek puan 80'dir. Ölçeğin puanlaması 1- 16 çok düşük, 17-32 düşük, 33-48 orta, 49- 64 yüksek, 65-80 çok yüksek fiziksel aktiviteye katılım motivasyonuna sahip olduklarını ifade etmektedir. Ölçeğin 3.,9.,13.,14.,15.,16. maddeleri ters maddelerdir. Bu çalışmadaki verilerin analizinde ortalama ve standart sapma değerlerinin yanı sıra, t-testi, One Way Anova, korelasyon ve Post-Hoc test istatistik (Tukey HSD) analizleri kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin fiziksel aktiviteye katılım motivasyonları cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Yaşa göre yapılan analizlerde de herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Fiziksel aktiviteye katılım motivasyonu ile sınıf düzeyi değişkeni arasında anlamlı ilişkiye rastlanılmamıştır.

Üniversite öğrencilerinin fiziksel aktiviteye katılım motivasyonlarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, Fiziksel Aktivite, Motivasyon, Spor Bilimleri

SPOR KULÜPLERİNİN FİNANSAL PERFORMANSININ TOPSİS ANALİZİ İLE TEST EDİLMESİ: BİST SPOR FAALİYETLERİ SEKTÖRÜ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Anıl TÜRKELİ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sevinç NAMLI

Erzurum Teknik Üniversitesi

ÖZET

Küreselleşme, uluslararası ticaretin gelişmesi, ticari sınırların ortadan kalkması, e-ticaret gibi faktörler şirketleri yoğun bir rekabet ortamı içerisine sokmaktadır. Günümüzde spora olan ilgilinin her geçen gün artmasıyla hızla gelişen ve çeşitlenen spor aktiviteleri, büyük ölçekte ekonomik bir sektör ortaya çıkarmıştır. Spor aktiviteleri içerisinde ulaştığı ekonomik büyüklük, futbol kulüplerini sektörden daha fazla pay alma ve rekabet edebilme güçlerini artırma yönünde tedbirler alma ve faaliyetlerde bulunmalarını kaçınılmaz kılmıştır. Böylece kulüpler kurmuş oldukları sportif şirketlerini daha etkin yönetmek ve yeni gelir olanakları oluşturmaya sevk etmiştir. Şirket etkinliğinin en önemli faktörlerinden birisi de finansal olarak üstünlük sağlamaktır. Bu çalışmanın amacı, spor kulüplerinin finansal performanslarının tespit edilmesidir. Bu amaçla, Borsa İstanbul Spor Faaliyetleri sektöründe yer alan Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor sportif şirketlerin 2015-2018 yıllarına ait verileri dikkate alınarak yıllar itibarıyla şirketlerin finansal performansı karşılaştırmalı olarak TOPSİS yöntemi ile analiz edilmiştir. Sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin 2015-2018 yılları arasındaki finansal tablolarından elde edilen, cari rasyo, finansal kaldıraç, toplam varlıkların devir hızı, net kâr marjı ve özkaynak kârlılığı olmak üzere 4 rasyosu hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda GSRAY 2015 yılında finansal performans açısından ilk sırada iken takip eden yıllarda üçüncü sırada yer almıştır. TSPOR tüm yıllarda son sırada yer almış, BJK 2017 yılında ilk sırada iken diğer yıllarda ikinci sırada yer almıştır. FENER ise 2015 yılında üçüncü sırada yer alırken 2017 yılında ikinci ve 2016 ve 2018 yıllarında finansal performans açısından listenin ilk sırasında yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Performans, TOPSİS, Spor Kulüpleri, Borsa İstanbul, Spor Sektörü

TOPSIS ANALYSIS OF THE FINANCIAL PERFORMANCE OF SPORTS CLUBS: AN APPLICATION ON BIST SPORTS ACTIVITIES SECTOR

ABSTRACT

Factors such as globalization, the development of international trade, the disappearance of trade boundaries and e-commerce put companies in an intense competitive environment. Today, with the increasing interest in sports with each passing day, the rapidly developing and diversifying sports activities have created a large scale economic sector. The economic size it has reached in sports activities has made it inevitable for football clubs to take measures and increase their competitiveness. In this way, the clubs have encouraged their sporting companies to manage more effectively and create new income opportunities. One of the most important factors of the company's effectiveness is to achieve financial superiority. The purpose of this paper is to determine the financial performance of sports clubs. For this

purpose, the financial performance of the companies in the Besiktas, Fenerbahce, Galatasaray and Trabzonspor sporting companies in the Borsa Istanbul Sports Activities sector for the years 2015-2018 has been analyzed comparatively by TOPSIS method. 4 ratios, calculated as current ratio, financial leverage, turnover of total assets, net profit margin and return on equity were calculated from the financial statements of the companies operating in the sector between 2015-2018. As a result of the analysis, GSRAY ranked first in terms of financial performance in 2015 and ranked third in the following years. TSPOR took the last place in all years, BJK took the first place in 2017 and took the second place in other years. FENER ranked third in 2015, second in 2017 and first in the list in terms of financial performance in 2016 and 2018.

Keyword: Financial Performance, TOPSIS, Sports Clubs, Borsa Istanbul, Sports Sector

SPOR ENDEKSİ VE PAZAR ENDEKSİ DUYARLILIĞININ İNCELENMESİ: BORSA İSTANBUL ÖRNEĞİ

Abdulkadir KAYA

Sevinç NAMLI

Erzurum Teknik Üniversitesi

ÖZET

Son yıllarda önemli bir ekonomik sektör haline gelen ve her geçen gün büyüklüğü ve faaliyet alanı genişleyen bir sektör olan sportif faaliyetler sektöründe yer alan kulüpler, sektörel gelişmelerden daha fazla pay alabilmek için yaşanan yoğun rekabette üstünlük sağlamak, ihtiyaç duyulan fonların daha düşük maliyetli sağlanabileceği sermaye piyasalarından temin etmek, kurumsal bir yapı oluşturmak, hukuki statülerini yükseltmek gibi sebeplerle şirketleşme yoluna gitmekte ve paylarını halka arz ederek, paylarının menkul kıymet piyasalarında işlem görmesini sağlamaktadırlar. Spor faaliyetleri sektöründe meydana gelen bu hızla gelişme aynı zamanda menkul kıymet yatırımcıların ilgisini çekmektedir. Şirket ortakları, yöneticileri, yatırımcılar, menkul kıymet piyasaları gibi birçok kesimin ilgilendiği pay fiyatları şirket, sektör, ekonomik koşullar, yatırımcı tutumları gibi faktörlerden etkilenmesi yanında, pazarda meydana gelen değişimler de pay fiyatları üzerinde etkiye sahip önemli bir unsurdur. Bu çalışmada, sportif şirketlerin yer aldığı spor endeksi ile Pazar endeksi duyarlılığı ölçülmeye çalışılmıştır. Bu amaçla 02.04.2004-28.06.2019 tarihleri arasında spor endeksini temsilen Borsa İstanbul Spor Endeksi (XSPOR) ve Pazar endeksini temsilen Borsa İstanbul 100 endeksi (XBIST) değişkenlerinin günlük kapanış fiyatlarının büyüme oranları ile değişkenler arasındaki uzun dönemli bir ilişkinin ve nedenselliğin olup olmadığı incelenecektir. Spor ve Pazar endeksleri arasındaki uzun dönemli ilişkinin varlığı Johansen-Juselius eş-bütünleşme testi ile, değişkenler arasındaki nedensellik incelemesi ise Granger nedensellik testleri ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda Spor ve Pazar endeksleri arasında uzun dönemli bir ilişkinin var olduğu, fakat değişkenler arasında bir nedensellik ilişkisinin bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Spor sektöründe faaliyet gösteren sportif şirket pay fiyatlarını temsilen kullanılan XSPOR değişkeni ile Pazar endeksini temsil eden XBIST değişkenlerinin uzun dönemde aynı şoklardan etkilendiği, fakat XSPOR ve XBIST değişkenlerinden herhangi birinde meydana gelen değişimin diğerinin nedeni olmadığı ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Spor Endeksi, Pazar Endeksi, BIST, Borsa İstanbul

SPORT INDEX AND MARKET INDEX INVESTIGATION OF SENSITIVITY: THE EXAMPLE OF BORSA ISTANBUL

ABSTRACT

In the sports activities sector, which has become an important economic sector in recent years and whose size and field of activity is expanding day by day, the clubs take advantage of the intense competition in order to get more shares from the sectoral developments, and obtain from the capital markets where the required funds can be provided at lower cost, to establish a corporate structure, to raise their legal status, and to offer their shares to the public and to ensure that their shares are traded in the securities markets. This rapid development in the sports activities sector also attracts the attention of securities investors. In addition to being

influenced by factors such as company, sector, economic conditions and investor attitudes, share prices, which are interested in many sectors such as company shareholders, managers, investors and securities markets, are also an important factor that has an impact on share prices. In this study, the sensitivity of the sports index and the market index, which includes the sports companies, was tried to be measured. For this purpose, it will be examined whether there is a long-term relationship and causality between the daily closing price growth rates and variables of Borsa İstanbul Sports Index (XSPOR) representing the sports index and Borsa İstanbul 100 index (XBIST) between 02.04.2004-28.06.2019. The existence of long-term relationship between sports and market indices was analyzed by Johansen-Juselius cointegration test and causality analysis between variables was analyzed by Granger causality tests. As a result of the analyzes, it was concluded that there is a long-term relationship between Sports and Market indices but there is no causal relationship between the variables.

Keywords: Spor Index, Market Index, BIST, Borsa Istanbul

ANADOLU'DA YAZMA ESER BULUNAN İL HALK KÜTÜPHANELERİ

Seda KÜLEKÇİ
Atatürk Üniversitesi

Sema AKKEÇE
Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Kitaplar kültür mirasımızın en değerli hazinelerinden biridir. Tarihe ışık tutan, bilim ve sanatı bünyesinde barındıran kütüphaneler zengin koleksiyonları ile bu mirasın ulu çınarlarıdır.

Ülkemizdeki müze, kütüphane ve özel koleksiyonlarda sanat değeri yüksek gün yüzüne çıkarılmayı bekleyen oldukça önemli birçok el yazması eser bulunmaktadır. Bu çalışmada yazma eser bulunan il halk kütüphaneleri ele alınarak bu kütüphanelerin adres bilgileri ile yazma eserlerin kimlik bilgilerine ulaşılmıştır. Ayrıca kitap sanatları Hat, Tezhip, Cilt, Ebru ve Minyatür konularına da kısaca değinilmiştir. Türk İslam Âlemi hem kitaba verdiği değer hem de kutsal kitapları Kur'an-ı Kerim'i baş tacı etmiş, Allah'ın Kelamını en güzel şekilde ince ince işlemeyi kendilerine bir görev saymışlardır. Bu doğrultuda duygusal, oldukça ince ruhlu ve son derece görkemli sanatçılar yine bir o kadar değerli dini, ilmi ve edebi birçok el yazmasını kültür mirasımıza kazandırmışlardır.

Arapça, Farsça ve Osmanlıca gibi farklı dillerde birçok el yazması eser bulunmaktadır. Bu eserler padişahlar, valide sultanlar, bilim ve din adamlarının değerli vakıf kitap koleksiyonlarıdır. Anadolu'da ki kütüphanelerde çeşitli sebeplerden dolayı muhafaza edilmeyen bu yazma eserler başta Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Konya Yazma Eserler Kütüphanesi, Bayezid Yazma Eserler Kütüphanesi, İnebey Yazma Eserler Kütüphanesi, Ziya Bey Yazma Eser Kütüphanesi, Amasya Yazma Eser Kütüphanesi, Raşit Efendi Yazma Eser Kütüphanesi, Manisa Yazma Eser Kütüphanesi, Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi gibi önemli kütüphanelere gönderilmiştir. Sanat değeri açısından son derece değerli olan bu yazma eserlerin gelecek kuşaklara aktarılmak üzere birçoğu dijital ortama geçirilmiştir. Ayrıca Türkiye Yazma Eserler Kurulu Başkanlığı adı altında bir web sitesi oluşturularak bu dijital eserlere araştırmacıların kolay ulaşımı sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İl Halk Kütüphanesi, El yazması, Hat, Tezhip, Cilt, Ebru.

NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN SULTAN III. OSMAN VAKFI'NA AİT 17 ENVANTER NUMARALI KUR'AN-I KERİM'İN DURAK VE GÜLLERİNİN TEZHİP ÖZELLİKLERİ

Sema AKKEÇE
Atatürk üniversitesi

Seda KÜLEKÇİ
Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Türk kitap sanatlarımıza ait en güzel örnekler, bilim ve sanatın bir arada olduğu zengin kitap koleksiyonlarına sahip kütüphanelerimizde yer almaktadır. Bu el yazması eserler, Türk-İslam medeniyetinin kitaba verdiği değerin nadide hat örnekleri ile yazılması, bezenmesi ve sanat eseri haline getirilmesinin en güzel örneklerindendir. Sanat değeri taşıyan bu el yazması eserler hem sosyal hem de sanatsal açıdan büyük bir önem taşımaktadır.

Ülkemizdeki kütüphaneler arasında önemli bir yere sahip olan Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesinde birçok önemli el yazması eser bulunmaktadır. Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi'ndeki değerli eserler arasından seçilen Sultan III. Osman Vakfı'na ait el yazması Kur'an-ı Kerim de bunlardan biridir. Kur'an-ı Kerim'de tezhipli alanlar; zahriye tezhibi, serlevha tezhibi, başlık (surebaşı) tezhibi, hatime sayfası tezhibi, güller, duraklar, cetvel, bordür (kenarsuyu, ulama, zencerek), tığ, cilt ve kapak süslemeleri başlıca kullanım alanlarıdır.

III. Osman vakfına ait olan Kur'an-ı Kerim'de süsleme alanlarından olan durak ve güller incelenmiştir. Kur'an-ı Kerim'de 114 surenin içinde yer alan ayetlerin arasındaki boşluklara konan küçük yıldız, çiçek ve yuvarlak biçimindeki duraklara; helezon durak, şeshane durak (altıgen nokta), mücevher durak (geçmeli nokta), pençhane durak gibi şekillerine vakfiye ya da durak denilmektedir. Kur'an-ı Kerim'ler deki bir diğer süsleme alanı da güllerdir. Bunlar cüz gülü, hamse gülü, aşere gülü, secde gülü, hizib gülü ve nısıf gülü olarak yer almaktadır. Güller, okuyan ve yazan kişiye kolaylık sağlamak için sayfa kenarlarına konan, etrafı tezhiplenerek ortasında yazı alanı bırakılan süslemelerdir. Nuruosmaniye Kütüphanesinde bulunan Sultan III. Osman Vakfı'na ait 17 envanter numaralı Kur'an-ı Kerim'in durak ve gülleri incelenmiştir. Durak ve güllerin tasarımındaki motif, renk, üslup, teknik ve dönemin özellikleri ele alınarak durak ve güllerin çizimleri yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nuruosmaniye Kütüphanesi, Sultan III. Osman, El Yazması, Hat, Tezhip.

FRS SERMAYE YEDEKLERİ İLE MSUGT SERMAYE YEDEKLERİ HESAP GRUPLARI KARŞILAŞTIRMASI

Doç. Dr. Şakir DIZMAN

Erzurum Teknik Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü

ÖZET

Finansal Raporlama Standartları(FRS) ve Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği(MSUGT) içerisinde “Sermaye Yedekleri” olarak isimlendirilen hesap grubu, işletmenin sermayesine ait yedeklerin yer aldığı gruptur. FRS’de bu grup; pay ihraçları, iptalleri ve geri alınan payların yeniden satılması işlemlerinde ortaya çıkan maliyetler ile paylara ilişkin primler ve iskontoların izlendiği gruptur. MSUGT’da ise; hisse senedi ihraç primleri, iptal edilen ortaklık payları ve yeniden değerlendirme değer artışları gibi sermaye hareketleri dolayısıyla ortaya çıkan ve işletmede bırakılan tutarların izlendiği grup olarak ifade edilmektedir. Bu hesap gruplarının içeriği ve kullanım mantığı benzer olmakla birlikte bazı farkların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu farkların analizi ve öğrenilmesi, yeniliklerin uygulayıcılar tarafından hızlı ve kolay öğrenilmesini sağlayarak, onların bu geçiş sürecini daha kısa sürede atlatmalarını ve yeniliklere daha hızlı adapte olmalarını sağlayacaktır.

FRS ve MSUGT açısından, işletmenin sermaye yedeklerine ait hesapların ifade edildiği bu gruplarda, MSUGT açısından daha geniş kapsam söz konusu iken, FRS açısından Dünya’daki güncel gelişmeler doğrultusunda bazı hesaplar çıkarılarak sadece bu gruba ait özel kapsam oluşturulmuştur. MSUGT içerisinde yer alan; Maddi Duran Varlıklar(MDV) Yeniden Değerleme Artışları, İştirakler Yeniden Değerleme Artışları, Maliyet Artışları Fonu ve Diğer Sermaye Yedekleri hesapları FRS’de yer almamıştır. Bunların yerine FRS’de; Geri Alınan Payların Yeniden Satışından Ortaya Çıkan Primler ve Pay İhraç Giderleri hesapları yer almıştır. İki hesap ise isimlerindeki küçük farklara rağmen aynı kalmıştır. Bu hesaplar MSUGT’da; Hisse Senedi İhraç Primleri ve Hisse Senedi İptal Kârları iken, FRS’de; Pay İhraç Primleri ve Pay İptal Kârları olarak yer almıştır.

FRS Hesap Planı’nın, Dünya’daki güncel gelişmeler doğrultusunda hazırlanması nedeniyle bir an önce yürürlüğe girmesi ve bilanço esasına göre defter tutan bütün işletmeler tarafından kullanılması büyük önem arz etmektedir. Sonuç olarak FRS Hesap Planı, mali tabloların daha ayrıntılı, açık ve güncel gelişmelere uygun düzenlenmesini sağlayacağından, işletmeler hakkında daha objektif ve ayrıntılı değerlendirmeler yapılmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: FRS, MSUGT, Tekdüzen Hesap Planı, Sermaye Yedekleri.

COMPARISON OF FRS CAPITAL RESERVES AND GCSA CAPITAL RESERVES ACCOUNT GROUPS

ABSTRACT

The account group named as “Capital Reserves” in Financial Reporting Standards(FRS) and General Communiqués of System Accounting(GCSA) is the group that contains the reserves of the enterprise's capital. In FRS this group; is the group in which the costs and the premiums and discounts related to shares are followed up in issuance of shares, cancellations and resale of repurchased shares. In GCSA; is the group that monitors the amounts left due to capital movements such as share premiums, revoked

partnership shares and revaluation increases. Although the content and usage logic of these account groups are similar, some differences are observed. The analysis and learning of these differences will enable practitioners to learn quickly and easily, enabling them to overcome this transition in a shorter time and adapt to innovations more quickly.

In terms of FRS and GCSA, in these groups where the accounts of the capital reserves of the enterprise are expressed, there is a wider scope for GCSA, while some accounts have been created for FRS in line with the current developments in the world and only the special scope of this group has been created. In the GCSA; Tangible Fix Assets (TFA) Revaluation Increase, Subsidiaries Revaluation Increase, Cost Increase Fund and Other Capital Reserves accounts are not included in FRS. Instead, in FRS; Premiums arising from the resale of repurchased shares and share issuance expenses are included. The two accounts remained the same despite small differences in their names. These accounts in GCSA; While Share Premiums and Share Cancellation Profits, FRS; Share Issue Premiums and Share Cancellation Profits.

It is of great importance that the FRS Account Plan is put into effect as soon as it is prepared in line with the current developments in the world and used by all enterprises holding books on a balance sheet basis. As a result, the FRS Account Plan will provide more objective and detailed evaluations about the enterprises, as it will enable the financial statements to be prepared in a more detailed, clear and up-to-date manner.

Keywords: FRS, GCASA, Uniform Chart of Accounts, Capital Reserves.

FRS KÂR YEDEKLERİ İLE MSUGT KÂR YEDEKLERİ HESAP GRUPLARI KARŞILAŞTIRMASI

Doç. Dr. Şakir DIZMAN

Erzurum Teknik Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü

ÖZET

Finansal Raporlama Standartları(FRS) ve Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği(MSUGT) içerisinde “Kâr Yedekleri” olarak isimlendirilen hesap grubu, işletmenin incelenen dönemine ve önceki dönemlere ait kâr yedeklerinin yer aldığı gruptur. FRS’de bu grup; Kârdan Ayrılan Yasal Yedekler, Statü Yedekleri, Olağanüstü Yedekler, Geri Alınmış Paylara İlişkin Yedekler, Girişim Sermayesi Fonu, Yedeklerde İzlenen İstisnaya Konu Satış Kârları, Yedeklerde İzlenen Devlet Teşvik Gelirleri, Sabit Kıymet Yenileme Fonları, Kârdan Ayrılan Özel Amaçlı Fonlar ve Diğer Kâr Yedekleri’nden oluşur. MSUGT’da ise Kâr Yedekleri; Yasal Yedekler, Statü Yedekleri, Olağanüstü Yedekler, Diğer Kâr Yedekleri ve Özel Fonlar’dan oluşan gruptur. Bu hesap gruplarının içeriği ve kullanım mantığı benzer olmakla birlikte bazı farkların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu farkların analizi ve öğrenilmesi, yeniliklerin uygulayıcılar tarafından hızlı ve kolay öğrenilmesini sağlayarak, onların bu geçiş sürecini daha kısa sürede atlattıklarını ve yeniliklere daha hızlı adapte olmalarını sağlayacaktır.

FRS ve MSUGT açısından, işletmenin kâr yedeklerine ait hesapların ifade edildiği bu gruplarda, MSUGT açısından daha dar kapsam söz konusu iken, FRS açısından Dünya’daki güncel gelişmeler doğrultusunda bazı hesaplar ilave edilerek bu gruba ait daha geniş kapsam oluşturulmuştur. MSUGT içerisinde bu grupta yer alan hesapların tamamı FRS’de de yer almakla birlikte, FRS’de ayrıca; Geri Alınmış Paylara İlişkin Yedekler, Girişim Sermayesi Fonu, Yedeklerde İzlenen İstisnaya Konu Satış Kârları, Yedeklerde İzlenen Devlet Teşvik Gelirleri ve Sabit Kıymet Yenileme Fonları yer almıştır. Bu anlamda FRS’de Kâr Yedekleri hesap grubunun MSUGT’a göre daha kapsamlı olduğu görülmektedir.

Türkiye Finansal Raporlama Standartları(TFRS) ve Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standartları(BOBİ FRS)’na uygun olarak hazırlanan FRS Hesap Planı’nın, Dünya’daki güncel gelişmeler doğrultusunda hazırlanması nedeniyle bir an önce yürürlüğe girmesi ve bilanço esasına göre defter tutan bütün işletmeler tarafından kullanılması büyük önem arz etmektedir. Sonuç olarak FRS Hesap Planı, mali tabloların daha ayrıntılı, açık ve güncel gelişmelere uygun düzenlenmesini sağlayacağından, işletmeler hakkında daha objektif ve ayrıntılı değerlendirmeler yapılmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: FRS, MSUGT, Tekdüzen Hesap Planı, FRS Hesap Planı, Kâr Yedekleri.

COMPARISON OF FRS PROFIT RESERVES AND GCSA PROFIT RESERVES ACCOUNT GROUPS

ABSTRACT

The Profit Reserves account group in Financial Reporting Standards(FRS) and General Communiqués on Accounting System Implementation(GCSA) is the group in which the profit reserves for the period examined and previous periods are included. In FRS account group; Legal Reserves Allocated from Profit, Status Reserves, Extraordinary Reserves, Reserves Regarding Repurchased Shares, Venture Capital Fund, Sales Profits Subject to Exemplary Reserves, Government Incentive Revenues in

Reserves, Fixed Asset Renewal Funds, Special Purpose Funds Reserved from Profit and Other Profit Reserves It occurs. In GCSA, Profit Reserves; Legal Reserves, Statutory Reserves, Extraordinary Reserves, Other Profit Reserves and Special Funds. Although the content and usage logic of these account groups are similar, some differences are observed. The analysis and learning of these differences will enable practitioners to learn quickly and easily, enabling them to overcome this transition in a shorter time and adapt to innovations more quickly.

In terms of FRS and GCSA, in these groups where the accounts of the profit reserves of the enterprise are expressed, narrower scope is in terms of GCSA, while some accounts are added to FRS in terms of current developments in the world and a wider scope is created for this group. While all accounts in this group are included in the FRS, GCSA also includes; Reserves Regarding Repurchased Shares, Venture Capital Fund, Sales Profits Subject to Exemption in Reserves, Government Incentive Revenues in Reserves and Fixed Asset Renewal Funds. In this sense, it is seen that Profit Reserves account group in FRS is more comprehensive than GCSA.

Turkey Financial Reporting Standards (TFRS) and the Financial Reporting Standard for Large and Medium-Sized Businesses (LMSB FRS) is prepared in accordance with FRS Account Plan, entering at once into force because of the preparation in line with current developments in the world and the book on the basis of balance sheet It is of great importance to use by all holding companies. As a result, the FRS Account Plan will provide more objective and detailed evaluations about the enterprises, as it will enable the financial statements to be prepared in a more detailed, clear and up-to-date manner.

Keywords: FRS, GCSA, Uniform Chart of Accounts, FRS Chart of Accounts, Profit Reserves.

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE MESLEK SEÇİMİNDE AİLE DESTEĞİNİN MESLEK OLGUNLUĞU DÜZEYİNİ YORDAMA GÜCÜ

Arş. Gör. Emine ER

Kafkas Üniversitesi Dede Korkut Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD

Prof. Dr. Mustafa KUTLU

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD

ÖZET

Lise öğrencilerinde meslek seçiminde aile desteğinin meslek olgunluğu düzeyini yordama gücü bu çalışmada incelenmiştir. Genel amaç doğrultusunda alt amaçlar oluşturulmuş olup şu şekildedir: Öğrencilerin cinsiyetine, kardeş sayısına, anne baba eğitim düzeyine, meslek olgunluğu düzeyine göre meslek seçiminde aile desteği ve meslek olgunluğunun anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı ve meslek seçiminde aile desteğinin meslek olgunluğunu yordama gücü incelenmiştir.

Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Meslek Olgunluğu Ölçeği ve Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği kullanılmıştır. Meslek Olgunluğu Ölçeği (MOÖ) Kuzgun ve Bacanlı (2005) tarafından geliştirilmiştir. 40 maddeden oluşan MOÖ, beşli Likert tipi dereceleme ölçeğidir. Kariyer Seçiminde Aile Desteği Ölçeği Şeker ve Kaya (2018) tarafından geliştirilmiştir. Meslek seçim sürecinde aile desteğini belirlemeye yönelik 18 madde ve iki faktör bulunmaktadır. Birinci faktör ‘kabul ve cesaretlendirme’, ikinci faktör ise ‘bilgilendirme’ olarak isimlendirilmiştir. Her iki ölçeğin de çalışmada kullanılan örneklem grubunda güvenirlik analizi yapılmıştır. Meslek Olgunluğu Ölçeğinin bu çalışma için hesaplanan Cronbach Alfa değeri .86 iken Kariyer Seçiminde Aile Desteği Ölçeğinin bu çalışma için hesaplanan Cronbach Alfa değeri .94’tür. Kişisel Bilgi Formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Formda öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, öğrenim gördüğü lise, anne-baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırmaya 2018-2019 eğitim öğretim yılında Kars il merkezindeki Fen (1 tane) ve Anadolu (4 tane) liselerinde öğrenim gören 186 kız, 128 erkek öğrenci olmak üzere 314 öğrenci katılmıştır. Çalışma grubunun yaş ortalaması 15.85’tir. Verilerin analizinde bağımsız örneklem için t testi, tek yönlü ANOVA testi ve regresyon analizi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda meslek olgunluğu cinsiyete göre anlamlı farklılaşmaktadır. Kardeş sayısı ve anne-baba eğitim düzeyine göre meslek olgunluğu anlamlı farklılaşmamaktadır. Anne eğitim düzeyi ve meslek seçiminde aile desteği kabul-cesaretlendirme alt boyutuna göre meslek seçiminde aile desteği anlamlı farklılaşmaktadır. Ayrıca meslek seçiminde aile desteğinin meslek olgunluğunun anlamlı yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar ilgili alan yazın çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Lise öğrencileri, Meslek Seçimi, Meslek Olgunluğu, Aile Desteği

BÖLGESEL DÜZEYDE DIŞ TİCARET İŞSİZLİK İLİŞKİSİNİN ANALİZİ**Dr. Öğretim Üyesi Pınar KOÇ**

Gümüşhane Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü

ÖZET

Küreselleşme eğilimlerindeki artışlar ve bilimsel ve teknolojik gelişmeler dünya üretim hacminin ve ülkeler arasındaki mal ve hizmet akımlarının önemli ölçüde artmasını sağlamıştır. Bu bağlamda dünya ticaret hacmi de önemli ölçüde artmıştır. Özellikle ihracata dayalı büyüme politikaları izleyen ülkelerde dış ticaret hacmindeki artışların, üretim hacmini artırarak işsizlik oranlarını azaltması beklenmektedir. Dış ticaret hacminin artması, sadece ülke genelinde değil, bölgesel düzeyde ekonomik kalkınmanın sağlanması ve bölgeler arasındaki gelir eşitsizliklerinin giderilmesinde de önemli bir yere sahiptir. 2004-2007 dönemini kapsayan bu çalışmanın amacı, İBBS Düzey 2 kapsamında yer alan 26 bölgede dış ticaretin işsizlik oranları üzerindeki etkisini panel veri kullanarak analiz etmektir. Çalışmada, ortak korelasyonlu etkiler tahmincisiye dayalı panel regresyon modeli kullanılmıştır. Tüm panel için elde edilen sonuçlara göre, ihracatın ithalatı karşılama oranı ile işsizlik oranı arasında negatif, ancak; istatistiksel olarak anlamsız bir ilişki vardır. Birimler itibarıyla elde edilen sonuçlar incelendiğinde TR32, TR52, TR72, TR90 ve TRC2 bölgelerinde ihracatın ithalatı karşılama oranı ile işsizlik oranı arasında negatif, TR33 ve TR63 bölgelerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

Etkinin büyüklüğü ele alınan bölgenin gelişmişlik düzeyi, sektörel yapısı, işgücünün verimlilik düzeyi ve işgücünün niteliğine bağlı olarak değişmektedir. TR32 bölgesinde ihracatın ithalatı karşılama oranındaki bir birimlik artış, işsizlik oranını 1.93 birim azaltmaktadır. TR52 bölgesinde ihracatın ithalatı karşılama oranındaki artış, işsizlik oranının 7.31 birim azaltmaktadır. TR72 bölgesinde ihracatın ithalatı karşılama oranındaki bir birimlik artış, işsizlik oranını 4.98 birim azaltmaktadır. TR90 ve TRC2 bölgelerinde ihracatın ithalatı karşılama oranındaki bir birimlik artış, işsizlik oranını sırasıyla; 0.35 birim ve 5.66 birim azaltmaktadır. TR33 ve TR63 bölgelerinde ihracatın ithalatı karşılama oranındaki bir birimlik artış, işsizlik oranını sırasıyla; 2.81 ve 11.48 birim artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İhracatın İthalatı Karşılama Oranı, İşsizlik Oranı, Panel Veri Analizi

UZUN DÖNEMDE EK ÇALIŞAN ETKİSİ HİPOTEZİNİN GEÇERLİLİĞİNİN ANALİZİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Dr. Öğretim Üyesi Pınar KOÇ
Gümüşhane Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü

ÖZET

Toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı kalkınma politikaları, sürdürülebilir kalkınma programlarının vazgeçilmez parçalarından biridir. Bu bağlamda kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın kaldırılması şiddetin önlenmesi ve kadınların güçlendirilmesine yönelik politikalar benimsenmekte ve yeni politikalar geliştirilmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma politikaları çerçevesinde 10. Kalkınma Planı'nda Türkiye'de de kadınların işgücüne katılım oranlarının ve kadın istihdamının artırılmasına yönelik hedefler belirlenerek, dengeli bir iş-aile yaşamının kurulması, kadın istihdamının artırılması ve çocuk sahibi olan kadınların işgücü piyasalarından kopmasına engel olacak yasal düzenlemelerin gerçekleştirileceği dile getirilmiş; gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır.

İşçi işveren ilişkilerinde cinsiyet ayrımcılığına son verilmesi, kadınlar tarafından satılan belirli ürünlerde vergi muafiyetinin sağlanması, kendi nam ve hesabına çalışan çiftçilerin sigorta kapsamına alınması için aile reisi olması şartının kaldırılması, 18 yaşından büyük kadınların sigorta primlerinin belirli bir dönem boyunca işsizlik sigortası fonundan karşılanması ve kadın girişimciler için kredi desteğinin sağlanması bu bağlamda yapılan düzenlemelerdir.

Yapılan yasal düzenlemelerin de etkisiyle, 2000'li yılların başlarında kadınların işgücüne katılım oranları ortalama % 26'lar civarında seyrederken, Bugün % 34'lere kadar yükselmiştir. Ancak, yıllar itibariyle dalgalanma göstermekle birlikte, erkek işsizlik oranlarının arttığı gözlenmektedir. Erkek işsizlik oranı 2000 yılında 6.6 iken, bugün 9.4'tür. Bu bağlamda bu çalışmada maki eşbütünleşme testi ve FMOLS testi kullanılarak kadınların işgücüne katılım oranı ile erkek işsizlik oranları arasındaki uzun dönemli ilişkiler analiz edilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre kadınların işgücüne katılım oranları ile erkek işsizlik oranları arasında uzun dönemde negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Erkek işsizlik oranındaki 1 birimlik artış, kadınların işgücüne katılım oranını 1.30 birim azaltmaktadır. Ek çalışan etkisi hipotezine göre erkek işsizlik oranları ile kadınların işgücüne katılım oranları arasında pozitif bir ilişki olması beklenirken, negatif bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Türkiye'de caydırıcı ek çalışan etkisinin geçerli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Caydırıcı Ek Çalışan Etkisi, Ek Çalışan Etkisi, Eşbütünleşme Analizleri

MALAZGİRT’TE FAALİYETTE BULUNAN İŞLETMELER AÇISINDAN MÜŞTERİ İLİŞKİLERİ YÖNETİMİ ANALİZİ

Adem AKTAŞ

Dr. Öğretim Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi
Malazgirt MYO, Bankacılık ve Sigortacılık

ÖZET

Günümüzde işletmeler rekabette üstünlük sağlamak adına ürün yelpazelerini geliştirirken sundukları hizmet kalitelerini de artırmayı amaçlamaktadırlar. Birçok işletme müşteri memnuniyetini en üst seviyeye taşımak adına sundukları hizmetlerle satışlarını artırmayı hedeflemektedirler. Satış öncesi müşteri tercihlerinin belirlenmesinden satış sonrası sunulan hizmetlere varıncaya kadar müşteri tatmini ön planda tutulmaktadır. Artık yatırımların müşteri odaklı yapıldığı düşünüldüğünde Müşteri İlişkileri Yönetimi işletmelerin üzerinde durması gereken önemli konulardan birisidir.

Çalışmanın amacı Muş’un Malazgirt ilçesinde farklı alanlarda faaliyette bulunan işletmelerin Müşteri İlişkileri Yönetimine duyarlılıkları, işletmelerin faaliyet alanları, yöneticinin cinsiyeti, işletmecinin yaşı açısından ele alınarak incelenmiştir. Malazgirt’te 313 katılımcı işletmeden elde edilen veriler analizimize dahil edilmiştir. Çalışmada elde edilen veriler SPSS, Lisrell ve Microsoft Excel programlarının yardımıyla analiz edilmiştir. T-testi, Post Hoc, Games-Howell, Tukey, yüzde, faktör analizleri ve Cronbach's Alpha güvenirlik değerleri gibi teknikler kullanılmıştır.

Araştırmanın güvenirlik katsayısına bakıldığında kabul edilebilir değerin üzerinde olduğu anlaşılmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri açısından müşteri ilişkileri incelendiğinde katılımcı yaşı, katılımcı meslek gurupları ve katılımcı cinsiyeti arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Rekabette etkili bir yöntem olan Müşteri İlişkileri Yönetimi’nin Malazgirt işletmelerinde uygulanmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu sonuca dayanılarak görüş ve öneriler çalışmamızda sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müşteri İlişkileri Yönetimi, Müşteri Memnuniyeti, Rekabet, İşletme.

TÜRKİYE’DE ACİL SERVİSLERİN ETKİNLİKLERİNİN VERİ ZARFLAMA ANALİZİ İLE ÖLÇÜLMESİ: BİR SINIRLANDIRILMIŞ DEĞİŞKEN MODELİ**Ümit ÇIRAKLI**

Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye’de acil servislerin 2013-2016 yılları arasında etkinliklerini ve acil servislerin etkinliklerindeki değişimi incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca sınırlandırılmış değişken modeli ile sınırlandırılmamış veri zarflama yönetiminin sonuçlarının karşılaştırılması da hedeflenmiştir. Bu kapsamda, Türkiye’de 81 ilde acil servislere ait girdi ve çıktı değişkenleri kullanılarak acil servislerin etkinlikleri ölçeğe göre sabit getiri varsayımı altında girdi yönelimli sınırlandırılmış değişken modeli (Bounded-I-C) ve sınırlandırılmamış normal veri zarflama analizi (CCR) ile hesaplanmıştır. Çalışma sonucunda, sınırlandırılmış modelde genel olarak Türkiye’de etkin olarak çalışan acil servis sayısının çok az olduğu tespit edilmiştir. Acil servislerde girdilerin artış veya azalışında kontrolün iyi olmamasının ve girdilere yönelik kararların da genel olarak merkezi planlama ile yapılmasının bu sonuçta etkili olabileceği değerlendirilmektedir. Yine çalışma sonucunda sınırlandırılmamış CCR modelinde, sınırlandırılmış modeline göre etkin karar birimlerinin sayısının daha fazla çıktığı bulunmuştur. Bu kapsamda alt ve üst limitleri bulunan değişkenlerin olduğu bir veri setinde sınırlandırılmış değişken modelinin (bounded variable model) daha sağlam sonuçlar verebileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: VZA, Sınırlandırılmış değişken modeli, Acil servis, Etkinlik, Türkiye.

MEASUREMENT OF THE EFFICIENCIES OF EMERGENCY SERVICES IN TURKEY: A BOUNDED VARIABLE MODEL**ABSTRACT**

This study was carried out to examine the efficiencies and the change in the efficiencies of the emergency services in Turkey between the years 2013-2016. It is also aimed to compare the results of unbounded data envelopment analysis with the bounded variable model. In this context, the efficiencies of emergency services was calculated by input-oriented bounded variable model and unbounded normal data envelopment analysis (CCR) under the assumption of constant returns to scale using the input and output variables of the emergency services in 81 provinces in Turkey. In conclusion, it has been found that the number of emergency services working effectively in Turkey has been found to be very low in general in bounded variable model. It is considered that the lack of control in the increase or decrease of the inputs in the emergency services and the decisions about the inputs to be made with central planning in general can be effective in this result. Again, it was found that the number of efficient decision units was higher in the unbounded CCR model than the bounded variable model. In this context, it is considered that the bounded variable model can provide more robust results in a data set with lower and upper limits.

Keywords: DEA, Bounded variable model, Emergency services, Efficiency, Turkey.

FAİZSİZ FİNANS SEKTÖRÜ İLE REEL SEKTÖR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN KO- ENTEGRASYON VE GRANGER NEDENSELLİK TESTLERİ İLE ARAŞTIRILMASI

Tolga ERGÜN

Öğr. Gör., Trabzon Üniversitesi

Hilal OK ERGÜN

Öğr. Gör., Trabzon Üniversitesi

ÖZET

Küresel finans sistemi içerisinde önemli bir yere sahip olma yolunda ilerleyen faizsiz finans sistemi, 1950’li yıllarda ihtiyaçlar doğrultusunda uygulanabilirliği sorgulanmaya başlamış ve 1975 yılında modern anlamda ilk faizsiz finans kurumu olan İslam Kalkınma Bankası (IDB) ardından Dubai İslam Bankasının kurulması ile günümüze kadar geçen yaklaşık 44 yıllık dönemde hızlı bir ivme kazanarak küresel çapta daha yaygın hale gelmeye başlamıştır. Faizsiz finans sektörü, İslami prensipler çerçevesinde yapılan finansal işlemler ile reel ekonomik faaliyetler arasında maddesel yani somut niteliklere dayalı olarak çalışan bir sistemdir. Dolayısıyla ekonomik istikrarın önemli bir göstergesi olan reel sektör ve bu sektörün önemli bir finansman kaynağını oluşturan faizsiz finans sektörü arasındaki ilişki dikkat çeken bir konu haline gelmiştir.

Bu çalışmanın amacı, küresel faizsiz finansın yaklaşık yüzde 95’ini oluşturan 17 ülkenin (Bahreyn, Bangladeş, Brunei Darussalam, Birleşik Arap Emirlikleri, Endonezya, Irak, İngiltere, İran, Katar, Kuveyt, Malezya, Mısır, Pakistan, Sudan, Suudi Arabistan, Türkiye ve Ürdün) iki sektör arasındaki ilişkisini Engle-Granger Ko-Entegrasyon testleri ile analiz etmektir. Çalışma 2007-2016 arasındaki 10 yıllık veriyi kapsamaktadır. Ayrıca faizsiz finans sektörü göstergesi için ülkelerin yıllık toplam faizsiz finans varlık büyüklüğü, reel sektör için de ülkelerin yıllık gayri safi milli hasıla büyüklüğü ele alınmıştır. Ekonometrik analizde öncelikle serilerin durağanlığı ölçülmüş ve daha sonra uzun dönem ilişkileri araştırılmıştır. Ko-Entegrasyon analizi sonucuna göre Sudan, Mısır, Brunei Darussalam ve Irak ülkeleri dışındaki diğer 13 ülkede faizsiz finans sektörü ile reel sektör eş bütünleşiktir. Yani uzun dönemde iki sektör birlikte dengeye gelmektedir. Başka bir ifade ile her iki sektör arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Engle-Granger testi sonucuna göre Ürdün, Malezya, Bangladeş ve Bahreyn ülkelerinde faizsiz finans sektörü ile reel sektör arasında çift yönlü nedensellik ilişkisi saptanırken, Endonezya, Kuveyt, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Pakistan, İngiltere ve Türkiye için faizsiz finans sektöründen reel sektöre doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. Sonuç olarak, örneklemdeki 13 ülke için faizsiz finans sektöründeki gelişmeler, reel sektördeki gelişmelerin nedeni olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Faizsiz Finans Sektörü, Reel Sektör, Ko-Entegrasyon, Engle-Granger

MUHASEBEDE STANDART KARMAŞASI**Münevver KATKAT ÖZÇELİK**

Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi.

Özet

Muhasebe, mali tablolar aracılığıyla finansal bilgi kullanıcılarına gerekli bilgileri sunan bir bilgi sistemi olup, işletmelerin ortak dili olarak kabul edilmektedir. Küreselleşen dünyada hem ulusal hem de uluslararası faaliyette bulunan işletmelerin finansal bilgilerinin sağlıklı bir şekilde aktarılabilmesi için benzer olaylar benzer şekilde ifade edilmeli, üretilen bilgiler doğru, güvenilir, anlamlı, gerçeğe uygun ve karşılaştırılabilir olmalıdır. Bu nedenle de finansal tablo ve raporlar belirli standartlara göre hazırlanarak ilgililere ulaştırılması gerekmektedir. Finansal bilgi kullanıcılarına sunulan raporlarda yeknesaklık sağlanarak anlamsal farklılıkların ortadan kaldırılması ve dünyada ortak bir muhasebe dilinin oluşturulması amacıyla Muhasebe Standartları geliştirilmiştir. Ulusal muhasebe standartlarındaki farklılıkların kaldırılması ve muhasebe standartlarının birbirine yakınlaştırılması amacıyla da ulusal muhasebe standartlarının uluslararası muhasebe standartlarına uyumlaştırılması çalışmaları yapılmıştır.

Türkiye’de muhasebe standartlarının oluşumu ve gelişimi sürecinde muhasebe standartlarını şekillendirmek amacıyla değişik kurum ve kuruluşlar çalışmalar yapmış, bu durum ise uygulamada çok başlılığa ve karmaşaya neden olmuştur. Kurumların amaçlarına göre düzenlemelerin belirlenmesi ve aynı ekonomik işleme farklı uygulamaların önerilmesi nedeniyle, ulusal muhasebe uygulamalarında uyum sağlanamamış, çoklu bir muhasebe standardı sisteminin mevcut olması nedeniyle bir işletmenin bazen birden fazla muhasebe sistemine tabi olur hale geldiği görülmüştür. Muhasebe standartları ile ilgili olarak yapılan yeni düzenlemeler ve güncellemeler de, özellikle yıllar itibarıyla finansal tabloların karşılaştırılmasında hangi dönemde, hangi standardın, hangi şekilde yürürlükte olduğunun takibini, finansal raporların hazırlanmasını ve analiz edilmesini zorlaştırmıştır.

Literatür taramasına dayalı olarak gerçekleştirilen bu çalışmada, muhasebe standartlarının gelişim sürecinde yaşanan sorunlara dikkat çekmek istenmiştir. Çalışmada Muhasebe Standartlarının Dünya’da ve Türkiye’de gelişim seyrine, finansal raporlama standartlarına ve standartların uygulanmasında yaşanan sorunlara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Standartları, IFRS, TFRS, BOBİ FRS.

STANDARD CONFUSION IN ACCOUNTING

Münevver KATKAT ÖZÇELİK
Dr. Lecturer, Artvin Çoruh University

ABSTRACT

Accounting is an information system that provides the necessary information to the users of financial information through the financial statements and is considered as the common language of enterprises. In order for the financial information of both national and international businesses to be transferred in a globalizing world, similar events should be expressed in a similar way, and the information produced should be accurate, reliable, meaningful, fair and comparable. For this reason, financial statements and reports should be prepared according to certain standards and delivered to related parties. Accounting Standards have been developed with the aim of eliminating the semantic differences by providing uniformity in the reports presented to the users of financial information and creating a common accounting language in the world. In order to eliminate the differences in national accounting standards and bring the accounting standards closer to each other, efforts were made to harmonize national accounting standards with international accounting standards.

In the process of formation and development of accounting standards in Turkey, various institutions and organizations have carried out studies in order to shape accounting standards, and this has led to confusion and disorder in practice. The harmonization in national accounting practices could not be achieved due to the determination of regulations according to the aims of the institutions and the suggestion of different practices in the same economic process, and because of the existence of a multiple accounting standard system, it has been observed that a business is subject to multiple accounting systems sometimes. And the new regulations and updates on accounting standards have made it difficult to prepare and analyze financial reports, and to follow which standard is in force, in what period and in which way, especially in the comparison of financial statements by years.

In this study, which was conducted based on literature review, it was aimed to draw attention to the problems experienced in the development process of accounting standards. In the study, the course of development of Accounting Standards in the world and in Turkey, financial reporting standards and the problems faced in the implementation of standards were discussed.

Keywords: Accounting Standards, IFRS, TFRS, FRS for LMEs.

FINANSAL YATIRIM ARAÇLARININ GETİRİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**Dr.Öğr. Üyesi Ceyda YERDELEN KAYGIN**

Kafkas Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü

ÖZET

Günümüzde gerek bireysel ve gerekse kurumsal yatırımcılar yastık altında tutulan tasarrufların her gün değer kaybettiğinin dolayısıyla paranın zaman değerinin olduğunun bilincine sahiplerdir. Tasarruflarını yatırıma dönüştürmek isteyen yatırımcılar açısından finansal yatırım araçlarının getirilerinin karşılaştırılması oldukça önemlidir. Bu çalışma, finansal yatırım aracı olarak kabul edilen mevduat faizi, BİST 100 endeksi, Amerika doları, Euro, külçe altın ve devlet iç borçlanma senetlerine ait getirilerin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmada yer alan finansal yatırım araçlarının 2015 Ocak ile 2019 Haziran aylık ve yıllık getirileri hem nominal hem de reel getiri olarak hesaplanmıştır. Reel getiri hesaplanırken yurt içi üretici fiyatları endeksi ve tüketici fiyatları endeksi esas alınmıştır.

Çalışmanın veri seti 2015 Ocak-2019 Haziran dönemine ait 174 ay ve toplamda 3.132 gözlemden oluşmaktadır. Veriler JASP (Just Another Stats Package) paket programı ile anova ve korelasyon analiz yapılmıştır. Analiz sonucunda incelenen dönemde finansal yatırım aracı olarak külçe altının yatırımcısına daha fazla getiri sağladığı tespit edilmiştir. Külçe altının aylık ortalama getirileri karşılaştırıldığında, nominal bazda %1,59, reel bazda ise yurt içi üretici fiyatları endeksi indirgendiğinde (enflasyondan arındırıldığında) %0,78, tüketici fiyat endeksi (tüfe) indirgendiğinde ise %0,83 olduğu belirlenmiştir. Külçe altının yıllık ortalama getirileri incelendiğinde, nominal bazda %20,24, reel bazda ise yurt içi üretici fiyatları endeksi indirgendiğinde %9,47, tüketici fiyat endeksi indirgendiğinde ise %9,87 ile külçe altın en çok getiri sağlayan yatırım aracı olarak tespit edilmiştir. Analiz sonucunda ayrıca hem nominal ve hem de reel getiriler arasında anlamlı korelasyonlarda gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Getiri, Finansal Yatırım Araçları, Nominal Getiri, Reel Getiri

SAĞLIK HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİNİN TÜRKİYE İÇİN ANALİZİ

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonometri Bölümü Sivas

Öğr. Gör. Dr. Şerife Merve KOŞAROĞLU

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Zara Veysel Dursun Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
Bankacılık ve Finans Bölümü Sivas

ÖZET

Sağlık alanındaki gelişim, iktisadi kalkınmanın temel unsurlarından biri kabul edilmektedir. Ekonomik büyümenin pek çok belirleyici unsuru bulunmakla birlikte, beşeri sermaye bu faktörler arasında ön plana çıkmaktadır. Bütün ekonomilerin temel hedefi olan sürdürülebilir ekonomik büyümenin sağlanması konusunda emek faktörünün gelişmesi önem göstermektedir. Bir ülkede beşeri sermayenin gelişimi, bireylerin eğitimi ve sağlıklı olmasına bağlılık göstermektedir. Beşeri sermayenin sağlıklı olması hem bireyin hasta olmamasını hem de yaşam kalitesinin yüksek olmasını ifade etmektedir. Sağlıklı beşeri sermaye ile işgücü verimliliği yüksek çalışanlar ekonomik gelişme anlamında önemli katkı sağlayabilecektir.

Sağlık harcamaları ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki iktisat literatüründe önemli yer tutmaktadır. Bu doğrultuda sağlığa dayalı büyüme hipoteziyle sağlık harcamalarının olumlu etkisi ifade edilmektedir. Sağlık hizmetlerinin kapsamı ve niteliği her geçen gün genişlemektedir. Genel olarak kabul gören yargı, sağlık harcamaları ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin pozitif yönde olacağına yöneliktir. Bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde genel sağlık harcamaları, yaşam beklentisi, ölüm hızı gibi değişkenlerin çalışmalarda değerlendirilmek üzere kullanıldığı görülmüştür. Bu çalışmanın amacı sağlık harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisinin varlığını Türkiye için analiz etmektir. Türkiye ekonomisinde, sağlık alanındaki problemlerin çözümü ve iktisadi gelişme anlamındaki katkısı araştırılacaktır. Daha sonra elde edilen analiz sonuçları mevcut literatürle karşılaştırılarak, Türkiye'nin sağlık alanında büyümeye sağladığı katkı değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Harcamaları, Ekonomik Büyüme, Nedensellik Analizi.

BANKA PERSONELLERİNİN HEDEF BASKISI ALGISI: VAN İLİ ÖRNEĞİ**Abdullah OĞRAK**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü

Sıddık ATAMAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD

Fikriye ATAMAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Enformatik Bölümü

ÖZET

İşletmeler kuruluş amaçlarını gerçekleştirebilmek, pazar payından maksimum düzeyde pay almak ve pazarda daha etkili olabilmek için rekabet avantajlarını elinde bulundurmak amacıyla büyük bir çaba ve emek göstermek durumuna kalmaktadırlar. Rekabetin en üst düzeye çıktığı sektörlerden biri de bankacılık sektörüdür. Bankalar rekabet avantajını elde edebilmek için hedefler belirlemekte ve bu hedefleri gerçekleştirmek için kesintisiz bir çabanın içerisinde girmektedirler. Bankacılık siteminde amaçlara ulaşmak için belirlenen hedefleri gerçekleştirmek, hedefleri tutturmak için genel müdürlük, bölge müdürlüğü, şube müdürlüğü, departman ve personel için ayrı ayrı gerçekleştirilecek hedefler belirlenmektedir. Banka çalışanları hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla çoğu zaman belirlenen mesai saatlerinin dışında da çalışarak hedeflerini gerçekleştirmenin çabası içerisine girmekte ve ciddi bir baskı altında çalışmalarını sürdürmektedirler. Hedefleri tutturmak amacıyla yaşanan bu baskı literatüre hedef baskısı olarak geçmiştir. Bu çalışmada Van ili merkez ilçelerinde faaliyet gösteren bankalarda çalışan personellerin Hedef Baskısı algılarının belirlenmesi hedeflenmektedir. Çalışmanın evreni Van ili merkez ilçelerinde hizmet vermekte olan 17 ayrı bankaya ait toplam 37 şubede görev yapmakta olan yaklaşık 400 çalışandan oluşmakta iken örneklem ise 225 personel olarak belirlenmiştir. Veriler Soygür ve Aydın (2018) tarafından geliştirilen Hedef Baskısı Ölçeği kullanılarak yüzyüze anket uygulaması ile elde edilmiştir. Ankete katılmayan ve geçersiz olan anketler çıkartıldıktan sonra toplam 153 anket anket SPSS20 paket programı ile analize tabi tutulmuştur. Çalışmanın veri toplama aşaması ve literatür taraması tamamlanmış olup veri analiz süreci devam etmektedir. Veri analizinin tamamlanması ile birlikte elde edilen sonuçlar konferansta yapılacak bildiride paylaşılacaktır. Ayrıca çalışmadan elde edilen tüm sonuçlar detayları ile birlikte kongreye gönderilecek tam metin dosyasında da detaylı olarak açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hedef, Bankacılık, Hedef Baskısı

PERCEPTION OF TARGET PRESSURE BY BANK EMPLOYEES: THE CASE OF VAN

ABSTRACT

Businesses have to make a great effort and labor in order to have their competitive advantages in order to achieve their aims, to get maximum share from market share and to be more effective in the market. One of the sectors where competition is at its highest level is the banking sector. Banks set targets in order to gain competitive advantage and engage in uninterrupted efforts to achieve these targets. In the banking system, the targets to be realized separately for the general directorate, regional directorate, branch directorate, department and personnel are determined in order to achieve the targets set for achieving the targets and to achieve the targets. In order to achieve their goals, the Bank's employees often work outside the specified working hours and strive to achieve their goals and continue to work under severe pressure. This pressure, which was experienced in order to meet the targets, has been published as target pressure in the literature. In this study, it is aimed to determine the Target Pressure perceptions of the personnel working in the banks operating in the central districts of Van province. The population of the study consists of approximately 400 employees working in 37 branches belonging to 17 different banks serving in the central districts of Van province and the sample was determined as 225 personnel. Data were obtained by using Face to Face Questionnaire using Target Pressure Scale developed by Soygür and Aydın (2018). A total of 153 questionnaires were analyzed with SPSS20 package program after the exclusion of invalid and invalid questionnaires. Data collection phase and literature review of the study have been completed and data analysis process is continuing. Upon completion of the data analysis, the results will be shared in the conference paper. In addition, all the results obtained from the study will be explained in detail in the full text file to be sent to the congress.

Keywords: Target, Banking, Target Pressure

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖRGÜTSEL İMAJ DEĞERLENDİRMELERİ: VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Abdulkadir GÜMÜŞ

Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü Öğretim Üyesi,

Sıddık ATAMAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD

Fikriye ATAMAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Enformatik Bölümü

ÖZET

Günümüzde yaşanmakta olan sıkı rekabet koşullarından kaynaklı her sektörde olduğu gibi eğitim sektöründe faaliyet gösteren örgütleri de yeni arayışlara sürüklemekte ve yeni perspektifler geliştirmesini zorunlu kılmaktadır. Üniversite sayılarındaki artış ile birlikte üniversite tercihinde bulunacak öğrencilerin alternatifleri artmakta iken üniversiteler de rakiplerinden farklı strateji ve uygulamalar ile daha fazla öğrenciyi bünyesine katma çabası içerisine girmektedirler. Yapılan araştırmalarda öğrencilerin üniversite tercihlerini belirleyen çeşitli faktörler içerisinde üniversitenin kurumsal imajının belirgin bir şekilde etkili olduğu görülmüştür. Bundan hareketle Üniversitelerin kurumsal imajının belirlenmesinin üniversiteler açısından oldukça önemli olduğu görülmektedir. Bu çalışmada Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde eğitim görmekte olan lisans ve önlisans programlarında kayıtlı öğrencilerin Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ne yönelik örgütsel imaj algılarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın evrenini Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinin merkezi yerleşkesi olan Zeve Kampüsü ile Erciş Yerleşkesi ve Gevaş Yerleşkelerinde eğitim görmekte olan 25850 öğrenci oluştururken araştırmanın örneklemi ise tabakalama yöntemi ile belirlenen 1545 kişilik önlisans ve lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı olarak Kazoles, Kim vd tarafından geliştirilen Örgütsel İmaj Ölçeği kullanılmış olup, veriler yüz yüze anket uygulaması ile elde edilmiştir. Çalışmada kullanılan ölçek ile üniversitenin Program imajı, Kalite imajı, Spor imajı, Barınma- beslenme imajı, Genel görünüm ve fiziki alt yapı imajı, Eğlence imajı, Sosyal ortam imajı olmak üzere yedi alt boyutta kurumsal imaj algısının belirlenmesi hedeflenmektedir. Toplanan anketler SPSS20 paket programı ile analize tabi tutulacaktır. Çalışmanın veri toplama aşaması ve literatür taraması tamamlanmış olup veri analiz süreci devam etmektedir. Veri analizinin tamamlanması ile birlikte elde edilen sonuçlar konferansta yapılacak bildiride paylaşılacaktır. Ayrıca çalışmadan elde edilen tüm sonuçlar detayları ile birlikte kongreye gönderilecek tam metin dosyasında da detaylı olarak açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: İmaj, Kurumsal İmaj, Üniversite

Bu araştırma Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiştir.

CORPORATE IMAGE PERCEPTION OF UNIVERSITY STUDENTS: A CASE OF VAN YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY

ABSTRACT

Today, as in every sector arising from the strict competition conditions, the organizations that are active in the education sector lead to new searches and develop new perspectives. With the increase in the number of universities, the alternatives of the students who will choose the university increase, while the universities try to include more students with different strategies and practices than their competitors. In the researches, it has been seen that the institutional image of the university is significantly effective among various factors determining the university preferences of the students. Therefore, it is seen that determining the institutional image of the universities is very important for the universities. In this study, it is aimed to determine the organizational image perception of Van Yüzüncü Yıl University students enrolled in undergraduate and associate degree programs in Van Yüzüncü Yıl University. The population of the study consists of 25850 students studying at Zeve Campus, Erciş Campus and Gevaş Campus, the central campus of Van Yüzüncü Yıl University, and the sample of the study consists of 1545 associate and undergraduate students. Organizational Image Scale developed by Kazoles, Kim et al. Was used as the data collection tool of the study and the data were obtained by face to face questionnaire application. With the scale used in the study, it is aimed to determine the perception of corporate image in seven sub-dimensions: Program image, Quality image, Sport image, Housing-nutrition image, General appearance and physical infrastructure image, Entertainment image, Social media image. The surveys collected will be analyzed with SPSS20 package program. Data collection phase and literature review of the study have been completed and data analysis process is continuing. Upon completion of the data analysis, the results will be shared in the conference paper. In addition, all the results obtained from the study will be explained in detail in the full text file to be sent to the congress.

Keywords: Image, Corporate Image, University.

**VERGİNİN KONUSUNUN SEÇİMİNDE OPTİMALİTE VE MEŞRUIYET SORUNU:
TEORİK VE TARİHSEL SÜREÇTE VERGİLEMEDE YAŞANAN DEĞİŞİM****Burçin ÖZ****ÖZET**

İnsanların toplu halde yaşamaya başlaması ile ortaya çıkan vergi kavramı her zaman için ülkeler açısından en önemli gelir kaynağı olmuştur. İlk başlarda verginin gönüllü, aynı veya emek olarak ödenmesi durumu, zamanla zorunlu ve nakit olarak ödenmesi durumuna dönüşmüştür. Aynı zamanda vergilemede mali gücün dikkate alınması ve vergilemenin hukuki dayanağının da devletin egemenlik gücünün olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda vergiyi bugünkü anlamıyla tanımlamak gerekirse; devletin veya kendisine vergilendirme yetkisi verilmiş kamu kuruluşlarının, hukuki cebir altında, mali veya mali olmayan amaçlarını gerçekleştirmek için, gerçek veya tüzel kişilerden mali gücüne göre, zorunlu ve karşılıksız olarak aldığı maddi değerlerdir.

Verginin konusunun seçimine gelindiğinde ise; mali gücün göstergesi olarak gelir, harcama ve servet konularından seçilerek vergilerin düşük oranda alınması gerektiği aksi halde dar konular üzerinden alındığında vergi oranlarının artmak zorunda kalacağı tespit edilmiştir. Vergi oranlarındaki artış da mükelleflerin üzerinde baskı hissi yaratarak vergi yükünün aşılması durumunda ortaya çıkan vergiden kaçınma ya da vergi kaçırma gibi istenmeyen sonuçlara yol açacaktır.

Bu çalışmada öncelikle tarihsel ve teorik süreçte vergilemede yaşanan değişimler tarihsel bir bakış açısıyla ele alınacaktır. Ardından çalışmanın ana fikri olan vergi konusunun ne olması gerektiği hususunda optimalite ve meşruiyet ile ilgili olarak, “verginin konusunun gelir, servet ve harcamalar üzerinden alınması” tezi hakkında maliyeciler tarafından ileri sürülen leyhte ve aleyhte görüşler üzerinde durulacaktır. Verginin ne üzerinden alınacağı hususunda yani verginin konusunun seçiminde genel olarak kabul gören bir sonuca varılamasa da mühim olanın mükelleflere ağır bir vergi yükü yüklemekten, vergi konularının kapsamı genişletilerek vergilemenin yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vergi, Gelir, Harcama, Servet.

VERGİ TEKNİĞİ: AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARIYLA VERGİ TARİFE ÇEŞİTLERİ

Burçin ÖZ

ÖZET

Vergi tekniği, bir verginin konusunun belirlenmesinden tahsiline kadar olan süreci ve bu süreç içindeki işlemleri kapsayan bir bütündür. Verginin konulmasından tahsiline kadar olan süreci ve bu süreç içerisindeki işlemleri kapsayan vergi tekniğinin en zorlu görevi vergi kanunlarının formüle edilmesidir. Bunun için önemli olan verginin unsurlarının açık bir şekilde belirtilip, vergi kanunlarının uygulanmasını sağlamaktır. Verginin en temel unsurlarını verginin konusu, matrahı, vergiyi doğuran olay, mükellefiyet, vergi oranı ve vergi tarifesi olarak sıralayabiliriz.

Verginin unsurları arasında yer alan vergi tarifeleri, vergileme açısından büyük öneme sahiptir. Çünkü vergi tarifeleri, vergi borcunun hesaplanabilmesi için vergi matrahına uygulanan ölçülerdir. Tarife, matrah ve orandan oluşmaktadır. Vergi tarifeleri düz oranlı, artan oranlı, tersine artan oranlı ve azalan oranlı olarak sınıflandırılmaktadır. Vergi tarifelerinin avantaj ve dezavantajlarıyla karşılaştırılması yapılmak istendiğinde; adalet, etkinlik(tarafsızlık), basitlik gibi açılardan farklılıklar taşıdığını görmekteyiz.

Düz oranlı vergiler artan oranlı vergilere göre, herkesin aynı oranda vergi ödemesi ve muafiyet, istisnalara sınırlı ölçüde yer vermesi nedenleriyle adalet açısından daha uygun görünmektedir. Etkinlik(tarafsızlık) açısından, tasarruf ve yatırımlara bakıldığında ulaşacağımız sonuç, ekonomik birimlerin kararları üzerinde düz oranlı vergilerin daha az saptırıcı etkilere sahip olduğudur. Basitlik açısından ise; oran, istisna ve muafiyetlere bakıldığında, yine düz oranlı vergiler artan oranlı vergilere göre daha uygundur. Bu avantajlarına rağmen düz oranlı vergiler, ödeme gücü ve fedakarlıkta eşitlik ilkeleri ile bağdaşmadığı için yüksek gelirli lehine eşitsizlik yaratabileceği ve sistemin hangi gelirli vergilendireceğinin açık olmadığı yönünde eleştirilmektedir.

Sonuç olarak vergi tarifeleri üzerindeki tartışmaların kesin bir şekilde son bulmadığı açıktır. Fakat küreselleşmenin vergi sistemi üzerinde yarattığı sorunlar göz önünde tutulduğunda, ülkelerin vergi tarifelerinde uygulamış oldukları oranları düşük tutmak durumunda kaldıklarını görmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Vergi Tekniği, Vergi Tarifesi, Verginin Tarhı.

VERGİ UYUMU İLE UYGUNLUK DENETİMİ İLİŞKİSİ**Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin KARABAYIR**

Kafkas Üniversitesi

Öğr. Gör. Selçuk TAZEGÜL

Kafkas Üniversitesi

ÖZET

Vergi uyumu, vergi mükelleflerinin beyanlarını mevzuat hükümlerine uygun ve zamanında gerçekleştirmesidir. Vergi uyumsuzluğu ise mükelleflerin kasıtlı bir şekilde yanlış beyanda bulunması veya eksik ya da yüksek beyanda bulunmasıdır. Vergi uyumsuzluğuna sebep olan birçok etken bulunmakla birlikte uyumunu da sağlayan çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bunlar vergi oranı, gelir düzeyi, vergi cezaları gibi faktörlerdir. Bu açıdan devletin olası bir denetim yapması ve vergi cezasının ortaya çıkma ihtimali de vergi uyumunu sağlayan sebeplerdendir. Ancak bazı durumlarda mükelleflerin iyi niyetli olmalarına ve vergi uyumunu sağlamayı amaçlamalarına rağmen vergi uyumsuzluğu ortaya çıkabilmektedir. İşletme yönetimi ya da çalışanlarının hata yapması, uzmanlık gerektiren konularda doğru karar verilememesi bu uyumsuzluğu doğuran etkenlerdendir. Bu nedenle uygunluk denetimi ve bu denetim ile birlikte yürütülen danışmanlık faaliyetlerinin vergi uyumuna oldukça önemli bir katkısı bulunmaktadır.

Yapılan bu çalışmada vergi uyumu ile denetim ilişkisi irdelenmiş olup, denetim faaliyetleri sırasında vergi uyumunu etkileyen durumlar incelenmektedir. Bunlar hem denetim sırasında ortaya çıkan tespitler hem de danışmanlık gerektiren konular çerçevesinde incelenmiştir. Böylece denetim faaliyetlerinin vergi uyumuna katkısının oldukça fazla olduğu değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Vergi Uyumu, Uygunluk Denetimi, Vergi

RELATIONSHIP BETWEEN TAX COMPLIANCE AND COMPLIANCE AUDIT

Tax compliance means that taxpayers make their declarations in accordance with the legislation provisions in a timely manner. On the other hand, tax mismatch is intentionally false or high declaration of the taxpayers. There are many factors that cause tax mismatch as well as there are also various factors that ensure its compliance. These are factors such as tax rate, income level, tax penalties. In this respect, a possible audit by the state and also the possibility of tax penalties are the reasons that ensure tax compliance. However, tax mismatches may occur in some cases although taxpayers have good intentions and aim to ensure tax compliance. The mistakes of management or employees and inability to make the right decision on issues requiring expertise are among the factors that cause this inconsistency. Thus, the compliance audit and the consultancy activities carried out with this audit have a significant contribution to tax compliance.

In this study, the relationship between tax compliance and audit is examined and the situations that affect tax compliance during the audit activities are analyzed. These were examined within the framework of both the findings that emerged during the audit and the issues requiring consultancy. Thus, the contribution of audit activities to tax compliance was considered to be quite high.

Keywords: Tax Compliance, Compliance Audit, Tax

DÖVİZ KURU VE ENFLASYONUN KOBİ FAALİYETLERİ VE YEREL EKONOMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: SİVAS'TA KOBİ'LER ÜZERİNDE BİR UYGULAMA

Doç. Dr. İlkay NOYAN YALMAN

Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Necati Alp ERİLLİ

Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Yalçın YALMAN

Cumhuriyet Üniversitesi, Cumhuriyet MYO

ÖZET

KOBİ'ler dünya üzerinde birçok ülkede üretimin ve ihracatın büyük çoğunluğunu gerçekleştirmektedirler. Ancak yapısal özellikleri nedeniyle ekonomide makroekonomik dinamiklerden çok hızlı etkilenmektedirler. Bu dinamiklerin başında ise döviz kuru ve enflasyon gelmektedir. Bir ekonomide döviz kurundaki hareketlilik ve enflasyonun gidişatı KOBİ'lerin başta ihracat olmak üzere tüm fonksiyonlarını etkilemektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde KOBİ faaliyetleri desteklenmekte ve ekonominin yapı taşları olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte döviz kuru ve enflasyon gelişmekte olan ülkelerde sık sık hareketlilik gösterir. Dolayısıyla bu ülkelerdeki KOBİ'ler ekonomideki bu değişkenlerden kolaylıkla etkilenir. Çünkü çoğu kurumsallaşmamış ve değişimlerden çabuk etkilenen yapılardadır.

Türkiye'de özellikle son aylarda ortaya çıkan dövizdeki ve enflasyondaki hareketlilik KOBİ'leri olumsuz etkilemektedir. Özellikle Türkiye'de ithalata dayalı ihracat yapısı dövizin aşırı değerlenmesiyle ihracatı pahalı hale getirmekte, sonuç olarak dövizdeki sorun giderek büyümektedir. Ortaya çıkan döviz sıkıntısı ve artan döviz fiyatlarına paralel olarak, pahalı hale gelen ithal ara mallar üretimde maliyetlerin artmasına ve dolayısıyla enflasyonun da artmasına neden olmaktadır. Bu durumda ekonomide artan döviz kuru üretim maliyetlerini artırmakta, maliyet enflasyonu ortaya çıkmakta, enflasyonda milli paranın satın alma gücünü azaltmaktadır. Özellikle öz kaynakları yetersiz olan ve hammadde temininde borçlanarak faaliyette bulunan KOBİ'ler artan maliyetler nedeniyle üretimlerini azaltmak zorunda kalmakta ve borçlarını ödemekte yetersiz kalmaktadır. Sonuç olarak küçülmeye ya da kapanmaya kadar giden süreç ekonominin de daralmasına neden olmaktadır.

Bu olumsuz gelişmelerin iyileştirilmesi için devlet müdahaleleri gerekmede özellikle Merkez Bankasının para politikası ve devletin ihracatı teşvik politikaları bu konuda önem arz etmektedir. Bu çalışmada bahsi geçen makroekonomik dinamiklerin Sivas İli ölçeğindeki durumu analiz edilecektir. Bu amaçla Sivas'ta faaliyet gösteren firmalara anket yapılarak döviz kurundaki değişmelerin üretim, ihracat, borçlanma ve büyüme gibi süreçlerine etkileri ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler

Döviz Kuru, KOBİ ihracat, Sivas Ekonomisi

ORTA ASYA VE KAFKAS TÜRK CUMHURİYETLERİNDE LOJİSTİK PERFORMANS İNDEKSİ ÜZERİNE İHRACAT VE İTHALATIN ETKİSİ

İlkay NOYAN YALMAN

Doç. Dr. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İ. İ. B.F. Ekonometri Bölümü Sivas

Çağatay KARAKÖY

Dr. Öğr. Üyesi Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İ. İ. B.F. Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Sivas

ÖZET

1990'lı yıllar itibariyle Sovyetler birliğinin dağılması ile ortaya çıkan geçiş ekonomileri arasında Orta Asya ve Kafkas bölgesinde yer alan Türk Cumhuriyetleri de bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Orta Asya ve Kafkas Türk cumhuriyetleri ekonomik anlamda planlı bir yapıdan serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde birçok alt yapı sorunu ile karşılaşmışlardır. Üretimin kısıtlı olması devlet eliyle büyümeye yönelmelerine sebep olmuştur. Devlet üretimin finansmanı için borçlanma yoluna gitmiştir. Söz konusu ülkelerin bir kısmındaysa doğal kaynakların vermiş olduğu avantajlar ekonomiyi destekler niteliktedir. Tabi ki ekonomik faaliyetlerin temelinde üretim olması kadar o ürünlerin pazarlanması ve satılması da bir o kadar önemlidir. Kaynaklarının kısıtlı olması doğal olarak ülkeleri ithalat yoluyla kaynak tahsis etme yoluna yöneltmiştir. Uluslararası ticaretin gerçekleşebilmesi için temel şartlardan biri de lojistik sektörünün ülkelerde gelişmesidir. Lojistik performansların uluslararası ticareti desteklemesi, uluslararası ticaretinde lojistik performansları artırması gerekmektedir. Lojistik performans endeksleri ilk olarak 2007 yılında yayınlanmış ve iki yılda bir yayın süreci devam etmiştir. Endeks altı alt kriterden oluşmaktadır ve dünya bankası tarafından ülkelere yapılan anketler sonucunda 1 ile 5 arasında puanlanmıştır. 5'e ne kadar yakın ise lojistik performanslar o kadar yüksektir. Çalışmaya konu olan altı (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Tacikistan) Orta Asya ve Kafkas ülkesinin lojistik performans indeksleri incelenerek söz konusu indeks üzerine ihracatın ve ithalatın etkilerini analiz etmek için tobit model uygulamasına gidilmiştir. Analizler sonucu lojistik performans endeksine ihracatın pozitif, buna karşılık ithalatın negatif ve istatistiki açıdan anlamlı etkilerinin olduğu gözlenmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle üretimin içinde tüketilenden arta kalanını dış pazarlara sunabilme gücünün, yani ihracatın lojistiği olumlu yönde desteklediği gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Lojistik Performans, Orta Asya ve Kafkas Ülkeleri, İhracat

STRATEJİK PAZARLAMA PERFORMANSI DEĞERLENDİRMESİNDE GENEL OLGUNLUK MODELİ UYGULAMASI

Dr. Gülhan BİZEL

Saint Peters University, NJ, USA

ÖZET

Bu çalışmada, genel olgunluk modeli uygulanarak stratejik pazarlama performansının değerlendirilmesi araştırılmıştır.

Bu çalışmanın amacı, stratejik pazarlama performansı değerlendirmesinin genel olgunluk modeli uygulanarak yorumlanmasıdır. Bu çalışmada belirlenen sektör beyaz eşya sektörüdür ve tez çalışması bu sektör üzerinden Türkiye’deki önde gelen şirketlerde stratejik pazarlama temasının uygulanma ve algılanma düzeylerini anlamak üzerine olup, araştırma genel olgunluk modeliyle açıklanacak şekilde kurgulanmıştır.

Çalışmanın literatür incelemesi safhasında stratejik pazarlama detayları incelenmiş ve stratejik pazarlamanın geçmişten günümüze gelişimi araştırılmıştır. Ayrıca, günümüzdeki öncü stratejik pazarlama uzmanı danışman şirketlerin de güncel yaklaşımları ele alınmıştır. Gerek literatür, gerek de güncel yaklaşımlar bir araya getirilmiştir. Böylece, stratejik pazarlamayı oluşturan öğeler belirlenmiş ve konular on alt boyutta gruplandırılmıştır. Böylece, stratejik pazarlama; stratejik pazarlama planı, pazar bölümlenmesi, hedef kitle belirleme, konumlandırma, markalaşma, pazarlamanın 4P’si (ürün, fiyat, promosyon, yer) , dağıtım kanalları, bütünleşik pazarlama iletişimi, müşteri deneyimi ve inovasyon olmak üzere on farklı boyutta tanımlanarak örneklem olarak alınan şirketlerin olgunluk seviyeleri belirlenmiştir. Araştırma yöntemi olarak seçilen açık uçlu sorularla mülakat yöntemiyle şirketlerin üst düzey pazarlama yöneticileriyle röportajlar yapılmıştır. Bu şirketler pazar paylarına göre sektörün ağırlıklı bir bölümünü oluşturduğu için bu şirketlerin ortalama seviyeleri sektör ortalamasının belirlenmesinde yardımcı olmuştur. Bu stratejik pazarlama boyutları ve sektörün ağırlıklı bölümünü oluşturan şirketler oluşturulan olgunluk modeliyle görsel grafiklere yerleştirilmiştir. Böylece, üzerinde çalışılan beyaz eşya sektörünün stratejik pazarlama teması konusundaki olgunluk seviyesi ortaya çıkmıştır. Özellikle müşteri deneyimi ve inovasyon gibi pazarlamanın son dönemdeki en hızla büyümekte olan alanlarında sektör lideri haricindeki şirketlerin trendleri oldukça geriden takip ettiği gözlenmiştir. Bu çalışma sayesinde gerek sektörün gerekse de şirketlerin şu anki bulundukları durum ortaya çıkarılmıştır ve gelişime açık alanları belirlenmiştir.

AKILLI SÖZLEŞME KAVRAMI (Concept of Smart Contracts)

Dr. Öğr. Üyesi Sinan Sami AKKURT

Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medenî Hukuk Anabilim Dalı.

ÖZET

Akıllı sözleşmeler (*smart contracts*), teknolojik gelişmelerin sözleşmelerin ifası bakımından hukuka getirdiği yeni kavramlardan biridir. Bu kavram aslında yeni bir sözleşme türünü ifade etmeyip, çoğunlukla geleneksel bir sözleşmenin ifasının otonom cihazlar tarafından sağlanmasıyla ilgili görülmektedir. Nitekim akıllı sözleşmenin mevcudiyeti hâlinde bir yazılım, bilgisayar, robot yahut sair bir otonom cihaz, taraflar arasında akdedilen sözleşmeyi, belirli şartların gerçekleşmesiyle otomatik olarak ifa eder. Dolayısıyla bunun için belirli fizikî ya da dijital objelerin kontrolü, borçlu tarafından söz konusu bilgisayara, robota yahut sair otonom cihaza verilmektedir.

Bunun bilinen en eski örneklerinden birisi otomatik kola makineleridir. Kola içmek isteyen kişinin (alıcının) kola otomatına para atmasıyla otomatı işleten kişiyle (satıcı) arasında satış sözleşmesi kurulmuş olur. Ancak sözleşme konusu kolanın zilyetliğinin alıcıya geçirilmesi edimi, otonom bir cihaza bırakılmıştır. Bankamatiklerde de durum aynıdır. Aslında banka ile müşteri arasındaki sözleşmenin ifası, bu örnekte de otonom bir cihaza bırakılmaktadır. Bu çerçevede, akıllı sözleşmenin ayırt edici özelliklerinden birisi “uygulamasının otomatikleştirilmiş” olmasıdır (**Raskin, Max (2017). “The Law and Legality of Smart Contracts”. Georgetown Law Technology Review, 1 (2), pp. 305 – 341; 309.**

Diğer taraftan öğretide, akıllı sözleşmelere ilişkin olarak yukarıda ifade edilen özelliğin mutlak yeterli görüldüğünün söylenmesi doğru olmaz. Zira bir görüş otomatik satış makinesinin, seçilen malın fiyatı ve dağıtımı dışındaki sözleşme şartlarını otomatik hale getiremediği, yani sadece seçilen malı dağıttığı; diğer bir deyişle aslında sözleşme yapmadığı için, böyle ifa edilen bir sözleşmenin akıllı sözleşme olarak değil yalnızca satıcı tarafından yapılan bir icap (öneri) niteliğinde değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu görüş ayrıca, otomatik satış makinesini işletenin (satıcının) makine işlemine (ifasına) müdahale etme yetkisine sahip olmasının da sözleşmeyi geleneksel sözleşme kapsamından çıkartmaya engel olduğunu savunmaktadır.

Kanaat gereği, kola makinesine ve/ veya bankamatığe bir kere gerektiği gibi yükleme yapıp çalışır halde muhafaza edildikten sonra şayet onun ifa için yaptığı icrai hareketlere müdahalede bulunulmuyorsa, o satışın akıllı sözleşme yoluyla kurulmuş olduğunun kabulü yanlış görülmemelidir. Dolayısıyla karma bir yaklaşımla **akıllı sözleşme**, “uygulaması otomatikleştirilmiş ve gerçekleştirdiği ifa insan müdahalesinden bağımsız bir sözleşmedir.” şeklinde tanımlanabilir.

Akıllı sözleşmeler için diğer bir popüler örnek de araba kiralamaya ilişkindir. Bu tür kiralamalarda sözleşme genellikle, yazılımın “*Kiralayan şirketin banka hesabını her ayın ilk günü kontrol et; ödeme yapılmadıysa, aracı sabitle (durdur).*” şeklinde formüle edilmesiyle ifa edilir. Görüldüğü gibi sözleşme konusu arabayı kiracı tarafından kullanıma hazır tutan bir yazılım bulunmakta; kiralayana ödeme yapıldığı veya hesap otomatik tahsilata elverişli bulundurulduğu müddetçe ifaya devam edilmekte, ancak elverişli şartların ortadan kalkması hâlinde ifa, yazılım tarafından otomatik olarak engellenmektedir (**Raskin, 2017: 319; Kaulartz, Markus / Heckmann, Jörn. (2016). “Smart Contracts – Anwendungen der**

Blockchain – Technologie”. *Computer und Recht*, 32 (9), pp. 618 – 624; 618). Bu örneğin bankalara verilen otomatik ödeme talimatlarıyla da benzerlik arz ettiği düşünülebilir. Kavram günümüzde ayrıca, “blok zinciri (*blockchain*)” teknolojisiyle ve kripto paralarla da müsemma kabul edilmektedir.

Akıllı sözleşme fikri, yükümlülüklerin yerine getirilmesinde insan müdahalesi olmadan risklerin ve işlem maliyetlerinin azaltılması beklentisine dayanmaktadır (Kaulartz / Heckmann, 2016: 618). Ayrıca, akıllı sözleşmelerle insanların birbirlerine her anlamda güvenmeleri gerekmez; yalnızca makinenin doğru çalışabilmesi için güvenmeleri gerekir.

Akıllı sözleşmelerde otonom cihaz sözleşmeyi borçlunun talimatlarına uygun yerine getirirse sorun çıkmaz. Bu nedenle bu tür sözleşmelerde borçlunun aslî edimlerden biri de (sözleşme konusu ana edimin gereği gibi ifasının yanı sıra) otonom cihazın ifa için hazır tutulması için gereken tedbirleri alma yükümlülüğüdür. Borçlu, bu tedbir yükümlülüğüne riayet etmemesi dolayısıyla gerçekleştirilen kötü ifadan da alacaklıya karşı sorumludur.

**IN VITRO ANTIOXIDANT, ANTI-INFLAMMATORY AND CYTOTOXIC
POTENTIAL OF THYME (*THYMUS VULGARIS*) ESSENTIAL OIL AND ITS
RELATED TERPENES ON TUMOR CELL LINES**

**Mohamed Nadjib BOUKHATEM,
Noureldien H.E. DARWISH,
Thangirala SUDHA,
Hanady NADA,
Siham BAHLOULI,
Henni CHADER,
Yasmine BENALI,
Shaker A. MOUSA**

The Pharmaceutical Research Institute, Albany College of Pharmacy and Health Sciences,
Rensselaer, NY, USA.
Département de Biologie et Physiologie Cellulaire, Faculté des Sciences de la Nature et de la
Vie, Université – Saad Dahlab – Blida 1, Blida, Algeria.
Laboratoire Ethnobotanique et Substances Naturelles, Ecole Normale Supérieure, Kouba,
Alger, Algeria.
Service Pharmaco-Toxicologie, Laboratoire National de Contrôle des Produits
Pharmaceutiques, Dely-Brahim, Algeria.
Laboratoire d'Anatomie et Cytologie Pathologiques Vétérinaires, Institut Pasteur d'Algérie,
Algeria.

ABSTRACT

Introduction: In recent years, essential oils have been reported to possess interesting anti-tumor, anti-mutagenic and anti-carcinogenic activities against various cancer cells. Therefore, we investigated the *in vitro* anti-inflammatory, antioxidant and cytotoxic potential of *Thymus vulgaris* essential oil (TVEO) and some related terpenes (Thymol, Carvacrol and Linalool) on cancer cell lines.

Methods: The cytotoxicity assay was done with MTT [3-(4,5-dimethylthiazol-2-yl)-2,5-diphenyltetrazolium bromide] to investigate changes in mitochondrial/non-mitochondrial dehydrogenase activity and to determine the potential anti-proliferative property of the TVEO and related terpenes against two human cancer cell lines: Human Breast Adenocarcinoma (MDA-MB 231) and Melanoma M3. Anti-inflammatory activity was assessed with *in vitro* (Human Red Blood Cell Membrane Stabilisation) and *in vivo* (xylene induced-ear edema) tests.

Results: The chemical composition of TVEO was determined with Gas Chromatography and revealed the presence of six compounds. Carvacrol was found to be the major component (77.4%). Linalool and Carvacrol were detected in minor quantities (0.88% and 0.52%, respectively).

Antioxidant activity was evaluated with a 2,2-diphenyl-1-picrylhydrazyl (DPPH) scavenging assay and metal chelating ions test. The percentage inhibitions were concentration dependent with IC₅₀ value of TVEO of 1.4 µg/mL scavenging activity in DPPH free radical, while those of BHA and ascorbic acid were 0.44 µg/mL and 2.12 µg/mL, respectively. Topical anti-

inflammatory potential of TVEO was also explored *in vivo* and exhibited a potent anti-inflammatory effect at all doses (100, 10 and 2 mg/kg), which were statistically similar to the positive control (Diclofenac Sodium). This activity was also confirmed at the cellular level with a histopathology analysis.

The MTT assay showed that the TVEO exhibited significant dose-dependent growth inhibition in the 50–200 mM dilution range. Carvacrol and Thymol showed better results compared to Linalool, particularly for breast cancer cells.

Conclusion: Higher concentration of Carvacrol and/or synergistic effect of the overall composition were probably responsible for the efficacy of TVEO against the tested cancer cells. TVEO may be a potential source of natural anti-cancer compounds and play an important role in human health.

Keywords: Anticancer Activity; Breast Cancer; Melanoma; Thyme Essential Oil; *in vivo* Anti-inflammatory Effect; Antioxidants.

OSMANLI MODERNLEŞMESİ VE SOSYAL HAYATTA YAŞANAN DEĞİŞİM**Murathan KEHA**

Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Osmanlı Devleti peş peşe aldığı mağlubiyetler sonucu geri kaldığını anlayarak, ciddi bir modernleşme çabası içine girmiş ve bu konuda pek çok tedbirler almıştır. Önceleri Padişahlara layihalar şeklinde sunulan öneriler, bir müddet sonra yerini alınan fiili tedbirlere bırakmıştır. Osmanlı modernleşmesinde bir dönüm noktası teşkil eden Tanzimat Fermanı ile beraber ülke genelinde büyük bir batılılaşma faaliyeti de yaşanmaya başlanmıştır. Zira önceleri sadece askeri ve teknik anlamda yaşanması planlanan modernleşme çabaları, zamanla sosyal hayata da sirayet ederek, toplumsal yaşam ve anlayışlarda büyük değişim ve dönüşümlere sebep olmuştur.

Avrupa tarzı yaşamın Osmanlı bünyesine girmesi ve etkisini her geçen gün arttırması sonucu toplumun hemen her kesiminde gelenek ve modernlik arasında gelgitler ve buhranlar yaşanmaya başlamıştır. Osmanlı toplumu, bir tarafta âdet, gelenek ve görenekler ile diğer tarafta her geçen gün etkisini daha fazla hissettirmeye başlayan batılı yaşam tarzı arasında bocalar hale gelmiştir. Batılı yaşam tarzının merkezini teşkil eden Galata ve Pera, gerek sosyal gerekse siyasal alanda büyük bir yükseliş göstermiştir. Galata’da yaşayan ecnebler ve levantenler vasıtasıyla Avrupa’da ortaya çıkan modadan, yeni tarz müziklere varıncaya kadar hemen her değişiklik neredeyse eş zamanlı olarak Osmanlı toplumuna da girmiş ve etkisini göstermiştir. Ancak Galata Köprüsü’nün öbür yanında yaşanan hayat ile İstanbul’da yaşanan hayat arasında ciddi farklar ortaya çıkmıştır. Osmanlı Sarayı’nın da Dolmabahçe’ye taşınması dengeyi Galata’da yaşanan hayat lehine değiştirmiştir. Yönetim kademesinin de Batılı hayat tarzına olan eğilimi neticesinde toplumsal yaşam büyük kırılmalar yaşamıştır. Osmanlı’nın son döneminde ortaya çıkan ve etkisi hala devam eden gelenekle modernlik arasındaki çekişme, hemen her zaman modernlik lehine neticeler verse de bu tartışma hiçbir zaman bitmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Modernleşmesi, Sosyal Yaşam, Galata, Pera.

XVI. YÜZYIL SONLARINDA HERTVİSİ SANCAĞI'NDA MEYVE VE SEBZE ÜRETİMİ

Iasha BEKADZE

Doğubilimci, Türkolog Tercüman

Ömer Faruk AK

Bafra Açık Koleji

ÖZET

XVI. Yüzyıl sonlarında Çıldır Eyâleti Hertvisi Sancağı'nda ziraatı yapılan tarım ürünlerinden meyve ve sebze üretimi önemli yer teşkil etmektedir. Meyveler içerisinde en fazla üretimi yapılan üzüm, ceviz, sebzeler içerisinde ise nohut ve mercimek yer almaktadır. Hertvisi Sancağı'nda ceviz, resm-i bostân adı altında çeşitli bostân ve resm-i meyve adı altında da çeşitli bahçe ürünleri yetiştirilmektedir.

Hertvisi Sancağı topraklarının sengistan (taşlı) olmasına rağmen ona bağlı Hertvisi, Meşe Cavahet ve Buzmaret nahillerinin köylerinde az da olsa çeşitli meyve ve sebze ürünlerinin tarımı yapılmaktadır. Hertvisi nahiyesinin en çok üzüm yetiştiren 12.000 akçelik vergisiyle Toloş ve Pia köyleri olup onları 4000 akçelik vergisi ile Nicgori, 3200 akçelik vergisiyle de Kuntsa köyleri takip etmektedir. Hertvisi nahiyesinin en az üzüm yetiştiren köyü ise 200 akçelik vergisiyle Şudervan köyüdür. Hertvis Sancağı'nın Hertvis nahiyesinin en çok ceviz üreten köyü 400 akçelik vergisiyle Hertvisî Rabat Kalesi, en az vergisi olan köy ise 60 akçelik vergisi olan Bnela'dır. Resm-i meyve adı altında ilk sırada 500 akçelik vergisiyle Pia köyü olup onu 235 akçe vergisiyle Nicgori köyü takip etmektedir. En az meyve vergisi 50 akçe olarak Dadeş ve Azgüde köylerinden alınmaktadır. Hertvis Sancağı'nın Meşe Cavahet ve Buzmaret nahiyelerinde üzüm, ceviz ve meyve üretimi ya yapılmamakta ya da ancak kendi ihtiyaçları kadar üretilmektedir.

Hertvis Nahiyesi'nde sebzelerden nohut, mercimek ve çeşitli bostân ürünleri yetiştirilmektedir. Nahiyede, nohuttan 150 akçelik ve mercimekten 120 akçelik vergisiyle Hertvis Rabat Kalesi köyü ilk sırada yer almaktadır. En az ise 30 akçelik vergisiyle nohuttan Şodervan, mercimekten de 30 akçelik Pia köylerinden alınmaktadır. Nohut ve mercimek üretimi Meşe Cavahet ve Buzmaret nahiyelerinde gözükmemektedir.

Resm-i bostân adı altında çeşitli bostân ürünleri Hertvisi Sancağı'nın her üç nahiyesinde yetiştirilmektedir. En çok bostân vergisi 400 akçelik vergisiyle Hertvisi Nahiyesi'nin Diliske köyü olup, onu 300 akçelik vergiyle Meşe Cavahet Nahiyesi'nin Turshi köyü takip etmektedir. En az bostan vergisi veren köy ise Hertvisi Nahiyesi'nin Gom köyüdür.

Hicri 1003 / Miladi 1595 tahrir kayıtlarına göre Hertvisi Sancağı'ndan şıra, ceviz, nohut, mercimek, resm-i meyve ve resm-i bostân'dan yıllık elde edilen gelir tablo 1'de belirtilmiştir:

Tablo 1: Hicri 1003 / Milâdi 1595 Tahrir Kayıtlarına Göre Hertvisi Sancağı'ndan Şıra, Ceviz, Nohut, Mercimek, Resm-i Meyve ve Resm-i Bostân'dan Elde Edilen Yıllık Hasılat

Vergi Üniteleri / Nahiyeler	Şıra		Ceviz		Nohut		Mercimek		Resm-i Meyve	Resm-i Bostân
	Men	Akçe	Kile	Akçe	Kile	Akçe	Kile	Akçe		
Hertvisi	4.900	39.200	58	1.160	33	990	35	700	1.485	3.956

Meşe Cavalet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4.005
Buzmaret	-	-	-	-	-	-	-	-	-	756
Toplam	4.900	39.200	58	1.160	33	990	35	700	1.485	8.717

Anahtar Kelimeler. Çıldır Eyâleti, Hertvisi Sancağı, Bağcılık, Meyvecilik ve Sebzecilik.

***HİCRİ. 1003 / MİLADİ 1595* TARİHLİ TAHRİR KAYITLARINA GÖRE HERTVİSİ SANCAĞI'NDA ARICILIK VE BAL ÜRETİMİ**

Iasha BEKADZE

Doğubilimci, Türkolog Tercüman

Ömer Faruk AK

Bafra Açık Koleji

ÖZET

İnsanlık tarihi kadar eski olan arıcılık faaliyeti Çıldır Eyâleti Hertvisi Sancağı'nın en önemli ekonomi faaliyetlerindendir. M.Ö. 7000 yıllarına ait mağaradaki resimler bunu kanıtlamaktadır. Çıldır Eyâleti Hertvisi Sancağı'nın tam tahrir dökümü verilmiş Hertvisi Nahiyesi'nin 32, Meşe Cavalet Nahiyesi'nin 35 ve Buzmaret Nahiyesi'nin 8 köyünün tümünde arıcılık faaliyeti bulunmaktadır. Bu faaliyet insanlara ek gelir kaynağını teşkil etmektedir. Arıcılığın az sermayeli olması, köylüye ek gelir sağlaması, yüksek besin içeriğine sahip olması, tıpta kullanılması ve işlenmesi zor olan tarım alanlarının değerlendirilmesi açısından büyük önem taşıyan tarımsal bir faaliyettir. 1595 tarihli tahrir defterinde bu vergi "Resm-i Küvvâre" olarak bilinmektedir. Hertvisi Nahiyesi'nde en çok vergisi olan köyü 350 akçe ile Diliske olup, onu 325 akçelik vergisiyle Romet köyü takip etmektedir. En az 20 akçelik vergisiyle Dadeş, Gomi ve Oskeria teşkil etmektedir. Meşe Cavalet Nahiyesi'nde 340 akçelik vergisiyle Turshi köyü ilk sırada yer almakta olup onu 300 akçelik vergisiyle Orcua köyü takip etmektedir. Nahiyenin en az 50 akçe vergisi Hidcuvar, Cancğa ve Humaseb köylerinden alınmaktadır. Buzmaret Nahiyesi'nin 200 akçelik vergisiyle ilk sırada olan Gund, en az vergi veren ise Koyun köyüdür. Onun yıllık vergi miktarı 60 akçedir.

Hertvisi sancağı, ot, çiçek, ağaç türü çeşitleri zenginliği ile bölgede arıcılığın gelişmesinde son derecede uygun koşullara sahipti. Bu nedenle sancağın tam tahrir dökümü yapılmış tüm köylerinde arıcılık faaliyet göstermektedir. H. 1003 / Milâdi 1595 tarihli tahrir kayıtlarına göre Hertvisi Sancağı'nın Hertvisi Nahiyesi'nden 3686, Meşe Cavalet Nahiyesi'nden 5384, Buzmaret Nahiyesi'nden 910 akçe "Resm-i Kevâre" adı altında arıcılıktan gelir sağlanmakta olup Hertvisi Sancağı genelinde yıllık elde edilen gelirin toplam 9 980 akçe teşkil etmektedir.

Hertvisi ve çevresinde arıcılık ve bal üretimi tarihi çok eskilere dayanıp, bölgenin eski tarihi kayıtları bulunan 1003 (1595) tarihli tahrir defteri kayıtlarında açıkça görülmektedir. Bu incelemede, adı geçen tahrir defterinde bal vergisi "resmi küvvare" olarak kaydedilmekte olup karyelerdeki bal üretimi hakkında istatistik bilgilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çıldır Eyâleti, Hertvisi Sancağı, Meşe Cavalet Nahiyesi, Buzmaret Nahiyesi, Resm-i Küvvâre.

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN MAHMUD CELALETİN,
MUSTAFA KÜTAHİ VE MEHMED ŞEVKİ EFENDİLERE AİT SÜLÜS-CELİ SÜLÜS
HATLI LEVHALARIN TEZİYİNATI**

Öğr. Gör. Burcu TOĞRUL
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ELİTOK
Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Çok köklü ve zengin kültür hazinesine sahip olan atalarımız tarih boyunca sanatla iç içe yaşamıştır. Geleneksel sanatlarımızdan olan ve güzel yazı anlamına gelen hüsn-i hat ve yazının süslemesini oluşturan tezhip; gerek kitaplarda gerekse levhalarda şaheserler vücuda getirmiş, önemli kültür ve sanat miraslarımızdan biri olmuştur. Hat ve tezhip sanatı diğer sanatlarımızda olduğu gibi sanata duyarlı devlet büyükleri ve zengin kişilerinde destekleriyle yüzyıllar boyu gelişerek günümüze kadar gelebilmiştir.

Bu nadide sanat eserlerimiz yurt içindeki kütüphanelerde, müzelerde, arşivlerde ve özel koleksiyonlarda muhafaza edilmektedir. Geleneksel Türk sanatlarımızın ve özellikle de hat ve tezhip sanatımızın en eski ve en güzel örneklerini hiç şüphesiz Süleymaniye Kütüphanesinde görmek mümkündür. Süleymaniye Kütüphanesi nitelik ve nicelik bakımından ülkemizin en kapasiteli ve kapsamlı yazma eserler kütüphanesidir. İçerisinde barındırdığı koleksiyonları açısından oldukça kıymetli bir kütüphane ve bilgi merkezidir.

XIX. Yüzyıldan itibaren matbaanın gelişmesiyle elyazması eserlerin yerini duvara asmak üzere yapılan tezhipli eserlerin (levha) aldığını görmekteyiz. Levhacılık geleneğinin başlamasına sebep olan bu eğilim toplum tarafından giderek artmış ve öne çıkmıştır. Süleymaniye Kütüphanesi yazma eserlerin yanı sıra levha konusunda da önemli koleksiyonlara sahip kütüphanelerin başında gelmektedir. El yazması kitaplarda güzel örneklerini gördüğümüz tezhip sanatı, XVIII. Yüzyıl'dan sonra ise celi hatla yazılan ve tezhiplenen levhalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu araştırmada İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan 29, 16, 96, 105, 95 ve 33 envanter numaralı Mahmud Celalettin, Mustafa Kütahi ve Mehmed Şevki Efendilere ait Sülüs-Celi Sülüs hatlı levhalar yazı, tezhip, motif, renk, üslup, teknik ve dönem özellikleri bakımından ele alınarak incelenmiştir.

Anahtar Kelime: Süleymaniye Kütüphanesi, Hat, Tezhip, Sülüs, Levha.

SÜLEYMANİYE YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN FAZIL AHMED PAŞA KOLEKSİYONU'NA AİT 00006 ENVANTER NUMARALI KUR'AN-I KERİM'İN KİTAP SANATLARI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ELİTOK

Atatürk Üniversitesi

Öğr. Gör. Burcu TOĞRUL

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

ÖZET

Tarih boyunca atalarımız sanatın her alanında olduğu gibi kitap sanatları alanında da var olmuş ve bunun neticesinde ince ruhlu, duygusal ve görkemli sanatçılar yetiştirmişlerdir. Türk kitap sanatlarının gelişmesinde önemli rol oynayan bu sanatkârlar, Allah'ın varlığını ve sevgisini eserlerinde, özellikle de Kur'an-ı Kerîmler'deki yazı ve süslemelerde uygulayarak hissettirmek istemişlerdir.

El yazması eserlerin önemli kısmını oluşturan Kur'an-ı Kerim süslemelerinin en erken örneklerine VIII. ve IX. yüzyıllarda rastlamak mümkündür. Kur'an-ı Kerim bezemeciliği, bu dönemden itibaren gelişerek devam etmiş ve XVI. yüzyılda zirveye ulaşmıştır.

Çalışmamıza konu olan eser ise XVI. yüzyıla ait olup Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Onlarca eser arasından seçilen 00006 envanter numaralı Fazıl Ahmed Paşa koleksiyonuna ait el yazması Kur'an-ı Kerim kitap sanatları açısından değerlendirilmiştir. Klasik üslupta tezyinatı yapılmış olan ve klasik dönem özelliklerini bünyesinde bulunduran eser yazı, desen, renk, motif ve üslup özellikleri bakımından ele alınarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Süleymaniye, Kur'an-ı Kerim, El yazması, Hat, Tezhip, Cilt.

İLÂHÎ HITAP - KOLEKTİF ALT ŞUUR İLİŞKİSİ**Mazhar DÜNDAR**

İ.H.L. Meslek Dersleri Öğretmeni

Fethi DEMİR

İ.H.L. Meslek Dersleri Öğretmeni

ÖZET

İlâhî hitap, hem muhteva hem de iletişim biçimi olarak duyular ötesi, metafizik bir nitelik arz etmektedir. Bu sebeple Yüce Allah, hitabını insanlar arasından seçtiği peygamberler aracılığıyla ulaştırmıştır. “Vahiy” kelimesi; kalbe bir şeyi ilka etmek, ilhamda bulunmak, emir vermek, gizlice fısıldamak ve telkinde bulunmak gibi mânâlara gelmektedir. Bu kelime, kavramsal olarak, şuurlu ve bilgi yoğunluklu bir hitap sürecidir. Bilgi ve emir aktarımı, bilişsel bir transfer olgusudur.

"Kolektif alt-şuur" ise, İlâhî hitabın mahiyetini açıklamaya yönelik oldukça modern bir yaklaşım tarzıdır. Watt'a göre İlâhî hitap, Tanrı ile peygamberler arasındaki bir irtibat hadisesi olup, Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâmiyet gibi üç Tanrısal dinin temelini oluşturan bir unsur mahiyetindedir. Bununla beraber Watt, farklı bir yaklaşım sergilemekte ve İlâhî hitabın inzalını modern bir anlayışla açıklamaya çalışmaktadır. Yani ona göre üç büyük İlâhî dinin vahiy tecrübeleri, "kolektif alt-şuur"dan kaynaklanmaktadır. Peygamberler yaşamış oldukları tecrübeler neticesinde, bazı sözleri kalplerinde veya şuurlarında duymuşlardır. Modern düşünce, bu ifadelerin, peygamberlerin şuurlarına veya kalplerine ulaşmasını "kolektif alt-şuur" vesilesiyle izah etmeye çalışır. Yani "kolektif alt-şuur" fikrinde, yaratıcı bir unsurun varlığı kabul edilmekte ancak bu yaratıcı unsur, "kolektif alt-şuur"u İlâhî hitabın kaynağı kılmaktadır.

İlâhî hitap tecellilerinin, toplumun taleplerini, beklenti ve ihtiyaçlarını, değişim ve gelişimlerini dikkate aldığını söyleyebiliriz. Toplumun gücünü, fizyolojisini, kültürünü, dikkate alarak, aracı melek vasıtasıyla peygamberlere bildirilmektedir. Ancak “vahiy” hadisesi İlâhî bir etkinliktir. O halde İlâhî hitabın muhtevalarını, “kolektif alt-şuur”dan şuur seviyesine yükselen bilgiler olarak görmek pek isabetli değildir. Bu bildiride “İlâhî hitap-kolektif alt şuur ilişkisi” ele alınıp değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: İlâhî Hitap, Ruh, Vahiy, Kolektif Alt şuur

THE RELATIONSHIP OF THE DIVINE ADDRESS AND THE COLLECTIVE SUBCONSCIOUS**SUMMARY**

The divine address is a metaphysical quality that is beyond the senses, both as content and as a form of communication. For this reason, Allah Almighty has delivered his address through the prophets chosen among the people. The word “Revelation; It is meant to give something to the heart, inspire, give orders, secretly whisper and suggest. This word, conceptually, is an appeal process that is conscious and knowledge-intensive.

The "collective subconscious" is a very modern approach to explaining the nature of the Divine address. According to Watts, the Divine address is a connection between God and the

prophets and constitutes the basis of three divine religions such as Judaism, Christianity and Islam. However, Watt takes a different approach and tries to explain the descent of the Divine address in a modern way. In other words, the revelation experiences of the three great Divine religions, for him, stem from the "collective subconscious". As a result of their experiences, the prophets heard some words in their hearts or consciousness. Modern thought tries to explain the access of these expressions to the consciousness or the hearts of the prophets on the occasion of "collective subconsciousness". In other words, in the idea of "collective subconsciousness", the existence of a creative element is accepted, but this creative element makes "collective subconsciousness" the source of the Divine address.

We can say that divine addressing manifestations take into account the demands, expectations and needs of the society, their change and development. Taking into account the power, physiology, and culture of society, it is communicated to the prophets through the intermediary angel. However, the "revelation" incident is a divine activity. Therefore, it is not right to see the contents of the Divine address as information that rises from the collective sub-consciousness to the level of consciousness. In this report, the relationship between divine address and collective subconsciousness will be discussed and evaluated.

Keywords: Divine Address, Spirit, Revelation, Collective Subconsciousness

MOLLA ABDÜLHADİ EL-COMANÎ'NİN HAYATI VE 'EQÎDA İMANÊ ADLI ESERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Fethi DEMİR

İ.H.L. Meslek Dersleri Öğretmeni

Mazhar DÜNDAR

İ.H.L. Meslek Dersleri Öğretmeni

ÖZET

Yüce dinimiz İslam'ın konu ve muhtevasını oluşturan iki temel alanı söz konusudur. Bu iki alanın ilki itikadi, yani inanç ile ilgili olanlar, ikincisi ise ameli, pratiğe dönük alanlardır. Bu iki alanın gerçek anlamda gerçekleşmesiyle, bunların neticesinde ahlak dediğimiz İslam'ın esasını teşkil eden üçüncü alanı da meydana gelmiş olur. Yani diğer bir ifadeyle dini hükümlerin bir kısmı itikatla ilgilidir ki bunlar dinin asıl temelini oluşturmaktadır. Dolayısıyla din en başında inanç esasları üzerine kurulur.

Daha sonra bu itikat üzerine, onun ayrılmaz bir sonucu ve tabii gereği olarak günlük hayatta yaptığımız davranışlarımız, ameller(muamelat) gerçekleştirilir. Aslında ayrılmaz bir bütün gerçeklik olan dinin muhtevasını taksime tabi tutmak, sadece zihni anlamda onu anlamaya yarayan bir ameliyedir. Gerçek anlamda bu kısımları birbirinden ayırmak pek de doğru değildir. Zira bunların her birini diğerinin olmazsa olmaz şartıdır.

Pratik(ameli) hayat ile ilgili esaslar ile tüm varlık âlemi ile ilgili işlerimiz, yani muamelat üzerinde düşündüğümüzde görülecektir ki bunların hiç biri sağlam bir inanca dayanmadan özü olmayan ve sadece şekilden öteye bir anlam ifade etmeyecektir. O halde din, özü itibarıyla itikat dediğimiz teorik alt yapıya dayalı ve daima onun yönlendirdiği inanç ve pratikten oluşan iki esasın meydana getirdiği bütünlüğün adıdır. İşte bu bütünlüğün tam manasıyla kavranarak gerçekleştirilmesi sonucu ortaya çıkan ferdi ve toplumsal telakki ve kabuller ise ahlaki esasları oluştururlar. Molla Abdülhadi 'eqîda îmanê'de, bu temel gerçeklikten hareketle öncelikle akide ile ilgili temel esasları en veciz ifadelerle ele almış daha sonra ameli konulara terettüp eden İslam'ın şartlarını irdelemiştir. Biz bu bildiride Molla Abdülhadi el-Comani'nin hayatını ve 'eqîda îmanê adlı manzum kürtçe eserinin değerlendirmesini yapacağız.

Anahtar Kelimeler: Molla Abdülhadi el-Comani, 'eqîda îmanê, itikat, amel

THE LIFE OF MOLLA ABDÜLHADİ EL-COMAN AND THE EVALUATION OF HIS WORK 'EQÎDA İMANÊ

SUMMARY

Our supreme religion has two main areas that constitute the subject and content of Islam. The first of these two areas is the creed, that is, belief-related areas, and the second is practical, practical areas. With the realization of these two fields, as a result of this, the third area that constitutes the essence of Islam, which we call morality, occurs. In other words, some of the religious provisions are related to creed, which is the main basis of religion. Therefore, religion is founded on the principles of faith at the beginning.

Then, upon this creed, an inseparable result and of course, our daily life behaviors, actions are performed. In fact, subdividing the contents of religion, which is an inseparable whole reality, is a process that only serves to understand it in the sense of the mind. It is not really true to separate these parts from each other. Because each of these is an indispensable condition of the other.

When we think about the principles of practical life and our work on the whole world of being, that is, the treatment, it will be seen that none of them will make any sense beyond just a form without relying on a firm belief. Religion, then, is the name of the integrity formed by two principles consisting of belief and practice, based on the theoretical background we call creed. As a result of the realization of this wholeness, individual and social considerations and acceptances constitute moral principles. In this eqîda îmanê, Mollah Abdûlhadi firstly discussed the basic principles of religious faith in the most terse terms and then examined the conditions of Islam, which deals with practical issues. In this paper, we will evaluate the life of Mollah Abdûlhadi al-Comani and his verse Kurdish work “eqîda îmanê”.

Keywords: Mullah Abdûlhadi al-Comani, ‘eqîda îmanê, creed, deed

ANADOLU'DA MOĞOL İSTİLASININ BAŞLANGICI VE KADİM ŞEHİR ERZURUM

Dr. Öğrt. Üyesi Gonca SUTAY

İğdır Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

ÖZET

Coğrafi konumu itibariyle eski çağlardan beri bir yerleşim yeri olan Erzurum buradan gelip geçen hemen hemen bütün kültürler/kavimler tarafından izlerini bıraktığı kadim bir şehir olarak varlığını ve önemini günümüze kadar sürdürmüştür. Bunlardan biri de hiç şüphesiz Moğollardır. XIII. yy. doğudan gelen Moğol istilas ile Anadolu coğrafyasında siyasi ve sosyal düzenin önemli bir değişime uğradığı asırdır. Timur'un uzun mücadelelerinin ardından hakimiyeti ele geçirmesiyle başlayan yoğun bir istila hareketi Ortaçağ tarihinde bilhassa İslam coğrafyasında derin izler bırakmış; yaşanan yıkım ve tahribat uzun yıllar hafızalardan silinmemiştir. Maverâünnehir, Irak, İran ve Anadolu'nun güzide şehirleri talan olmuş milyonlarca insan katledilmiştir ki bu istila ve kıyımdan etkilenen şehirlerden birisi de Erzurum'dur.

I. Alâeddin Keykubad zamanında Mübârizüddin Çavlı Erzurum'a subaşı tayin edilerek yaklaşmakta olan Moğol tehlikesine karşı şehir tahkim edilmiş ve gerekli tedbirler alınmıştı. Ancak I. Aleaddin Keykubad'ın şüpheli ölümünün akabinde oğlu II. Gıyaseddin'in başa geçmesi Anadolu Selçuklularının Moğol siyasetini de etkilemiş; Erzurum 1242'de Moğol ordusu kumandanı Baycu Noyan tarafından tahrip edilmiş ve halkının çoğu kılıçtan geçirilmiştir. Nitekim Gürcü ve Ermeni kuvvetleriyle işbirliği yapan ünlü Moğol komutanı Baycu Noyan tarafından nefit fiçılarının mancınıklarla atılması ile kalede yangın çıkartmak suretiyle kale ele geçirilmiştir. Akabinde gerçekleşen 1243 Köseadağ yenilgisinden kadim şehir Erzurum da etkilenmiş; Anadolu'ya çeşitli vesilelerle akınlar düzenleyen Moğol ordularının uğrak yeri olması yüzünden de oldukça zarar görmüştür.

Bu çalışmada Anadolu Selçuklularının son zamanları ve Moğol hakimiyeti döneminde Erzurum'un siyasi ve sosyal yönü incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Moğollar, İstila, Erzurum, Anadolu Selçuklu Devleti

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN ÖLÇME - DEĞERLENDİRME ARAÇLARINA YÖNELİK YETERLİK ALGILARININ BELİRLENMESİ

Şule FIRAT DURDUKOCA

Dr Öğretim Üyesi, Kafkas Üniversitesi

ÖZET

Eğitim programının değişkenlerinden biri olan “ölçme ve değerlendirme” genel olarak, öğrenenlerin eğitim programının hedeflenen özelliklerine sahip olma derecelerini tespit etmeyi amaçlama süreci olarak tanımlanabilir. Eğitim programları, ölçme ve değerlendirme sürecinde kullanılacak çeşitli ölçme ve değerlendirme araçları ve bu araçların nasıl kullanılacağı hakkında öğretmenlere rehberlik yapmaktadır. Ölçme ve değerlendirme araçlarının teorik özellikleri; amaçları; öğrenenlere, öğrenme sürecine, öğrenme sürecini değerlendirenlere katkıları ne olursa olsun uygulamadaki başarısı, uygulayıcının bu yöntem ve araçlar konusundaki yeterlik düzeyi ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle ölçme ve değerlendirme araçları konusunda öğretmenlerin kendilerini ne derece yeterli olarak algıladıklarının belirlenmesi öğretim programlarının uygulanabilirliği, başarısı, öğretmen niteliklerinin tespiti, öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi açısından önemli ve gereklidir. Milli Eğitim Bakanlığı (2019) Türkçe dersi öğretim programı aracılığıyla dil becerilerinin ve yeterliklerinin geliştirilmesini, diğer tüm alanlarda öğrenme, kişisel ve sosyal gelişim ile mesleki becerileri edinmenin ön şartı olarak kabul etmektedir. Öğrenenlerin tüm alanlarda öğrenmelerine katkıda bulunacak beceri ve yeterliklerini geliştiren Türkçe dersi öğretim programının hedeflerine ulaşma düzeylerinin belirlenmesi sürecinde, öğretmenlerin programda önerilen veya uygulanmak üzere kendilerince tercih edilen ölçme ve değerlendirme araçları konusundaki yeterlik algıları incelenmeye değer görülmektedir. Bu açıdan araştırmanın amacı Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme araçlarına yönelik yeterlik algılarını belirlemek ve bu algıların çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmama durumunu incelemektir.

Araştırma betimsel bir çalışma olup tarama modeli kullanılarak yürütülecektir. Araştırmanın çalışma grubunu Kars il merkezinde görev yapan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen Türkçe öğretmenleri oluşturacaktır. Çalışma grubunun oluşturulmasında amaçlı örnekleme yöntemi kullanılacaktır. Öğretmenlerin seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılacak; hizmet yılı, görev yeri ve ölçme-değerlendirme tekniklerine yönelik hizmet içi eğitim alıp almama değişkenleri çeşitlilik türleri olarak belirlenecektir. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan “Ölçme-Değerlendirme Araçlarına Yönelik Yeterlik Algısı Anketi” kullanılarak toplanmaktadır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların; kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla hazırlanmış sorular yer almaktadır. Anketin ikinci bölümü katılımcıların ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin; seçimi, kullanımı ve puanlaması açısından yeterliklerini belirlemeyi amaçlayan sorulardan oluşmaktadır. Üçüncü bölüm ise katılımcıların, öğrenenlerin kazanımlara ulaşma derecelerini belirleyecek geleneksel ve alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının; hazırlanması, uygulanması ve puanlanması açısından yeterliklerini belirlemeyi amaçlayan sorulardan oluşmaktadır. Araştırmanın veri toplama süreci devam ettiğinden bulgular ve sonuçlara yönelik bilgi sunulamamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim programı, ölçme ve değerlendirme, Türkçe öğretmenleri

ÖĞRETMEN ADAYLARININ EĞİTİM PROGRAMI OKURYAZARLIĞI DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Şule FIRAT DURDUKOCA

Dr Öğretim Üyesi, Kafkas Üniversitesi

Sevda KILIÇ

Arş. Görevlisi, Kafkas Üniversitesi

ÖZET

Toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren bir kavram olan eğitim, alan yazında çok farklı anlamlarda ve kapsamlarda açıklanmaya çalışılmış, “*bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci*” tanımı (Ertürk, 1997) eğitimciler arasında bu kavrama ilişkin yaygın olarak kabul gören tanım haline gelmiştir. Günümüzde öğrenme sürecinde büyük bir öneme sahip olan eğitim programı kavramı ise Caswell ve Campell tarafından “öğrencilerin, öğretmenlerin rehberliği altında kazandıkları yaşantıların tümü” şeklinde tanımlanmaktadır (Akt. Demirel, 2009). Ülkelerin eğitim sistemlerinin ana bileşenlerinden biri olan eğitim programları yaşanan her türlü sosyo-kültürel, bilimsel ve teknolojik gelişmelere paralel olarak nitelikli insan gücünü de beraberinde gerektirmektedir. Bu noktada çağın beklentilerine cevap verici nitelikte geliştirilen eğitim ve öğretim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Tan, 2006). Eğitim programı okuryazarlığı başka bir deyişle program okuryazarlığı öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının kazanması gereken önemli bir okuryazarlık türüyken, bu okuryazarlık türü Keskin ve Korkmaz (2017) tarafından eğitim programları hakkında bilgi sahibi olma, eğitim programlarını eleştirel bir gözle inceleyerek yorumlayabilme ve içinde bulunduğu şartlara uygun olarak uyarlayabilme şeklinde tanımlanmaktadır (Akt. Erdem ve Eğmir, 2018). Eğitim programlarının okuldaki uygulayıcıları öğretmenlerdir. Başka bir ifade ile teorik haldeki eğitim programları, okulda öğretmenlerin elinde hayat bularak uygulamaya dönüşmektedir. Dolayısıyla eğitim programı okuryazarlığı, önemli öğretmen yeterliklerinden biridir. Bu bağlamda eğitim programı okuryazarlığı, eğitim programının hedef, içerik, eğitim durumları ile ölçme ve değerlendirme unsurlarına ilişkin birtakım yeterlilikleri zorunlu kılmaktadır (Bolat, 2017). Bu zorunluluktan hareketle geleceğin öğretmenleri olan bugünün öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi, (varsa) bu aşamada gerekli önlemlerin alınması önemlidir.

Bu araştırmada, Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığı düzeylerinin belirlenmesinin yanı sıra çeşitli değişkenler (cinsiyet, bölüm, sınıf ve mezun olunan lise türü) açısından bu düzeylerin farklılaşma durumunun incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma betimsel bir çalışma olup tarama modeli kullanılarak yürütülmektedir. Araştırmanın verileri Bolat (2017) tarafından geliştirilen “Eğitim Programı Okuryazarlığı Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Veriler henüz analiz aşamasında olduğundan araştırma bulguları ve sonuçlarına ilişkin herhangi bir bilgi sunulamamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okuryazarlık, Eğitim programı okuryazarlığı, Öğretmen adayları

ÇOKTAN SEÇMELİ SORU ÇÖZME YÖNTEMLERİNİN MADDE BAŞARISINA VE MADDE GÜÇLÜĞÜNE ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Levent YAKAR
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Eğitim F. /Eğitim Bil. Böl.

Giriş: Çoktan seçmeli maddelerden oluşan testler, bizim gibi seçme işlemlerinin sıkça yapıldığı ülkelerde en çok kullanılan ölçme yöntemlerinin başında gelmektedir. Öğrenciler ilköğretim çağılarından beri çoktan seçmeli sorularla içli dışlı olmaktadır. Bu durum haliyle soru çözme tekniklerini ön plana getirmektedir. Öğrenciler en az konu içeriği kadar test çözme yöntemlerinde kendilerini geliştirmektedirler. Bu çalışmada öğrencilerin çoktan seçmeli soru çözümünde kullandığı temel yöntemlerin maddeyi doğru yanıtlamasına ve madde güçlüğüne etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: İlişkisel tarama yönteminde olan bu çalışma 2018-2019 Yaz eğitim öğretim döneminde bir araştırmacının verdiği Ölçme ve Değerlendirme dersindeki 22 çoktan seçmeli soru içeren ara sınav için gerçekleştirilmiştir. Sınava 58 öğrenci katılmış bunlardan 13'ü gönüllü olarak her bir soruyu çözmeye kullandığı yöntemi belirtmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin soruların %42 sini yanıtını direkt işaretleyerek çözerken, %41'ini seçeneklerden eleme yaparak çözmektedir. Soruların %16'sı ise rastgele bir seçeneğin işaretlenmesi ile yanıtlanmıştır. Testin genel zorluk düzeyi 0,52 iken, sorunun yanıtını direkt işaretleyerek çözen öğrencilerin bu işlemi yaptıkları soruyu doğru yanıtlama oranı 0,59, seçeneklerden eleme yaparak çözen öğrenciler için 0,53, rastgele bir seçeneğin işaretleyen öğrenciler içinse 0,47 olarak bulunmuştur.

Sonuç: Öğrencilerin hakkında bilgi sahibi olduğu soruları çözerken elde ettiği başarı, genel başarı seviyesinin üzerindedir. Bu öğrenciler çoktan seçmeli testin özelliklerin olan cevabın görülerek hatırlanması özelliği bir avantaja çevirme yoluna gitmemişlerdir. Çoktan seçmeli testin cevabın görülerek hatırlanması özelliği bir avantaja çeviren öğrenciler olan seçenek eleyerek yanıt işaretleyenlerin ise ortalama başarı düzeyini aşamadıkları görülmüştür. Araştırmada ele alınan yöntemlerden en etkisiz olanı ise rastgele bir seçeneğin işaretleme yöntemidir. Ancak bu yöntemi seçen öğrencilerin %20 olan şans başarısının çok üzerine çıktıkları ve bu nedenle başka yöntemler de kullandıkları düşünülmektedir.

BAŞKA ÜNİVERSİTEDE YAZ OKULU ÖĞRENCİSİ OLMAK**Levent YAKAR**

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Ölçme ve Değerlendirme ABD

İsmail YELPAZE,

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD

GİRİŞ

Yükseköğretimdeki örgün eğitim güz ve baha olmak üzere iki dönem şeklinde planlanmaktadır. Ancak bazı üniversiteler bu olağan programın yanı sıra yaz döneminde de bazı dersleri açarak öğrencilerin ders almasını sağlamaktadır. Yaz dönemi öğretiminde, önceki dönemlerde derslerden kalanlar, üst sınıflardan ders alıp diğer dönemlerdeki ders yükünü azaltmak isteyenler veya çeşitli nedenlerle önceki dönemlerde alması gereken dersleri alamayanlar isteğe bağlı olarak ders alabilmektedirler. Yaz döneminin diğer olağan dönemlerden farkı, her dersin açılmıyor olması ve ders alan öğrencilerin her ders için belirli bir ücret ödemek durumunda kalmasıdır. Bunların yanında öğrencisi olduğu kendi üniversitesinde yaz döneminde dersleri açılmayan öğrenciler başka üniversitelerde ders alabilmektedirler. Bu çalışmanın amacı kendi üniversitesi dışında başka üniversitede yaz okuluna devam eden öğrencilerin yaz okuluna ilişkin görüşlerini incelemektir.

YÖNTEM

Çalışmanın amacı doğrultusundan nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik yöntem kullanılmıştır. Bu yöntem ile kişilerin belirli bir fenomene ilişkin yaşantılarını kendi algıları açısından incelemek amaçlanmaktadır. Araştırmanın katılımcıları bir devlet üniversitesinin ilahiyat fakültesinde öğrenim görmekte olan biri kadın, beşi erkek olmak üzere altı kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların tümü üçüncü sınıftan dördüncü sınıfa geçme aşamasındaki yaz okulundadırlar. Katılımcılar iki farklı üniversiteden gelmişlerdir.

Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak odak grup görüşmesi ile gerçekleştirilmiş ve yaklaşık bir saat sürmüştür. Verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Analiz sonunda altı tema ortaya çıkmıştır.

BULGULAR

Ders sayısı: Öğrencilerin yaz okulunda aldıkları ders sayıları üç ile altı arasında değişmektedir. Bunun nedeni bir üniversite kendi öğrencilerine yaz okulunda 3 ders alma izni verirken, diğer üniversite altı ders almaya kadar izin vermektedir. Katılımcılar bunun adaletsiz olduğunu, kredi sınırlaması olmaması gerektiğini, zaten ücretli olduğu için dersten kalan da cezasını kendisinin çekeceğini söylüyorlar. Ayrıca, hem yaz okulunda ders alma hakkı verip hem de yaz okulu açmadığı için üniversitelerini tutarsız davrandıklarını düşünüyorlar.

Devam zorunluluğu: Devamın bu üniversitede kendi üniversitelerine göre daha katı olduğunu düşünüyorlar. Başka şehirden gelen öğrenciler olarak, işleri çıkabileceğinden, ulaşım da sorunlar yaşayabileceklerinden daha fazla müsamaha gösterilmesini beklemektedirler. Tamamen serbest olmasa dahi devamsızlık hakkının artırılabilirliğini, bu haliyle fakülteyi çok itici bulduğunu söyleyen katılımcılar da bulunmaktadır.

Derslerin içeriği-yürütülmesi: derslerin çok yüzeysel işlendiğini ancak sınavlarda çok detaylı sorulduğundan şikayet ediyorlar. Normal dönemdeki kadar yoğun olmaması gerektiğini, çünkü sürenin normal dönemin yansı kadar olduğunu söylüyorlar. Bu nedenle öğrenciler hiç bir şey öğrenemediklerinden şikayet ediyorlar. Yaz okuluna ilişkin genel algı, öğrenciye yardım etmek için derslerin sınavların daha kolay olacağı yönünde ancak derslerden burada derslerden kalma olasılıklarının daha fazla olduğunu düşünmektedirler.

Zorluklar: En zorlayıcı tarafın maddiyat olduğu belirtilmektedir. Okul yurduunun 1.5 saatlik mesafede olduğunu, bunun hem maddi hem de zaman kaybı olduğundan şikayet etmektedirler. Ayrıca burada arkadaş edinemediklerinden, ailesini özlediklerinden dert yanmaktadırlar.

Güzel yanları: yeni insanlar tanımak için iyi bir fırsat olduğunu, şehri gezip görmek için boş zamanlarını değerlendirdiklerini belirtmektedirler. Bunun yanında farklı üniversitelerden kişilerle birlikte ders alınca onların kültürünü, ders işleme yöntemlerini de görme fırsatı bulmaktadırlar.

Yaz okulu için öneriler: Öğretim elemanları ve idarecilerin daha güler yüzlü olmasını beklemektedirler. Okula yakın yerlerden barınmak için yurtlar ayarlanması gerektiği, bu yaz sürecinde fedakarlık yapıp okula geldikleri için bir iyileştirme olması gerektiğini düşünmektedirler.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğrenciler kendi üniversitelerinin de yaz okulu açmasını ve kredi sınırlamasında adil davranmalarını bekliyorlar. Devam zorunluluğu konusunda diğer dönemler gibi katı olunmamasını ve derslerin içeriğinin biraz daha hafifletilmesini istiyorlar. Yaz okulunun en zorlayıcı yanının barınma ihtiyaçlarını karşılamadaki maddi yüke dikkat çekmektedirler. İyi yönleri ise FARABİ programı gibi başka şehirlerde ve okullarda yeni yerler keşfetme, yeni kişiler tanıma gibi ufuk açıcı bir tecrübe olarak görmektedirler.

TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE BİR MOTİVASYON (GÜDÜLEME) ARACI OLARAK AFERİN KARTI

Bayram ARICI

Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

ÖZET

Bu araştırmada ortaokullarda Türkçe dersi öğretiminde bir motivasyon (güdüleme) aracı olarak kullanılan aferin kartının etkisi araştırılmıştır. Çalışmada nitel yaklaşımlar kullanılmıştır. Bu araştırmada 2017-2018 öğretim yılında Erzurum Yakutiye 50. Yıl Ortaokulunda öğrenim gören yüz öğrenciyle mülakat yapılarak öğrencilerin aferin kartı uygulaması hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan ve öğrencilerin derse katılımlarını, ödev yapma durumlarını, kitap okumalarını ve olumlu davranışlarını pekiştirmek için kullanılan aferin kartları öğrencilere her istedik davranışlarının karşılığında verilmiştir. Her olumlu davranış ya da beceri on puan değerindeki aferin kartıyla pekiştirilmiş daha sonra her dönem iki kere öğrencilerden kartlarını getirmeleri istenmiş ve kartlardaki puanlar toplanarak öğrencilere ders içi performans notu verilmiştir. Uygulama sürecinde öğrencilerin isteyerek ve zevkle aferin kartı almaya çalıştıkları gözlenmiştir. Öğretim yılı sonunda ise öğrencilerin aferin kartı uygulaması hakkındaki görüşlerine yapılandırılmış mülakat yöntemiyle başvurulmuştur. Daha sonra ise öğrencilerin görüşlerinden elde edilen veriler, önem sırasına göre sınıflandırılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin % 88'inin uygulamadan memnun oldukları ve uygulamanın bütün derslere yayılmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ortaokul öğrencilerin derslere karşı ilgisinin ve derslerdeki başarısının artırılması için yapılacak çalışmaların çeşitliliği hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Motivasyon, güdüleme, Türkçe öğretimi, aferin kartı.

MODERN DÖNEM ARAPÇA ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDA EKSİK BIRAKILDIĞI DEĞERLENDİRİLEN BAZI HUSUSLAR

Dr. Öğr. Üyesi Yakup KIZILKAYA

Öğr. Gör. Murat ÇİFTLİ

ÖZET

İlk amacı, Arap dilinin kâidelerini tespit etmek olan gramer çalışmaları, bu dilin öğretimi için hazırlanan kitaplar da üretmiştir. Bu vesileyle Arapçanın öğretimine dair birçok eser kaleme alınmıştır. Bu eserlerin çoğu, anadili Arapça olanlara, bu dili öğretmek için hazırlanmıştır. Osmanlı medreselerinin ilk dönemlerinde Arapça öğretiminde bu tür eserler okutulmuştur. Sonraki dönemlerde bazı Osmanlı âlimlerinin gayretleriyle Arapça öğretim kitaplarında yeni girişimler görülmüştür. Özellikle Tanzîmatla birlikte modern dil öğretim yöntemlerinin dil öğretiminde uygulanması kapsamında Arapça ders kitapları hazırlanmaya başlanmıştır. Cumhuriyetle birlikte sürdürülen Arapça eğitiminde klasik eserlerin yanında modern yöntemle hazırlanmış eserlerin de ortaya çıktığı görülür. Arapça öğretiminin yapıldığı yüksek öğretim kurumlarında ise son dönemlerde daha çok Arap aleminde hazırlanmış olan dil öğretim setleri üzerinden öğretim yapılmaktadır. Ayrıca Türkiye’de de Arap dili öğretim kitapları hazırlanmıştır.

Bu süreç içerisinde ders kitaplarında yöntem arayışları devam etmiştir. Ancak son dönemde hazırlanan ders kitapları klasik dönem eserlerinin âmil eksenli metodunun çok da ötesine geçememiştir. Bu durum ders kitaplarında bazı eksikliklere sebep olmuştur. Bu çalışmada günümüz ders kitaplarındaki bu eksiklikler tespit edilmeye çalışılmıştır. Klasik gramer konularının olduğu gibi aktarılmasından kaynaklı olarak beliren en bariz eksiklik harflerle ilgilidir. Diğer eksiklikler ise daha çok alıştırmalarla ilgili veya modern dil öğretim yaklaşımlarının ders kitaplarına tam manasıyla yansıtılamamasıyla ilgilidir. Örneğin; zamanların öğretiminin klasik biçimde sürdürülmesi, fiil kalıplarının anlamlarının öğretimiyle ilgili öğretici alıştırmalara yer verilmemesi, anlamına göre cümle yapılarının ihmal edilmesi, örnek çeşitliliğinin azlığı, takdîm-tehîrin sadece isim cümlesi üzerinden anlatılması gibi hususlar bunlardandır. Çalışma, bariz olarak değerlendirdiği eksikliklere yer vermiştir. Bunların dışında başka eksiklikler de tespit edilebilir. Çalışmada eksikliği tespit edilen hususların hazırlanacak yeni ve özgün ders kitaplarına katkı sunması beklenmektedir.

LOKMAN (AS) HAKKINDAKİ TARTIŞMALARA BİR BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi Rabia MERT
Sinop Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

ÖZET

Lokman Hekim, Türkler ve Müslümanlar arasında hikmetli sözleri ve hekimliği ile tanınan ünlü bir şahsiyet olup Kur'an'da da kendisinden bahsedilmektedir. Lokman Hekim hakkında İslam dünyasında ve Batı'da bazı hususlarda tartışmalar mevcuttur. İslam dünyasında Lokman Hekim hakkındaki görüş farklılıkları onun kim olduğu noktasında iken Batı'da şahsiyeti ve öğütleri bağlamında olup bazı şahıslarla özdeşleştirilmektedir. Müslümanlara ait kaynaklarda Lokman Hekim'in soyu Hz. İbrahim'e dayandırılırken bazı kaynaklarda ise Hz. Eyyub'un kız kardeşinin veya teyzesinin oğlu olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca Ad kavminden, Habeşli bir köle ve Hz. Davud zamanında vezirlik yapan bir kimse olduğuna dair bilgilere de rastlanılmaktadır. Lokman Hekim hakkında Müslümanlar arasındaki tartışmalardan birisi de onun nebi mi hikmet sahibi bir kimse mi olduğu noktasındadır. Genel görüş onun hikmet sahibi biri olduğu yönündedir. Batılılar ise Lokman Hekim'i Tevrat'ta bahsi geçen Belam, Yunanlı Ezop ve Arami bilge Ahikar ile benzeştirmektedirler. Belam'ın akıbeti kötü bir kimse olduğu bilinmektedir ki onun Kur'an'da kendisine hikmet verildiği söylenilerek olumlu bir şekilde bahsedilen Lokman Hekim olması uygun değildir. Ayrıca Lokman Hekim'e atfedilen bazı kıssaların Ezop'tan alıntılandığı iddia edilmektedir; lakin bu husus ortaçağda ortaya çıkan kitaplarda mevcut olup daha öncesinde böyle bir benzerlikten söz edilememektedir. Öte taraftan Asur kralının veziri olan Ahikar'ın yeğeni Natan'a öğütlerini içeren metinler ile Lokman Hekim'in oğluna öğütlerinin benzediği dolayısıyla Ahikar'dan kopya edildiği iddiasının da yeterli açıklaması bulunmamaktadır. Lokman Hekim hakkındaki iddialar onun peygamber, veli, hâkim, köle, zenci, terzi, marangoz olmasından Sokrates ve Pisagor'un hocası olmasına kadar geniş bir alandan oluşmaktadır. İslamiyet'ten önce Araplar arasında hikmetli sözleri ile tanınan Lokman Hekim, Kur'an'da oğluna verdiği öğütleriyle anılmıştır. Türkler arasında tıp alanındaki bilgeliği ile ünlü iken Avrupa'da Arapların Ezop'u olarak anılmaktadır. Buradan hareketle bazı kimseler Lokman Hekim'in farklı toplumlarda çeşitli adlarla anılan aynı şahıs olduğu iddialarını gündeme getirmiştir; lakin bunlardan bir hakikate ulaşmak zordur. Lokman Hekim günümüzde hala insanların öğütlerini aktardığı ve onlardan istifade ettiği önemli bir şahsiyet olup onun ferdi ve toplumsal değerinin göz ardı edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Lokman, hikmet, nebi, Ezop.

YENİ İPEK YOLU ve BİR KUŞAK BİR YOL EKONOMİ BÖLGESİ; KÜRESEL TİCARET İÇİN YENİ BİR ÇIKIŞ YOLU MU?

Alpaslan DOĞAN

Dr. Öğretim Üyesi, Iğdır Üniversitesi

ÖZET

Uluslararası ticarete; karşılaşılan sorunların aşılması, uluslararası ticaretin geliştirilmesi ya da belirlenmiş yeni hedeflere ulaşılabilmesi için çeşitli uluslararası, bölgesel ya da çok uluslu projeler ortaya atılmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti'nin öncülüğünde hayata geçirilmeye çalışılan son dönemlerin en önemli küresel ticaret projelerinden birisi durumundaki “Yeni İpek Yolu ve Bir Kuşak Bir Yol Ekonomik Bölge Projesi”; üyelerinin mevcut ticari kapasiteleri, üyeler arasındaki ikili ve bölgesel ticari kapasiteler ile geleceğe yönelik ticari kapasitelerde beklenen değişim, üyeler açısından getiri ve götürüler, proje maliyeti, projeden beklenen gelir, proje sürdürülebilirliği gibi sorulara cevap arayışı bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Araştırmada yararlanılan veriler; Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası, Dünya Turizm Örgütü, UNECE, IRU, BM, TÜİK ve ilgili ülkelerin bakanlık ve kurumlarından elde edilen birincil tür resmi verilerden yararlanılmıştır. Proje üyesi ülkelerin karşılıklı dış ticaret hacim ve yapıları mevcut durumları ile ortaya konulmuş, projenin tam olarak hayata geçmesi halinde mevcut durumun üye ülkeler açısından dış ticaret yapıları ve hacimleri itibari ile erişimleri olası durumlar projeksiyonla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra Türkiye için dış ticaret yapısında olası katkı ve kayıplar, getiri ve götürüler projeksiyon edilmiştir. Demir yolundan oluşan Yeni İpek Yolu Projesi de, bir ulaşım projesi olarak incelenmiş, üye ülkelerin global ticaret kapasitelerine ve ulaşımında deniz yolu ihtiyaçları itibari ile irdelenmiştir.

Çalışma neticesinde en çok yarar sağlayan ülke ya da üyelerin projeyi teşkil edenler, en yüksek bütçeyi üstlenenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer üye ülkelerin çoğunun dış ticaret kapasitelerindeki beklenen ya da vaat edilen artış, üstlenmek durumunda kaldıkları maliyetlerle mukayese edilmesi neticesinde elde edilen bulgular ışığında yüksek olasılıkla hâlihazırdaki beklentileri ile karşılaşamayabilecekleri gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeni İpek Yolu Projesi, Bir Kuşak Bir Yol Projesi, Uluslararası Ticaret.

ABSTRACT

In international trade; various international, regional or multinational projects are put forward in order to overcome the problems encountered, to develop international trade or to reach the determined new targets. The New Silk Road and One Generation One Way Economic Zone Project inden, one of the most important global trade projects, is the latest revolutions under the leadership of the People's Republic of China; the current commercial capacities of the members, the bilateral and regional commercial capacities among the members, the expected change in the commercial capacities for the future, the returns and lumps for the members, the cost of the project, the expected revenue from the project, and the search for answers to the questions such as project sustainability.

The data used in the research; The primary data obtained from the World Trade Organization, World Bank, World Tourism Organization, UNECE, IRU, UN, Turkstat and the relevant ministries and institutions were used. Mutual foreign trade volumes and structures of the member countries of the project have been put forward with their current situation, and if the project is fully implemented, the possible situations that the current situation will reach by the foreign trade structures and volumes have been tried to be projected. In addition to this contribution and potential losses for Turkey in its foreign trade structure, and makes projections were taken. The New Silk Road Project, which consists of the railway, has also been examined as a transportation project and has been examined in terms of the global trade capacities of the member countries and the sea transportation needs in transportation.

As a result of the study, it has been concluded that the most beneficiary countries or members are the ones constituting the project and those who undertake the highest budget. It has been observed that most of the other member countries may not meet their current expectations with the high probability that the expected or promised increase in their foreign trade capacities will be compared with the costs they have to undertake.

Keywords: New Silk Road Project, One Generation One Road Project, International Trade Page.

REKLAM VE İDEOLOJİ EKSENİNDE REKLAMLAR

Prof. Dr. Derya ÖCAL
Atatürk Üniversitesi İletişim

Sultan KOCA
Atatürk Üniversitesi

ÖZET

İçinde bulunduğumuz yüzyılda reklamlar, üretim-dağıtım-tüketim yapısının devamlılığını sağlayan kapitalizmin tüm dünyada hakimiyetini sürdürmesinde ve egemen düzenin meşruluğunu sağlamada önemli rol oynamaktadır. Reklam vasıtasıyla bireye iletilen vaatler bir tüketici olan birey üzerinde iş yapış biçimleri ve kimlik, statü algısı yönünde değişim ve dönüşüm açığa çıkararak tüketime dayalı değerlerin ve ideolojinin yeniden yeniden üretilmesini garantilemektedir. Reklamcılık endüstrisinin de içinde bulunduğu tüketim toplumu mekanizması ve dinamikleri ile yaratılan düşünce belirli toplumsal çıkarları genelleştirerek tüketim odaklı yaşam biçiminin yaygınlaşması ve yerleşmesine katkı sağlamaktadır. Üretim, pazarlama ve dağıtım süreçlerinin bir uzantısı ve vazgeçilmez unsuru olarak reklamlar, “satın al-kullan-at” sisteminin temelinde yatan değerleri meşrulaştırarak insan yaşamının kendisini de adeta tüketilecek bir metaya dönüştürmede kilit role sahiptir. Günümüz tüketim toplumu anlayışında kod ve göstergeler üzerinden işlerlik kazanan reklamlar, çeşitli duygulardan beslenerek, mesajını ilettiği ürünlere duygular yükleyerek satışı artırma stratejileri geliştirmektedir. Bu bağlamda gerek sözel gerekse görsel göstergeler aracılığıyla tüketim kültürü ve tüketimden geçerek kimlik kazanma bilincinin devamlılığı sağlanmaktadır. Öyle ki, reklamlar, içerisinde barındırdıkları tarihsel ve kültürel birikimin bir uzantısı olan göstergeler ve kodlar aracılığıyla, yan anlamsal, düz anlamsal ve çağrışımsal anlam düzlemlerinde bireyi mesajın etkisine maruz bırakmaktadır. Bu bağlamda Arçelik firmasının reklamları örneğinde yürütülen alan araştırmasında reklam ile ideoloji ilişkiseliliği Barthes’in göstergebilimsel yaklaşımından hareketle, göstergebilimin temel dayanakları yardımıyla çözümlenmeye çalışılmıştır. Araştırma Arçelik firmasının resmi sitesinde yer alan 16 reklamın göstergebilimsel bağlamda incelenip yorumlanmasıyla sınırlandırılmış olup; basit rastlantısal olarak seçilen bu reklamlar üzerinden ideoloji ilişkisi incelenmiştir. Ele alınan markanın kimliğini ortaya koyan logosu, yayınlanan reklamların süreleri, reklamlarda anlamın nasıl oluşturulduğu ve oluşturulan anlamın tüketiciye nasıl iletildiği başlıkları üzerinden yapılan çalışmada reklamların düz anlam, yan anlam ve çağrışımsal anlam bağlamında ilettiği mesajlar ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Reklam, İdeoloji, Göstergebilim, Gösterge, Arçelik Markası.

**SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE ÇEŞİTLİ MARKALARIN YEŞİL REKLAM
KAMPANYALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Prof. Dr. Derya ÖCAL
Atatürk Üniversitesi İletişim

Sultan KOCA
Atatürk Üniversitesi

ÖZET

İnsanlık tarihi kadar eski olan ‘tüketim’ olgusu, başlangıçta yaşamsal bir faaliyet iken, günümüze değin dönüşüme uğramış ve adeta bireyin kensidini anlamlandırma aracı haline gelmiştir. Nitekim günümüz küresel dünyasında pazardaki konumu ve payını korumak ya da genişletmek çabası içerisinde olan işletmeler ve markalar, pazarlama stratejileri çerçevesinde tüketimi teşvik etmekte; bununla beraber tüketimin her geçen gün artması bir takım çevresel sorunların ve kaynakların kötüye kullanılması ve kıtlığın ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Üretim sistemlerinin doğayı tahrip eden yapısı, ürünlerin kullanımında ortaya çıkan çevre sorunları ve gösterişçi/yapay tüketimin bireyin bilinçli ürün kullanımının ötesine geçmesi, istisnasız tüm dünyada doğal dengenin bozulmasına neden olmaktadır. Çevresel sorunların giderek artması, son yıllarda çeşitli kesimleri ve bir kısım tüketiciyi kaygılandırıcı düzeye ulaşmıştır. Bu bağlamda işletmeler ve markalar toplumsal kaygıları gidermek ve piyasada farkındalık/farklılık geliştirmek üzere adeta “sorumlu” bir algı açığa çıkarma politikası izlemekte ve sosyal sorumluluk projelerine ağırlık vermektedir. Çevresel duyarlılık mesajlarının ağırlık kazandığı mesajlar üreten firmalar için bu strateji aslında bir satış politikası olarak anlam kazanmaktadır. Çevre sorunlarının artması ve insan yaşamını etkilemeye başlaması gibi birçok nedenle harekete geçen sivil toplum kuruluşları da bu süreci tetiklemiştir. Sivil toplum kuruluşlarının, çevresel sorumluluklar hakkında yürüttükleri çeşitli etkinlikler ve kampanyalar ile insanları bilinçlendirilmeye çalışmalarının yanı sıra firmalar da yaygın olarak "çevre dostu", "çevre için güvenli", "geri dönüştürülmüş/dönüştürülebilir", "biyolojik olarak parçalanabilir" ve "düzeltilebilir" kavramlarını terminolojilerine dahil etmişlerdir. Bu da sivil toplum kuruluşları ve firmaların üretim ve pazarlama faaliyetlerini dönüştürerek “çevre” odaklı hareket etmelerinin önünü açmıştır. Bu yaklaşımın bir uzantısı olarak da yeşil pazarlama olgusu ortaya çıkmıştır. Yapılan bu çalışma kapsamında yeşil pazarlama, yeşil reklamcılık olguları açıklanarak geleneksel pazarlama anlayışından farkı ortaya konulmaya çalışılmış; sivil toplum kuruluşları ile markaların yeşil reklam kampanyaları içerik çözümlenmesi yöntemiyle incelenerek çevresel duyarlılıkları ve söylemleri arasındaki ilişki ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Pazarlama, Yeşil Reklam, Üretim, Tüketim, Firma, Sivil Toplum Kuruluşları.

TÜRKİYE’DE İLK VE ACIL YARDIM PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN İLETİŞİM BECERİLERİ DERSİNİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**Dr. Öğr. Üyesi Meltem ORAL**

Atatürk Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Nurgül KARAKURT

Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Sağlık alanında çalışan bireylerin iyi iletişim becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Sağlık çalışanları duruma ve kişiye göre çeşitli sözlü ve sözsüz iletişim yollarını kullanmak durumunda kalmaktadırlar. Acil durumlarda kriz mahalline ilk ulaşan ve acil bakım hizmeti veren paramediklerin ise hastalarla aralarındaki iletişimin açık ve etkili olması özellikle önemlidir. Etkin iletişim, hastaların fiziksel ve duygusal durumunu olumlu yönde etkilemekte ve hasta memnuniyetini arttırmaktadır. Paramediklerin ise etkin iletişime sahip olmaları ancak iletişim becerileri eğitimi ile sağlanabilir. Bu çalışmada, Atatürk Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda 2019 yılında öğrenim gören ikinci sınıf ilk ve acil yardım öğrencilerinde 14 haftalık iletişim becerileri dersinin etkinliğini belirlemek amacıyla tek grup öntest-sontest araştırma deseni kullanılmıştır. Öğrencilerden iletişim becerileri dersi öncesinde sosyo-demografik bilgi formunu ve ders öncesi ve sonrasında ise İletişim Becerileri Envanteri'ni doldurmaları istenmiştir. Çalışmaya 52 ikinci sınıf ilk ve acil yardım programı öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların yaşları 18-25 arasında değişmekte olup ağırlıklı olarak kadındır (%75). İletişim becerileri dersi öncesi ve sonrasında puanları karşılaştırmak için bağımlı örneklem t testi uygulanmıştır. Çalışmanın sonuçları, 14 haftalık iletişim becerileri dersi sonrasında katılımcıların hem toplam iletişim becerileri puanlarında $t(51) = -4,04$, $p < .01$ hem de zihinsel $t(51) = -2,22$, $p < .05$, duygusal $t(51) = -3,23$, $p < .05$ ve davranışsal $t(51) = -4,04$, $p < .01$ alt ölçek puanlarında anlamlı bir artış olduğunu göstermiştir. Eğitim öncesi katılımcıların iletişim becerileri puan ortalamaları $\bar{X} = 159,88$ ($SD = 11,465$), eğitimden sonra ise $\bar{X} = 165,31$ ($SD = 11,45$) olmuştur. İletişim becerileri dersinin, kadınların iletişim becerilerini 5 puan, erkeklerin ise 6 puan arttırdığı görülmüştür. Bu çalışmanın sonuçları, verilen iletişim becerileri dersinin ikinci sınıf ilk ve acil yardım programı öğrencilerinin iletişim becerilerini arttırmada etkili olduğunu göstermektedir. Ek olarak, bu çalışmada kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde iletişim becerisine sahip oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Hizmetleri, İletişim Becerileri, Paramedik

EVALUATION OF THE EFFICACY OF A COMMUNICATION SKILLS TRAINING COURSE FOR PARAMEDIC STUDENTS IN TURKEY

Good communication skills are necessary for individuals working in the field of healthcare. It is especially important that communication between patients and paramedics is clear and effective as they are the first healthcare professionals to arrive at the scene of a crisis and provide emergency medical services. Effective communication positively affects the patient's physical and emotional state and provides better patient outcomes and satisfaction. This study used one-group pretest-posttest research design to determine the effectiveness of a 14-week

communication skills training course on second year paramedic students attending Vocational School of Health Services at Ataturk University who agreed to participate in the research in 2019. All the students were asked to complete a socio-demographic information data sheet and the Communication Skills Inventory prior to and after the communication skills course. Fifty-two second year paramedic students participated in the study. The age of the participants ranged from 18 to 25 years and they were predominantly female (75%). A paired-samples t-test was conducted to compare the scores prior to and after the communication skills training course. The results of the study showed that there was a significant increase in the participants' communication skills both on the total scores after the 14-week communication skills training course, $t(51) = -4,04$, $p < .01$ as well as on their cognition $t(51) = -2,22$, $p < .05$, emotion $t(51) = -3,23$, $p < .05$ and behavior $t(51) = -4,04$, $p < .01$ subscale scores. The average of communication skills scores of participants before the training was $\bar{X} = 159.88$ ($SD = 11,465$) and $\bar{X} = 165.31$ ($SD = 11.45$) after the training. The course increased the communication skills scores by 5 points for females and 6 points for males. Results from this study suggest that the communication training course offered was effective in increasing the second year paramedic students' communication skills. Additionally, this study provides further evidence that females typically have higher levels of communication skills than their male counterparts in the same profession.

Keywords: Health Services, Communication Skills, Paramedic

SÜREKLİ DENETİMİN UYGULANMASINA YÖNELİK BİR BAKIŞ AÇISI: ERZURUM İLİNDE BİR ARAŞTIRMA

SEDA AĞGÜL

Arş. Gör., Kafkas Üniversitesi

Prof. Dr. Turan ÖNDEŞ

ÖZET

Sürekli olarak gelişen bilgi teknolojileri, muhasebe bilgi sistemlerini etkisi altına almış, muhasebe denetiminde yenilikleri de beraberinde getirmiştir. Bilgi teknolojilerinde yaşanan bu gelişim süreci, muhasebe denetimini değişime zorlamış ve bunun sonucunda denetim süreçleri de bu gelişmelere uyum sağlama süreci içine girmişlerdir. İşletmeler iç denetimlerinde geleneksel denetim uygulamaları yerine, daha modern ve hızlı geri dönüşümü olan denetim uygulamalarına yönelik çalışmalarda bulunmaya başlamışlardır. Bunun için hızla gelişen teknolojiyle uyumlu olarak, yeni denetim programlarını denetim sistemlerine entegre etmeye başlamışlardır. Sürekli geliştirilen bilgisayar programları aracılığıyla denetime yeni bir boyut kazandırılmış, denetim daha güvenli ve daha stratejik uygulamalardan oluşan bir süreç haline gelmiştir. Bu sayede, denetimdeki aksaklıklar ve hatalardan henüz meydana gelmeden haberdar olunmakta ve önlemi, hata meydana gelmeden önce alınmaktadır.

Gelişen denetim sistemleriyle, veri girişlerindeki artışla birlikte geleneksel denetim yöntemleri ihtiyacı karşılayamamakta ve yeni denetim süreçlerine olan eğilim de gitgide artmaktadır. Denetimde hızla gelişmekte olan sürekli denetim uygulaması ile firmalar birçok avantaj elde etmekte ve giderek gelişme gösteren teknolojiyle artan rekabet ortamında, rakip firmalara üstünlük sağlayabilmektedirler. Özellikle kar oranı yüksek, büyük çaplı işletmeler başta olmak üzere birçok işletme, iç denetimlerinde sürekli denetim sistemini uygulamakta ve denetim sürecinde hatalar ve hileler meydana gelmeden önce, bu hata ve hileleri tespit edebilmektedirler. Verilerin elektronik ortamda saklanıp, fiziki belgelere ihtiyaç duyulmadan özel bilgisayar destekli programlar kullanılarak yapılma esasına dayalı bir denetim şekli olan sürekli denetim, hataya mahal vermemeye odaklı bir denetim şekli olarak görülebilir. Bu bağlamda yapılan çalışmada, iç denetiminde sürekli denetim sistemini uygulayan ve Erzurum'da faaliyet gösteren bir firmayla çeşitli görüşmeler yapılmış, sürekli denetimi denetim sistemlerinde ne şekilde uyguladıkları hakkında, sistemin avantajları ve dezavantajları gibi konularda sorular sorulmuş ve denetimin yeni trendi olan sürekli denetim hakkında bilgi sahibi olunmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürekli Denetim, İç Denetim, Bilgi Teknolojileri

İNTERNET HABER SİTELERİNDE KADIN YOKSULLUĞUNUN TEMSİLİ: SURIYELİ KADINLAR ÖRNEĞİ

Gülsemin MISIRLI
Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Dünyada yaşanan en büyük sosyal sorunlardan biri olan yoksulluk, yaşamı devam ettirebilmek için gerekli olan temel ihtiyaçların karşılanamadığı bir yoksunluk halidir. Yoksulluk ayrıca sosyal, ekonomik ve eğitimsel imkânlardan mahrum olma anlamı da taşımaktadır. Yoksulluk küresel ölçekte etkisini her geçen gün giderek hissettirmekte böylece mağdur insan sayısı da hızla artmaktadır. Bu mağduriyetin en çok etkilediği kesimi ise kadınlar oluşturmaktadır denilebilir. Kadınların giderek artan bu yoksulluk yükünü, orantısız bir biçimde omuzladığı düşüncesi meseleye yeni bir parantez açarak “kadın yoksulluğu” çerçevesinden bakılmasına neden olmuştur. Böyle bir bakış açısı, kadınların nicel anlamda erkeklerden daha fazla yoksul olduğu tasası değildir. Kadınların yoksulluğu erkeklere göre daha derin ve şiddetli yaşaması düşüncesidir. Zira kadınlar toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden ötürü yoksulluğu erkeklere göre daha farklı şekillerde yaşamaktadır. Diğer taraftan boşanma, savaşlar, erkek işsizliği gibi durumlar kadın yoksulluğunu arttırıcı unsurlardır. Yoksul kadınlar; evde şiddete, toplumda dışlanmaya, çalışma yaşamında ise emek sömürsüne maruz kalmaktadırlar.

Küresel bir sorun olan kadın yoksulluğunun medyada temsili önemli bir konudur. Buna karşın kadın yoksulluğunun medyadaki temsilini ele alan çalışmaların azlığı dikkat çekicidir. Bu çalışmanın amacı, yoksul kadınların medyadaki temsilini “Suriyeli Kadınlar” örneği üzerinden irdelenmesidir. Çalışmanın bu anlamda literatürde böyle bir boşluğu doldurulacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda çalışmada, Türkiye’de yayın yapan beş (haberler.com, sözcü.com, habertürk.com, posta.com ve cumhuriyet.com) internet haber sitesinin 2014- 2019 yılları arasında yayınlanan haberleri eleştirel söylem analizi bağlamında incelenmiştir. Sonuçta, yoksul kadınlarının yaşamının bir film gibi aktarıldığı, olayların trajik yönü arttırılarak gerçek bağlamından koparıldığı dolayısıyla yoksul kadınların hayatının seyirlik bir malzemeye dönüştürüldüğü gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Kadın Yoksulluğu, Suriyeli Kadınlar, İnternet Haber Siteleri

SÖZLÜ GELENEĞİN ÖNEMLİ BİR PARÇASI MANİLERİN İLETİŞİMSEL İŞLEVİ

Gülsemin MISIRLI
Atatürk Üniversitesi

ÖZET

İletişim kurma isteği insanoğlunun şüphesiz en temel ihtiyaçlarından biridir. İletişim olmadan sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürdürmek mümkün değildir. İnsan ruhunu doyurmak ve bedensel ihtiyacını gidermek için iletişim kurmak zorundadır. Bunun yanında haberleşme ve sosyalleşme açısından da iletişim tüm insanlar için gereklidir. İletişim evrensel ihtiyaç olmasına karşın her toplum kendi ihtiyacına uygun iletişim sistemi oluşturmuş ve benimsemiştir. Türk toplum ve aile yapısında söylendiği zaman ayıp olarak görülen fikir ve düşünceler şiir, mani, türkü, ağıt ya da başka sembollerle dile getirilmiştir.

Türk sözlü geleneğinde önemli bir yere sahip olan maniler Türk halk şiirinin en eski ve en yaygın türlerinden biridir. Anadolu insanının yüzyıllardır birikiminden meydana gelen maniler insanların acılarını, sevinçlerini, özlemlerini ifade etmede özel bir yer teşkil etmektedir. Maniler Anadolu insanının samimiyetini, zevklerini, zekâsını, misafirperverliğini, espri anlayışını kısaca ruhunu en iyi aktaran nazım şeklidir. Maniler yeri gelmiş insanları eğlendirmiş-güldürmüş yeri gelmiş acıların paylaşımını sağlamıştır. Özellikle sevmenin, sevişmenin, sevdiğini ifade etmenin ayıp olarak görüldüğü zamanlarda insanların sevgisini karşı tarafa iletmede önemli rol oynamıştır. Maniler bu yönüyle önemli bir iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma, Türk sözlü geleneğinde önemli bir yere sahip olan manilerin iletişimsel yönünü açığa çıkarmayı amaç edinmektedir. Manilerin önemli bir iletişim aracı olmasına karşın bu konuda yeterli araştırma yapılmaması böyle bir çalışmanın doğmasına aracı olmuştur. Bu çalışma söz konusu eksikliği bir ölçüde kapatmaya yöneliktir. Çalışmanın ayrıca, iletişim bilimi ile halk bilimi arasındaki ilişkiyi ele alacak diğer araştırmalara da ışık tutacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mani, Mani ve İletişim, Sözlü Gelenek

KÜLTÜR TURİZMİ DESTİNASYONLARININ ARZ YAPILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: SAFRANBOLU ÖRNEĞİ

Dr. İsa UĞUR

Öğr. Gör. Ömer Ceyhun APAK
Bayburt Üniversitesi

ÖZET

Küresel rekabet ortamında teknolojik, sosyal ve ekonomik gelişmeler ile birlikte turizm sektöründe de değişim ve gelişmeler kaçınılmaz bir şekil almıştır. Bu değişim ve gelişmeler sonucunda destinasyonların turizm pazarındaki paylarını artırabilmeleri, turizm ürünlerini çeşitlendirmeleriyle sağlanacaktır. Çünkü turistler destinasyonu ziyaretleri esnasında deniz, kum, güneşi tercih etmekle kalmayıp destinasyonda bulunan bütün ürünleri talep edebilme potansiyeline sahiptirler. Birçok farklı seyahat motiflerinin (dinlenme, eğlenme, sağlık, din, spor gibi) yanı sıra kültürün de turizme katılma açısından önemli bir etkisinin olduğu görülmektedir. Turizm sektöründeki değişim ve gelişmelerle birlikte özel ilgi alanları ön plana çıkararak turistlerin alternatif turizm türlerine yönelimi artış göstermiştir. Bu bağlamda kültür turizmi gün geçtikçe popülerliği artan bir alternatif turizm türü olarak öne çıkmış durumdadır.

Osmanlı kent mimarisini yansıtmaya özelliğiyle sahip olduğu mimari değerleri sayesinde UNESCO tarafından dünya miras şehirler listesine alınan önemli bir kültür turizmi varış noktası olan Safranbolu, referans alınan bir kent konumundadır. 2003 yılından itibaren yerli ve yabancı ziyaretçiler için önemli kültür turizmi destinasyonlarından biri haline gelmiştir. 2000 yılında Safranbolu kentini ziyaret eden yabancı turist sayısı 5.876, yerli turist sayısı 57.261 iken bu sayı 2018 yılında yabancı turistlerde 97.258'e, yerli turistlerde 218.584 kişiye ulaşmıştır. Kültür turizmi destinasyonlarından olan Safranbolu üzerine hazırlanmış olan bu çalışmada, Safranbolu'nun kültür turizmi potansiyeli belirlenerek alternatif turizm kapsamında bir farkındalık oluşturmak amaçlanmaktadır. Her geçen yıl yerli ve yabancı turistlerde artış olması konaklama arz yapısının önemini ortaya çıkartmaktadır. Bu bağlamda Safranbolu'nun arz yapısındaki istatistiklerine bakıldığında turist artışına göre yeterli konaklama arzının olmadığı görülmektedir. Ayrıca çalışma Safranbolu'da geceleme süresinin az (ort.1.2 gün) olduğunu göstermektedir.

Çalışmada nicel analiz yöntemlerinde ikincil veri olarak kamu ve resmi kurumların (TÜİK, Safranbolu İlçe Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Safranbolu Turizm Danışma Bürosu, Safranbolu Kaymakamlığı) yayınlamış oldukları istatistiksel verilerden yararlanılmıştır. Safranbolu destinasyonunun kültür turizmi potansiyeli ve turistik arz yapısı turizm istatistiklerine dayanarak belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür Turizmi, Arz, Safranbolu.

SAĞLIK TURİZMİNDE ULUSLARARASI REKABET GÜCÜ: SEÇİLMİŞ G20 ÜLKELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Dr.Öğr.Üyesi Dilek ÖZDEMİR
Atatürk Üniversitesi

Dr.Öğr.Üyesi Özge BUZDAĞLI
Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Sağlık turizmi kişilerin tedavi, rehabilitasyon ve koruyucu sağlık hizmetlerinden yararlanmak amacıyla yaşadıkları ülkeden başka ülkelere seyahat etmeleri olarak tanımlanmaktadır. Sağlık turizmi, medikal, termal, yaşlı ve engelli turizmi olmak üzere 4 farklı alanda yapılmaktadır. Turistler çeşitli ülkelere giderek bir yandan söz konusu alanlarda sunulan hizmetlerden faydalanırlarken diğer yandan da tatil yaparak ekonomiye döviz kazandırmak suretiyle katma değer yaratırlar. Bu nedenle her geçen yıl ülkelerin sağlık turizmini geliştirmeye yönelik politikalar uygulamaları ve bu alandaki küresel rekabet güçlerini arttırmaları önem arz etmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin sağlık alanındaki nitelikli personelleri, hizmet sunumunda bekleme sürelerinin kısalığı, düşük maliyetle kaliteli hizmet sağlanması ve termal alanda doğal kaynak üstünlükleri sayesinde gelişmiş ülkelerle rekabette avantaj kazandıkları dikkat çekmektedir.

Ülkelerin uluslararası rekabet gücünü belirlemek için kullanılan yöntemlerden en yaygın olanı Balassa (1965) tarafından geliştirilen “Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük” veya diğer adıyla “Balassa Endeksi”dir. Endeks değerinin 50’den büyük olması, ülkenin söz konusu mal ya da hizmette rekabet gücünün yüksek, -50 ile 50 arasında olması rekabet gücünün sınırda, -50’den küçük olması ise rekabet gücünün düşük olduğu anlamına gelmektedir. Bu kapsamda çalışmada 2005-2017 dönemi esas alınarak ulaşılabilir veriye sahip G20 ülkelerinin Balassa Endeksine göre sağlık turizminde rekabet güçlerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Hesaplamalar sonucu elde edilen endeks değerine göre Türkiye’nin sağlık turizminde uluslararası rekabet gücünün hem ABD ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelere hem de Brezilya, Meksika ve Hindistan gibi kendisiyle benzer ekonomik yapıya sahip gelişmekte olan ülkelere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İncelenen ülkeler arasında en düşük rekabet gücünün Kanada’ya ait olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçlardan hareketle sağlık hizmetlerinden yararlanmak isteyen turistlerin gelişmiş ülkelere ziyade gelişmekte olan ülkeleri tercih ettiklerini söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Turizmi, Balassa Endeksi, G20 Ülkeleri

TEKNOLOJİNİN GELİŞİMİYLE ORTAYA ÇIKAN TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI VE TEKNOLOJİ DETOKSU

Dr. Öğr. Üyesi Derya ÇAKMAK KARAPINAR
Atatürk Üniversitesi

Arzu Başak FİDAN
Atatürk Üniversitesi

ÖZET

İnsan beyni yapısı itibarıyla haz alma, ödül elde etme gibi dürtülere karşı koyamamakta; bunun bir uzantısı olarak insanlar; alkol, tütün ürünleri ya da kumar gibi birçok bağımlılık türü geliştirirken; bu bağımlılıkların getirdiği olumsuz sonuçlardan mustarip bir hayat sürmektedirler. İçinde bulunduğumuz teknoloji çağı ve Endüstri 4.0 sürecinin getirisi olan teknolojinin hızlı gelişimi, insanların günlük hayatlarında yoğun olarak teknolojik araç ve ortam kullanımının önünü açmış görünmektedir. Öyle ki insanlar sabah gözlerini açtıklarında ilk iş olarak gece gözlerini kapatmadan önce de son iş olarak yüksek teknolojinin ürünü olan akıllı telefonlarından sosyal medya hesaplarını kontrol etme eğilimi sergilemektedirler. Bu durum bireylerin günlük pratiklerini gerçekleştirirken ya da günlük yaşantılarını sürerken “reel” olandan uzaklaşmalarına, günlük yaşamın gerektirdiği yaşam pratiklerini gerçekleştirememelerine neden olmaktadır. Bunun temel nedenleri arasında sosyal medyada çevrimiçi kalma çabası yer almaktadır. Öyle ki, bireyler sürekli olarak sosyal medya hesaplarını kontrol etmekte, gördükleri ya da bir şekilde rastladıkları manzaraların görsellerini ve tanık oldukları ya da linkine rastladıkları vakaların/eylemlerin videolarını sosyal medya ortamında paylaşarak ve paylaşılanları takip ederek günlerini geçirmektedirler. Bununla beraber tüm dünyada teknoloji bağımlılığı olarak adlandırılan ve uzman psikiyatrların ilgilendiği bu durum için kurtulma yolları ya da planları hazırlanmaktadır. Nitekim teknoloji bağımlılığından kurtulmak ve hayatlarını geri kazanmak isteyen bireylerin dijital detoks yapmaları gerekmektedir. Bireyler bunu bir sağlık kuruluşundan danışmanlık alma ya da rehabilitasyon mekanizmasına kaydolma yoluyla yapabilecekleri gibi kendi kendilerine de yapabilmektedirler. Bu çalışmada yurtdışında yaygın kullanımı bulunan dijital detoks uygulamasının nasıl yapılacağı, yoksunlukla baş etme yolları, dijital detoks esnasında bireylerin hissettikleri ve dijital detoks sonrası bireylerin hayatlarında meydana gelen gelişmelerin detaylı olarak sunumu planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Bağımlılığı, Dijital Detoks, Teknoloji Yoksunluğu

DOĞAL REKLAM ÖRNEĞİNDE DİJİTALİN DÖNÜŞTÜRDÜĞÜ REKLAMCILIK**Dr. Öğr. Üyesi Derya ÇAKMAK KARAPINAR**

Atatürk Üniversitesi

Arzu Başak FİDAN

Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Günümüzde hemen hemen tüm alanlarda baş döndürücü hızla gelişen teknoloji ve uzantılarının etkisiyle birçok uygulama, alan ve çalışmada iş yapış pratikleri ve teknik bağlamda değişimler meydana gelmektedir. Değişimi hayatının her alanında hissetmeye ve yaşamaya başlayan birey için satın alma ve tüketim eylemleri de dönüşmektedir. Üretici firmalar, gelişen teknolojilerin uygulama alanlarını reklam ve tanıtım çalışmalarında stratejik olarak kullanmakta; tüketiciler de gerçek ortamlardan dijital/sanal ortamlara taşınan “mesajlar” aracılığıyla satın alma alışkanlıkları geliştirmektedirler. İnternet aracılığıyla bireyle buluşan sosyal medya ortamları reklamcılık endüstrisi için yeni olmanın yanı sıra vazgeçilmez bir konuma taşınmış bulunmaktadır. Başlangıçta bannerlar aracılığıyla dijital/sanal ortamlarda gerçekleştirilen reklam ve tanıtım çalışmaları, boyut değiştirmiş ve tüketici konumundaki bireyi olaylıkla üründen haberdar edecek ve online satın alma davranışına yönlendirecek stratejiler geliştirilmiştir. Dijital/sanal ortamların günümüzde sayıca ve uygulama özellikleri olarak geniş yelpazade hizmet sunduğu göz önünde bulundurulduğunda bireyin dijital ortamda sosyalleşmesini sağlayan sosyal medya ortamları birçok etkileşimin birincil aracı haline gelmiştir. Bu durum firmaların dijital ortamların gerek tanıtım ve reklam çalışmaları için gerekse satış işlemleri için etkili bir ortam haline geldiğini fark etmesine öncülük etmiş, beraberinde yeni tanıtım ve reklam çalışmalarının yapılmasını ve ortaya yeni dijital reklam çalışmalarının çıkmasını sağlamıştır. İnternet reklamlarının tüketici üzerindeki olumsuz/baskıcı/reddetmeye yönelik etkilerinin ortadan kaldırılarak firmaların tüketiciyle bağ kurabilmesi için dijital reklam yöntemleriyle tüketiciye doğallığı harmanlayan birçok strateji geliştirilmiştir. Geliştirilen bu stratejiler arasında yer alan Doğal Reklamcılık (Native Advertising) anlayışı, reklamın yer aldığı platform ile reklam içeriğindeki görsel tasarımın uyumundan kaynaklı olarak içeriğin hedef kitleyi rahatsız etmeden, yani “reklam yapmadan reklam yaparak” dijital ortamın doğal bir parçası olarak tüketiciye sunulması olarak tanımlanabilir. Amacı tüketiciyi sıkmadan ve reklamdan uzaklaştırmadan eğitici ve eğlendirici içerikler sunmak olan ve sosyal hayatımızda henüz çok yeni olmasına karşın hızla yükseliş gösteren Doğal Reklamcılık, ülkemizde ve dünyada kısa bir geçmişe sahip olduğu için bu çalışmada; reklam içeriği ile hedef kitlesine güven veren doğal reklam modelinin içeriği, doğal reklamın dijital reklamcılık bağlamında nerede konumlandığının ve diğer reklam modelleri ile karşılaştırılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Reklam, Doğal Reklam, Dijital Reklamcılık, İnternet Reklamcılığı

ÜNİVERSİTE RESMİ İNTERNET SİTELERİNİN GÖRSEL AÇIDAN İNCELENMESİ VE MUKAYESELİ KARŞILAŞTIRMALARI

İpek Fatma ÇEVİK

Dr. Öğretim Gör., Iğdır Üniversitesi

ÖZET

Enformasyon toplumu olarak nitelendirilmesine neden olan internetin tüm dünyada etkin bir şekilde kullanılmaya başlaması ile 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yeni toplumsal düzene zemin hazırlanmıştır. Günümüzde büyük bir hızla gelişen iletişim teknolojileri sayesinde milyonlarca kişiyi ortak bir ağ ile birbirine bağlayan internet teknolojisi kullanarak, dünyanın her yerinden zaman ve mekân kavramı olmaksızın bir klavye dokunuşuyla bilgiye, belgeye, kişilere, kuruluşlara ulaşmak ve iletişim kurmak mümkün hale gelmiştir. 21. yüzyılın ileri teknolojileri sonucu içinde bulunduğumuz dijital çağ, kurumlara ait internet sitelerini dünyaya açılan bir kapı haline dönüştürmüş; üstün kullanılabilirlik seviyesinde olmasının yanı sıra kurumsal yapıya uygun ve dolayısı ile kurum kimliğini yansıtan internet sitesi görsel tasarımları ile kişilere sürekli bilgi akışını sağlayabilmeli, kişilerin bilgiye ulaşması noktasındaki beklentilerini tatmin etmelidir. Bu çerçeveden bakıldığında üniversite resmi internet sitelerinin çoklu dil desteği, öğrenci destek hattı, bölüm ve programların aktifliği, aday öğrenci platformu, akademik başarı duyuruları, içerik yeterliliği, kampüs yaşamı ve şehir yaşamı bilgilendirme, mezun portalı kullanılabilirliğinin yanı sıra grafik tasarımı bağlamında kurumsal renk, fotoğraf ve video kullanımı, etkinlik takvimi, güncellik, düzen, sadelik özellikleri nitelik ve nicelik bakımından kişilerin internet sitesi kullanım ihtiyaçlarına cevap verebilmelidir. Bu araştırmada yerli ve yabancı menşeli toplam 70 adet devlet ve vakıf üniversitesinin resmi internet siteleri incelenmiş, 16 farklı kritere göre değerlendirme yapılmış ve değerlendirme sonuçlarından elde edilen ortalama derecelere göre mukayeseli sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: İnternet sitesi, grafik tasarım, görsel tasarım.

ERİL ŞİDDET BAĞLAMINDA ÇALIŞAN KADINLAR VE ÇİFTE MESAINİN İŞÇİ SAĞLIĞI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğr. Gör. Burcu YERLİKAYA
Artvin Çoruh Üniversitesi.

ÖZET

Kadınların emek piyasalarına katılımı, özellikle hizmet sektörünün yaygınlaşmasıyla hızla artmış ancak özel alanda toplumsal cinsiyete içkin rolleri, bu hıza paralel olarak dönüşmemiştir. Diğer bir ifadeyle, kadının kamusal alanda görünürlüğünün artması ile işyerinde cinsiyetlerine içkin yaşanacak sorunlara kapı aralandığı gibi ev içi üretimin başat öznesi olma rolü değişmediği için ikinci vardiya kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu verili durumda kadının emek piyasalarına katılımı, kadınların hem özel hem de kamusal alanda pek çok sorun yaşamasıyla sonuçlanmıştır. Kadınların kamusal alana katılma kararlarının değişimiyle, toplumsal cinsiyet rollerinin değişim hızı paralel gitmediği için kadınlar açısından bir gerilim ortaya çıkmaktadır. Bu gerilim, esas olarak çifte mesai veya ikinci vardiya olarak adlandırılabilir.

Günümüzde kadınlar, eğitim ve vasıf gerektirecek profesyonel mesleklerde çalışsalar dahi ev içi üretimden birincil derecede sorumlu tutulmaktadır. Ev içi sorumluluklarından doğan sorunları, çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunlara eklenen kadınların, kendilerine özgü fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik özellikleri de göz önünde bulundurulduğunda, sağlıklarının olumsuz şekilde etkilendiği görülmektedir. Bununla birlikte kadınların çeşitli sebeplerle enformel sektörde, kısmi zamanlı, düşük ücretle ve iş güvencesi kapsamı dışında daha yaygın çalıştığı görülmektedir. Çalışma koşullarının ağırlığı ile birlikte işçi sağlığı ve iş güvenliği uygulamalarının zayıf olduğu işlerde çalışan kadınlar, fizyolojik ve psikolojik pek çok hastalığa yakalanma riski ile karşı karşıya kalmaktadır. Daha açık bir ifadeyle, işyerinde yaşadıkları sorunlar ile birlikte toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında ev içi üretimin ağırlığı tek başına omuzlarına yüklenen kadınlar, ikili bir yük altında ezilmektedir.

Kadınların işyeri içinde yalnızca cinsiyetleri sebebiyle yaşadıkları sorunların temeli, çalışma yaşamının eril zihniyetine ve işlerin görünmese de cinsiyetlerinin olmasına bağlıdır. Toplumdan topluma değişiklik göstermesine rağmen, genel anlamda bakıldığında bazı işlerin erkek, bazı işlerin ise kadın işi olarak algılandığı ve adlandırıldığı görülecektir. Kadınların emek piyasalarında eril şiddet bağlamında yaşadığı sorunlar bilinmekle birlikte, bu sorunların bir diğer boyutu, kadınların kamusal alandaki emekleri ile birlikte ev içi üretim rollerinin eş zamanlı devam etmesi sonucunda ortaya çıkan ikinci vardiya ile açığa çıkmaktadır. İkinci vardiyaya tabi olan kadınlar, işçi sağlığı bakımından özel bir değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Zira Dünya Sağlık Örgütü sağlığı; sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, kişinin beden, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik hali olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında eril şiddetin tahakkümü altında olan kadınların sağlığı, hem özel hem de kamusal alandaki sorumlulukları ve sorunlarıyla tehdit altındadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Kadın Emegi, Çifte Mesai, İkinci Vardiya.

ERİL TAHAKKÜM ALTINDA EMEK PİYASALARI VE İŞİN CİNSİYETİ: YATAY VE DİKEY AYRIŞMA

Öğr. Gör. Burcu YERLİKAYA
Artvin Çoruh Üniversitesi.

ÖZET

Toplumsal cinsiyet meselesi, hemen her ülkede kendine özgü bir gelişim seyri izlemesine karşın genel anlamda kadının nesne olarak ötekileştirildiği ve ikincil konuma itildiği genel bir çerçeve içerisinde şekillenmektedir. Kadının ikincil konumu, ev içi üretim rollerinin başat aktörü olarak algılanmasının yanı sıra emek piyasalarında da pek çok şekilde açığa çıkmaktadır. Bu durum, esas olarak patriyarkale içkin geleneksel kalıpların henüz tam manasıyla kırılmamış olmasından kaynaklanmaktadır.

Patriyarkanın şekillendirdiği toplumsal cinsiyet normları, kadınlara ve erkeklere çeşitli roller vermiş ve bu iki cinsin yapabileceklerini ve yapamayacaklarını kendi kriterlerine göre sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmaya tabiiyet, esas olarak erken yaşlarda biyolojik cinsiyet üzerinden başlamaktadır. Daha açık bir ifadeyle, bebeklikten itibaren yaşadıkları topluma içkin sosyal ve kültürel özellikleri içselleştiren bireyler, kendilerine açılan alanda ve toplum tarafından çizilen çerçeve içerisinde “kadın” ve “erkek” olmaktadır. Bu bağlamda kendilerine biçilen roller ile birlikte cinsiyete dayalı işbölümü ortaya çıkmaktadır. Bu durum özel alanda olduğu gibi kamusal alanda da görülmektedir.

Patriyarkal sistemin şekillendirdiği toplumsal cinsiyet olgusu ile çalışma yaşamında ortaya çıkan cinsiyete dayalı işbölümü, “yatay ayrışma” ve “dikey ayrışma” olarak açığa çıkmaktadır. Çalışma yaşamında, toplumsal cinsiyet bağlamında kadın işi ve erkek işi olarak ayrıışan işler bulunmaktadır. Cinsiyete dayalı işbölümü, esas olarak toplumsal bir inşası süreciyle gerçekleşmektedir. Kadınların yoğun olarak seçtiği veya seçmesinin beklendiği işlerin sabır gerektirmesi, el becerisi istemesi ve duygusal emeğin yoğun olması gibi genel özellikleri vardır. Bu durum “yatay ayrışma” olarak adlandırılmaktadır. Yatay ayrışmaya göre, kadınların daha yoğun çalıştığı sektörler, toplumsal cinsiyet rolünün devamı niteliğinde olmakla beraber aynı zamanda emeğin daha değersiz hatta çoğu kez karşılıksız olduğu yerlerdir. Diğer bir ifadeyle, kadının ev içi üretimde karşılıksız ve de çoğunlukla görünmeyen emeğine paralel olarak, emek piyasalarında üretken emeklerini sunmaları esnasında da benzer bir sömürü açığa çıkmaktadır. Kadınların doğalarında bulunduğu inanan ev içi üretim rolleri becerilerinin kamusal alanda da devam etmesi beklentisi, emek piyasalarının eril zihniyeti üzerine inşa edilmektedir. Kısacası yatay ayrışma, kadınların cinsiyete dayalı işbölümü içerisinde değerlendirilmesiyken “dikey ayrışma” ise erkeklerin daha yüksek pozisyonlarda ve yönetici konumunda çalışmaları, kadınların ise erkeklere kıyasla daha düşük pozisyonlarda çalışmaları olarak adlandırılabilir. Nitekim kadınların tarım, eğitim ve sağlık sektöründe, daha genel bir ifadeyle ise hizmet sektöründe daha çok çalışmaları, bu sektörün sabır, şefkat ve el becerisi gibi özellikleri gerektirmesinden kaynaklanmaktadır.

Çalışma yaşamında cinsiyete dayalı işbölümü ile birlikte çalışma mekanlarının da cinsiyetçi bir yapılanması olduğu görülmektedir. Bu eril yapılanma, çalışma mekanlarının tasarımı ile birlikte yönetsel yapılardan ve çalışanlar arasındaki ilişkilere kadar pek çok alanda açığa çıkmaktadır. Kamusal alan erillikle bağdaştırıldığı gibi bu alanda yönetici konumunda bulunan erkeklerin sayıca fazlalığı, emek piyasalarının cinsiyetçi yönünü ortaya koymaktadır. Bu eril ortamın dili ve ilişki biçimleri, çoğunlukla erkekler tarafından belirlenmiştir. Bu bağlamda kadının emek piyasaların katılma kararı alması ile birlikte kamusal alanın eril hakimiyetini de kabul etmiş olması gerekmektedir. Özel alanda ev içi üretim rollerinin başat

aktörü olan kadınlar, ikincil konumda olmayı kabul etmiş gözükmekteyken, kamusal alanda da var olabilmeleri, bu ikincil konumu kabul ile gerçekleştirebilmektedir. Bu kabul ile birlikte eril tahakkümün her yönden kuşattığı kadınlar, çalışma ortamında mobbing ve taciz gibi çok yönlü bir şiddete maruz kalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Kadın Emeği, Yatay Ayrışma, Dikey Ayrışma, Emek Piyasaları.

**SHAKESPEARE'S STAGE AS A PSYCHIATRIC WARD: PARANOIA,
NARCISSISM AND EGOCENTRISM AS PATHOLOGICAL PERSONALITY
TRAITS IN *CORIOLANUS* AND *RICHARD III***

Asst. Prof. Dr. Fehmi TURGUT
Karadeniz Technical University

Dr. Öznur YEMEZ
Selçuk University

Shakespeare's ability to deeply observe human behavior and mind occupies a very significant place in what makes him timeless and universal. He discovered the depths of human feelings of both conscious and unconscious, which manifests itself strongly in his works. His powerful sense of observation reflects on his uncanny psychological understanding of human nature and on his ability to synthesize human passion and psychology into poetry and drama. Hence, this study deals with paranoia, narcissism, egocentrism and megalomania as psychological disorders in Shakespeare's *Coriolanus* and *Richard III*. The study uses discourse analysis as its method and psychological approach as its theory since it bases its analysis on the words Shakespeare's characters' utter and behaviors they perform on the stage. In *Coriolanus*, the study deals with narcissism, egocentrism and megalomania in the character Caius Martius. In *Richard III*, the study argues that Richard has some paranoiac tendencies that shape the very nature of his relationships with others and of the way he rules in the office.

Keywords: Shakespeare, *Richard III*, *Coriolanus*, egocentrism, paranoia, narcissism

THE SYNDROME OF SUBJECTIVE DOUBLES IN THE MOVIE *LOOK AWAY* (2018)

Assoc. Prof. Dr. Mustafa Zeki ÇIRAKLI
Karadeniz Technical University

Dr. Öznur YEMEZ
Selçuk University

This paper deals with Assaf Bernstein's *Look Away* (2018), a Canadian movie featuring India Eisley, Jason Isaacs and Mira Sorvino as the main characters. The film centres around an eighteen-year old female high-school student who is depicted as a problematic adolescent that concurrently undergoes social alienation with self-estrangement. The protagonist has anorexia and insomnia with the symptoms of extreme loss of weight and irregular sleeping habit. Her distant relationship with her parents indicates certain complexity developed due to the fact that the whole family is steered by an utterly authoritative and selfish father who turns deaf to emotions, displaying a profound contempt for her daughter. Her mother is a passive and neurotic figure having regular medications after a mysterious traumatic past that is a narrative gap in the movie. The social interaction of the protagonist within the other setting, the school, is very limited and awkward as well. She does not have any friends, except one childhood friend that indeed avoids and despises her all the time. She is plagued by a peer that gets a sadistic pleasure from publicly injuring and humiliating her. Among all these isolation, helplessness and loneliness, she notices a figure that is indeed identical to her in the mirror one night. This person bears wholly opposite character traits compared to her and exhibits an extrovert, confident and strong personality. Within time, following an emotional crisis, the protagonist is replaced by this figure in the mirror and exhibits odd behaviours that get out of control. This paper argues that the protagonist develops the delusion that she has a doppelgänger, but indeed experiences the syndrome of subjective doubles. She is afflicted with schizophrenia and displays the symptoms particular to the illness.

Keywords: DSM-V, doppelgänger, subjective doubles, self-estrangement

ŞEYTANIN OĞLU (2013) FİLMİNDE ANTİ-SOSYAL KİŞİLİK BOZUKLUĞUNUN TEMSİLİ

Doç. Dr. Mustafa Zeki ÇIRAKLI
Karadeniz Teknik Üniversitesi

Dr. Öznur YEMEZ
Selçuk Üniversitesi

Bu çalışma, 2013 çıkışlı İspanyol yapımı *Şeytanın Oğlu* (Son of Cain) filmini B kümesi kişilik bozuklukları açısından irdelemektedir. Üst sınıf bir aileye mensup sorunlu bir birey olarak kabul edilen lise öğrencisi bir çocuğun hikayesini ele alan film, başkarakterin deneyimlediği şeyin karmaşık bir ergenliğe geçiş evresinden ziyade kronik ve tekrarlanan davranış bozukluklarıyla kendini açığa vuran bir kişilik bozukluğu olduğunu vurgulamaktadır. Ebeveynleriyle bile tek kelime konuşmayarak dille tüm bağını koparan, saplantılı bir şekilde sürekli satranç oynayan ve toplumsal yaşamında hiç arkadaş edinemeyen başkarakter içine kapanık, asosyal ve pasif bir birey profili çizmektedir. Akranlarına kıyasla daha zeki olan ancak okul yaşamında da garip ve anormal olarak uzak durulan karakter sadece arkadaşları tarafından değil okul yöneticileri ve öğretmenleri tarafından da problemli ve saldırgan bir birey olarak kabul edilmektedir. Evcil hayvanını katlettikten sonra bir psikolog gözetimine verilen bireyin zamanla psikoloğuyla kurduğu ilişki de başka bir boyuta evrilmeye başlar ve olağan hasta-doktor ilişkisinden ayrılır. Bütün bunlar göz önüne alındığında; a) baş karakterin Anti-Sosyal Kişilik Bozukluğundan mustarip olduğu b) iyi-kötü ve doğru-yanlış birbirinden ayırt edemediği c) empati, vicdan ve pişmanlık gibi yetilerden yoksun olduğu d) etrafındaki herkesi kasıtlı ve bilinçli bir biçimde manipüle ettiği söylenebilir. Bir hastaya Anti-Sosyal Kişilik Bozukluğu teşhisi koyabilmek için hastanın en az 18 yaşında olması gerektiği göz önüne alınırsa, aslında başkarakterin 14 yaşlarında olması sebebiyle hastalığın başlangıç aşamasında olduğu ve bu durumun çocukluğundan itibaren baş gösterdiği anlaşılabılır.

Anahtar Kelimeler: DSM-5, *Şeytanın Oğlu* (2013), Anti-Sosyal Kişilik Bozukluğu, Davranış Bozukluğu

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK ÖZYETERLİK İNANÇLARI

Tuncay Yavuz ÖZDEMİR
Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi

Mustafa ORHAN
Öğretmen, Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğü

ÖZET

Özyeterlik, kişinin bir görevi başaracağına yönelik olan inancını, akademik özyeterlik ise kişinin akademik bir görevi başaracağına yönelik olan inancını ifade eder. Bu araştırma, ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin akademik öz yeterlik düzeylerini tespit etmeyi ve onların akademik öz yeterlik düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Bu araştırma, betimsel bir çalışma olup, tarama modelindedir. Araştırmanın evrenini, 2018–2019 eğitim öğretim yılında Erzurum ili merkez Yakutiye İlçesi’nde öğrenim gören Anadolu, Fen ve Meslek lisesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen toplamda 624 Anadolu, Fen ve Meslek lisesi öğrencisinden oluşmaktadır.

Araştırma verilerini toplamak için, 1981 yılında Jerusalem ve Schwarzer tarafından geliştirilen, Türkçe’ye uyarlaması Yılmaz, Gürçay ve Ekici (2007) tarafından yapılan “Akademik Öz-yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Katılımcıların akademik öz yeterlik inançları ile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik toplam 7 maddeye verdikleri cevaplar doğrultusunda frekans, yüzde ve ortalamalar hesaplanmıştır. Cinsiyet, okul türü, sınıf ve öğrenci tipi değişkenleri için t-testi ve tek yönlü varyans analizi uygulanmış, testler için anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

Erzurum ili merkez Yakutiye İlçesi’nde Anadolu, Fen ve Meslek liselerinde öğrenim gören 624 öğrencinin görüşleri alınarak, öğrencilerin akademik özyeterlik inançlarını belirleme amaçlı araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre lise öğrencilerinin genel olarak akademik özyeterlik inançlarının “iyi” düzeyinde olduğu görülmektedir. Lise öğrencilerinin en yüksek ortalama ile “iyi” düzeyinde ifade ettikleri görüş “*Yeterince hazırlandığım zaman sınavlarda daima yüksek başarı elde ederim*” maddesidir. Lise öğrencilerinin en düşük ortalama ile “*düşük*” düzeyinde ifade ettikleri görüş ise “*Başarısız olacağım herhangi bir sınav düşünmüyorum*” maddesidir. Lise öğrencilerinin akademik özyeterlik inançlarına sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Lise öğrencilerinin akademik özyeterlik inançlarına sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri ile öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Fen Lisesi öğrencilerinin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin Anadolu Lisesi ve Meslek Lisesi öğrencilerinin akademik özyeterlik inanç düzeylerinden; Anadolu Lisesi öğrencilerinin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin ise, Meslek Lisesi öğrencilerinin akademik özyeterlik inanç düzeylerinden daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Lise öğrencilerinin akademik özyeterlik inançlarına sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri ile öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. 9. sınıf öğrencilerinin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin, 10. sınıf öğrencilerinin akademik özyeterlik inanç düzeylerinden daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Lise öğrencilerinin akademik özyeterlik inançlarına sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri ile öğrenci tipleri arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Bu araştırmanın sonuçlarından hareketle bazı öneriler sunulabilir. Buna göre öğrencilerin akademik yönden eksikliklerinin tespit edilerek bu eksikliklerin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir. Bu şekilde öğrencilerin akademik özyeterlik inançları artırılabilir. Öğrencilerin akademik özyeterlik inançlarına etki eden etmenler araştırılabilir. Öğrencilerin akademik başarılarının artırılmasına yönelik okul ve aile arasında daha etkili bir işbirliği mekanizması kurulabilir. Bu bağlamda öğrenci başarısı için evde ve okulda yapılacaklar belirlenebilir. Bu araştırma resmi ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerini belirleme amaçlı yapılmıştır. Özel ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeyleri de araştırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Özyeterlik, Akademik özyeterlik inancı, Lise öğrencileri

ORTAÖĞRETİM KURUMLARININ PANSİYONLARINDA KALAN ÖĞRENCİLERİN PANSİYON HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Tuncay Yavuz ÖZDEMİR
Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi

Mustafa ORHAN
Öğretmen, Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğü

ÖZET

Okul pansiyonları, öğrencilerin öğrenim görebilmek için barınma, yatma ve beslenme ihtiyaçlarının karşılandığı yerlerdir. Gerek yaşanan çevredeki eğitim kurumu eksikliği, gerekse de yapılan sınavların sonuçlarına göre yerleştirme sonucunda ebeveynler ve öğrenciler için okul pansiyonları eğitime erişiminin önemli bir unsuru olmuştur.

Bu araştırmanın amacı ortaöğretim kurumlarının pansiyonlarında kalan öğrencilerin pansiyon hakkındaki görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul pansiyonunuza uyum sağlamada sıkıntılar yaşadınız mı? Varsa bu sıkıntılar nelerdi?
2. Pansiyonlu öğrenci olmak hayatınızda bir değişikliğe yol açtı mı? Açıklayınız.
3. Okul pansiyonunuzun olumlu ve olumsuz bulduğunuz yönleri nelerdir?
4. Okul pansiyonunuzu bir şeye benzetmeniz gerekse neye benzetirsiniz? Gerekçesiyle birlikte açıklayınız.

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan olgu bilim (fenomenoloji) deseninde gerçekleştirilmiştir. Olgu bilim (fenomenoloji), bir fenomenin bireylerin ya da belli bir grubun deneyimleri açısından tanımlanmasıdır (Christensen, Johnson ve Turner, 2015). Araştırmanın çalışma grubunu, 2018–2019 eğitim öğretim yılında Erzurum ili merkez Yakutiye İlçesi'nde öğrenim gören Anadolu, Fen ve Meslek lisesi öğrencileri oluşturmaktadır. Tamamıyla ön görüşmeler yapılarak, görüşlerini belirtmekten kaçınmayacaklarını belirten 61 öğrenciye rastgele örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Araştırmada katılımcılardan elde edilen verilerin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, yazılan ve söylenenin, hazırlanan açıklayıcı yönergeye göre ne kadar sıklıkla söylendiğinin bulunmasıdır (Aziz, 2011).

Erzurum ili merkez Yakutiye İlçesi'nde öğrenim gören Anadolu, Fen ve Meslek lisesi öğrencilerinin pansiyon hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlayan araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmaya katılan 61 öğrenciden; 16'sı okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşamadığını, 45'i ise okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşadığını belirtmiştir.

Okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşamadığını ifade eden öğrenciler tarafından en fazla ifade edilen görüşün arkadaş ortamının olması, okul pansiyonuna uyum sağlamada sıkıntı yaşadığını ifade eden öğrenciler tarafından en fazla ifade edilen görüşün ise aile özlemi ifadesi olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin pansiyona uyum sağlamada yaşadıkları diğer sıkıntılar ise; insanları tanımama, tanınmayan insanlarla birlikte olma ve yemekler ifadeleridir.

Öğrencilerin pansiyonlu öğrenci olmanın hayatlarında oluşturduğu değişikliğe yönelik olarak en fazla ifade ettikleri görüş kendi ayakları üzerinde durma ifadesidir. Pansiyonlu öğrenci

olmanın hayatta oluşturduğu diğer değişiklikler ise; düzenli/disiplinli olma, ders çalışmaya katkı sağlama, sorumluluk kazanma ve aileden uzak kalma ifadeleridir.

Öğrenciler tarafından pansiyonun olumlu yönleri hakkında en fazla ifade edilen görüş belletmenlerin olumlu tutumları ifadesidir. Öğrenciler tarafından pansiyonun olumlu bulunan diğer yönleri ise; pansiyon yöneticisinin olumlu tutumları ve etütlerin olması ifadeleridir. Öğrenciler tarafından pansiyonun olumsuz yönleri hakkında en fazla ifade edilen görüş ise hijyen eksikliği ifadesidir. Öğrenciler tarafından pansiyonun olumsuz bulunan diğer yönleri ise; yemeklerin kötü olması, bazı belletmenlerin olumsuz tutumları ve sosyal etkinliklerin azlığı ifadeleridir.

Öğrenciler tarafından okul pansiyonunu niteleyen ifadelerde en fazla hapishane, ev ve yetimhane nitelendirmeleri ön plana çıkmıştır.

Bu araştırmanın sonuçlarından hareketle bazı öneriler sunulabilir. Buna göre öğrencilerin pansiyona uyum sürecini kolaylaştırmak için oryantasyon çalışmaları yapılabilir. Bu bağlamda öğrencilere okul ve pansiyon çevresini tanıtıcı etkinlikler yapılabilir, öğrenciler ve çalışanların birlikte olduğu sosyal aktiviteler düzenlenebilir. Pansiyonların insan ve maddi kaynakları geliştirilebilir. Pansiyon personelleri ve belletmenleri insani ve demokratik değerleri içselleştirmiş olanlar arasından seçilebilir. Daha kaliteli bir beslenme, temizlik ve sağlık hizmeti ile sosyal aktivitelere katılım imkanı sağlanması gibi hususların sağlanabilmesi için pansiyonlara daha fazla kaynak sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Okul pansiyonu, Öğrenci, Ortaöğretim kurumu.

CONTRIBUTIONS OF MUSLIMS IN THE PHARMACOLOGY DURING THE MEDIEVAL AGES

Dr.Shawkat Arif MohMMED

Department: Faculty of Humanities

ABSTRACT The pharmacology is considered one the important medicine branches and its defined as the science of medicines manufacture and composition of drugs of various kinds where Muslims have been interested in pharmacology Since early in their history and done significant accomplishments especially during both seventh and eighth centuries (AH), the thirteenth and fourteenth centuries (AD).They have got familiar with how to take out lots of drugs from their origins,composing and treating them by different ways including the chemical methods for the purpose of converting them from One condition to another condition causing interactions according to constant ratios .The pharmacology has escorted and kept abreast of medical Renaissance which the Islam word has witnessed in the medieval ages. The Muslim physicians and pharmacists have had a preeminent role in the medicine manufacture and composing them by accurate and scientific manners . They often relied on experimentation and measurement in composing them when they did not prescribe amedication for a patient only after confirmation of the experimentation and observation of the effectiveness of the medicine in the healing of the patient. Some of them classified writings and dictionaries which have become renowned .

The research is an attempt to be familiar with Muslims accomplishments in this field where the research includes two sections or chapters and conclusion; First chapter deals with definition of the pharmacology,its importance and the factors of Muslims interest of it and second chapter talks about the Muslims contributions in the pharmacology in the medieval ages with reference to the most important pharmacologists , their products and scientific writings in this field.

AVRUPALI RESSAMLARIN TABLOLARINDA GÖRÜLEN, ANADOLU'DA DOKUNMUŞ HAYVAN FİĞÜRLÜ HALILAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Yasemin TEPE

Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Farklı Türk boylarında, değişik şekillerde adlandırılan “halı kelimesi” evlenecek kızlara verilen çeyiz eşyasını simgelemektedir. Kökleri Orta Asya’ya dayanan Türk halı sanatı, dünya mirasına buradan yayılmış, taşınabilirlik özelliğinden dolayı Türklerin gittiği yerlere götürdükleri bir sanat olmuştur. Bilindiği üzere Türk halı sanatı, ilk büyük çağını Selçuklu halılarıyla yaşamış, Selçuklu halıları Avrupalı ressamın eserlerine konu olmuştur. Bu halı gurubundan sonra Anadolu’da hayvan figürlü halılar ortaya çıkmıştır ki bunlarda Selçuklu halıları gibi Avrupalı ressamın tablolarında görülecektir. Figürlü halıların orijinal olanları Anadolu’da dokunarak farklı ülkelere ihraç edilmiştir. Bu sayede Avrupalı ressamın tablolarına konu olan halılardan kuş figürlü olanlar daha çok Siena ve Floransa’da yapılan tablolarda görülmüştür.

Hayvan figürlü halılar 14. yüzyıldan başlayarak 15. yüzyıl sonuna kadar tabloları süslemiş; 15. yüzyıl ortalarında ise hayvan figürleri yerini geometrik figürlere bırakmaya başlamıştır. Avrupalı ressamın, tablolarındaki hayvan figürlerini bazen olduğu gibi kullanırlar bazen de kuvvetle üsluplandırırldı. Geometrik şekiller içerisinde, kimi karşılıklı, kimi sırt sırta dönük, kimisi ise bu şekillerden çıkarılmış ya da birbirleriyle mücadele halinde verilen figürler, halının bütününde tekrar edilirdi. Türk halı sanatında kullanılan uyumlu renk ve motifler de bu kompozisyon özelliğini tamamlar nitelikteydi. Bütün bu unsurlar bize Türk halı sanatının ne kadar köklü ve derin olduğunu gösterir. Bu çalışmada Anadolu’da dokunmuş hayvan figürlü halılar ve bu halıların resmedildiği ülkeler, Anadolu’da hangi yüzyıllar arasında dokundukları, Avrupalı ressamın hangi yüzyıllar arasında resmedildikleri ve halıları resmeden kişiler ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Hayvan figürü, Halı, Tablo, Anadolu, Avrupalı Ressamlar

XIX. YÜZYIL OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA GÖRÜLEN KUMAŞLARA AİT BAZI ÖRNEKLER

Yasemin TEPE

Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Türk kumaş sanatı, Orta Asya'da Hun kurganlarından çıkarılan kumaş parçalarıyla başlayıp Türklerin devlet kurduğu coğrafyalarda gelişimini sürdürmüştür. Bu gelişimin en güzel örnekleri, Osmanlı imparatorluğunda verilmiştir. Kuruluşundan XV. yüzyıla kadar erken dönemini tamamlayan Osmanlı, bu yüzyıldan sonra bir cihan imparatorluğu olup klasik döneme geçmiştir. XVI. yüzyıl, Osmanlı İmparatorluğunun kumaş sanatında çeşidin ve desenin en fazla olduğu yüzyıldır ve bu durum XVII. yüzyılın sonuna kadar varlığını sürdürmüştür. XVII. yüzyılda imparatorlukta bir duraklama dönemi başlamıştır. Hemen birçok sahada görülen duraklama, kumaşlara da yansarak dokumaların kalitesinin azalmasına sebep olmuştur. XVIII. yüzyılda imparatorluğun gerilemesiyle beraber ekonomik durum da giderek kötüleşmiştir. Bu nedenle Avrupa'nın bir iç pazarı haline gelen İmparatorlukta, kumaş sanatındaki batı etkisi de kendini iyiden iyiye göstermiştir.

XIX. yüzyılda yönünü tamamen Batı'ya çeviren Osmanlı imparatorluğu, diğer alanlarda olduğu gibi sanat alanında da kendi özünü korumaya çalışsa da başarılı olamamış, Avrupa'daki gelişmelerin etkisine kendini bırakmak zorunda kalmıştır. Kumaş bakımından benzer özelliklerin görüldüğü imparatorlukta padişahlar, Topkapı Sarayı'ndaki yaşamı terk etmiş, yeni saray arayışına koyulmuşlardır dolayısıyla Topkapı Sarayındaki ehli hiref teşkilatında da dağılmalar kaçınılmaz olmuştur. XIX. yüzyıl, Türk kumaş sanatı için olumsuzlukların baş gösterdiği bir yüzyıldır. Tüm bu olumsuzluklara karşın bazı kumaş dokumaları devam ettirilmeye çalışılmış, birçok ilde kumaş fabrikası açılmış ve bazılarında ise batı tarzı kumaşlar taklit edilmiştir. Bu yüzyılda padişahlara ait çok fazla kumaş örneği görülmez. Padişah kaftanlarının dokunduğu kumaşlar, yerini jakar tezgâhlarında dokunan kumaşlara bırakmıştır. Halk giysilerinde kullanılan kumaşlarda da durum pek farklı değildir. Ele aldığımız bu çalışmada XIX. y.y içerisinde Osmanlı İmparatorluğu'nda kullanılan bazı kumaşların desen, renk ve çeşit açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: XIX. yüzyıl, saray, kumaş, Osmanlı İmparatorluğu

VERİLERİN NORMAL DAĞILIMININ GÖRSEL YÖNTEMLERLE BELİRLENMESİ

Doç.Dr. Selahattin YAVUZ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/İşletme Bölümü

ÖZET

İstatistikte dağılımlar kesikli dağılımlar ve sürekli dağılımlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Sürekli dağılımın en önemli dağılımı normal dağılımdır. Normal dağılım, verilerin normal dağılım gösteren bir anakütleden çekildiği anlamına gelmektedir. Bilimsel araştırma için elde edilmiş olan verilerin analizi için parametrik ve parametrik olmayan teknikler kullanılmaktadır. Parametrik teknikler parametrik olmayan tekniklere göre daha güçlüdür. Parametrik tekniklerin uygulanabilmesi için bazı varsayımların sağlanması gerekirken parametrik olmayan tekniklerin uygulanabilmesi için herhangi bir varsayıma gerek yoktur. Parametrik tekniklerin en önemli varsayımı ise normal dağılımdır. Bundan dolayı verilerin normal dağılım gösterip göstermemesinin incelenmesi oldukça önemli bir konudur. Verilerin normal dağılımının incelenmesi için analitik ve görsel tekniklerden faydalanılır. Normal dağılımın analitik incelenmesi için genellikle Kolmogorov Smirnov Testi ile Shapiro Wilk Testi uygulanır. Normal dağılımın görsel olarak incelenmesi için ise birçok yöntem vardır. Bunlardan bazıları; Normal Dağılım Eğrisi, Histogram Grafiği, Box Plot Grafiği, Yaprak-Dal Grafiği, Q-Q Plot Grafiği biçiminde sıralanabilir. Özellikle sosyal bilimlerde sıkça kullanılan anket çalışmalarından elde edilen verilerin normal dağılımı için görsel tekniklerin kullanılması daha uygundur. Bu çalışmada bir veri setinin normal dağılım göstermediği normal dağılım görsel teknikleri olan Normal Dağılım Eğrisi, Histogram Grafiği, Box Plot Grafiği, Yaprak-Dal Grafiği, Q-Q Plot Grafiği ile incelenmiştir. Ayrıca normal dağılımdan sapma gösteren verilere gerekli dönüşümler yapılarak yeniden görsel tekniklerle normal dağılımı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Veriler, Normal Dağılım, Görsel Teknikler

İNCELENEN DEĞİŞKEN ÜZERİNDE ETKİSİ OLAN DEĞİŞKENLERDEN BİRİNİN ETKİSİNİ İSTATİSTİKSEL OLARAK KONTROL ETME

Doç.Dr. Selahattin YAVUZ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/İşletme Bölümü

ÖZET

İncelenen değişken üzerinde etkisi olan değişkenlerden birinin etkisini istatistiksel olarak kontrol etme istatistikte kovaryans analizi (ANCOVA) olarak bilinmektedir. Bilindiği üzere grup ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığının belirlenmesi varyans analizi (ANOVA) ile yapılmaktadır. Ancak bazı durumlarda grupların ortalamaları karşılaştırılırken bağımlı değişken üzerinde etkisi olan başka bir bağımsız değişkenin etkisinin ortadan kaldırılması istenebilir. Bu şekilde bağımlı değişken üzerindeki değişim kısmen kontrol altına alınarak açıklanamayan değişim yani hata varyansı azaltılmış olur. Bir bağımsız değişkenin etkisinin kontrol edilerek ortalamalarının karşılaştırıldığı istatistiksel tekniğe Kovaryans Analizi denilmektedir. Kovaryans analizinde yapılan işlem, kontrol edilecek bağımsız değişkenin etkisinin Regresyon Analizi ile yordanarak kontrol edilmesinden sonra Varyans Analizi ile ortalamaların karşılaştırılmasıdır. Bu analizde bağımlı değişken üzerindeki etkisi kontrol edilecek değişkene “ortak değişken” (covariate) adı verilir. Kovaryans analizi regresyon analizi ve varyans analizini birleştiren bir yaklaşım olduğundan bazı varsayımların sağlanması gerekmektedir. Kovaryans analizi fen, sağlık ve sosyal bilimlerin birçok alanında kullanılabilmektedir. Bu çalışmada kovaryans analizi sosyal bilimlerdeki uygulamaları üzerinde durulmuştur. Sosyal bilimlerdeki bir veri seti üzerinde kovaryans analizinin nasıl uygulandığı ve elde edilen sonuçların nasıl yorumlandığı üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Varyans Analizi, Regresyon Analizi, Kovaryans Analizi

ORTADOĞUDA ASKERİ DARBELER**Öğretim görevlisi Neriman Morkoç**

Muş Alparslan Üniversitesi

Bulanık meslek yüksekokulu

Sosyal hizmetler bölümü

ÖZET

Ortadoğu'daki askeri darbeler, tarihte çok eski zamanlara kadar gidebilmektedir. Gerek coğrafi konumu, gerek yer altı kaynakları gerekse dini sebeplerden dolayı süregelen bir darbeler silsilesi olmuştur. Ortadoğu coğrafyasına baktığımız zaman nasıl ki darbelerin tek sebebi petrol değilse, Türkiye'deki darbelerin de tek sebebi; asker, siyaset ya da bürokrasi değildir. Türkiye'deki darbelerin sadece toplumsal, siyasi boyutta olmadığı aynı zamanda ülke için dış faktörlerin de önemli bir sosyolojik boyutu olduğu görülmektedir.

21. yy'ın başında Ortadoğu ülkeleri yeni bir kimlik arayışına girmiş ve bu arayışla birlikte İran gibi ülkelerde İslami devrimler oluşurken, Suriye, Irak gibi ülkelerde de daha seküler devrimler olmuştur. Türkiye'de ise Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren Batı ve Doğu arasında gidip gelen kimlik oluşturma aşamasında kendi bağımsız ve güçlü ekonomisini oluşturmaya çalışırken bir yandan da içeride ve dışarıda farklı darbelere karşı savaşlar vermiştir. Darbelerin kısa tarihine baktığımız zaman, Türkiye'deki darbe ya da darbe girişimlerinin hep asker kanadı ile olduğunu görmekteyiz. Darbeler bazen post modern nitelikteyken bazen de laikliği ve toplumsal düzeni koruma iddiaları ile yapılmıştır.

Türkiye'de Cumhuriyetten sonra 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980, 28 Şubat 1997 post modern darbe ve son olarak da 15 Temmuz 2016 yılında darbe girişimi olmuştur. Bu darbeler oluşumunda aiyasi faktörlerin yanı sıra, ekonomik, sosyal, uluslararası, toplumsal boyutunu da ele almadan darbelerin iç yüzünü anlamak mümkün değildir.

Bu çalışmada genelde Ortadoğu olarak anılsa da özelde Türkiye'deki askeri darbelerin sosyolojik analizi yapılmaya çalışılacaktır. Türkiye'de Osmanlı'dan beri süregelen darbelerin siyasi boyutunun ardında yatan sosyolojik temeller tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ortadoğu, Askeri Darbeler, Türkiye, Dış İlişkiler, Sosyolojik Boyut.

ABSTRACT

The military coups in the Middle East can go back to ancient times. There has been an ongoing series of blows due to its geographical location, underground resources and religious reasons. Just as the only reason for the coups in the Middle Eastern geography is not oil, the only reasons for the coups in Turkey are not the military, politics or bureaucracy. It is seen that the coups in Turkey do not have only social or political dimensions but that external factors also have a sociological dimension for the country.

In the beginning of the 21st century, the Middle East countries sought a new identity, and in this way, there were Islamic revolutions in countries like Iran, while in other countries such as Syria and Iraq there were more secular revolutions. Since the establishment of the republic in Turkey, in the process of forming identity that oscillated between West and East, the country tried to create its own independent and strong economy as well as giving out war against different strokes. When we look at the brief history of military coups, we see that the coups or

coup attempts in Turkey have always been made by the military wing. The coups sometimes had a postmodern characteristics and sometime were staged by asserting security of secularism and social order.

After the Republic of Turkey on May 27, 1960, 12 Mart 1971 12 September 1980 February 28, 1997 it has been the post-modern coup, and finally the coup attempt on July 15, 2016. It is not possible to understand the internal side of the blows without addressing the economic factors, social, international and social dimensions as well as the factors in the formation of these blows.

In this study, though Middle East is mentioned in general, sociological analysis of the military coups in Turkey was tried to be made. The sociological basis on the back of the political dimension of pulses in Turkey ongoing since the Ottoman Empire were discussed.

Keywords: Middle East, Military Coups, Turkey, Foreign Relations, Sociological Dimension

CUMHURİYET DÖNEMİ KLASİK TÜRK MUSİKİSİ İCRACILARINDAN MÜSTESNA SESE SAHİP OLAN MERAL UĞURLU’NUN SANAT YAŞAMI VE İCRACILIĞININ İNCELENMESİ

Semen KARLIKLI

Haliç Üniversitesi Konservatuarı

ÖZET

Osmanlı Dönemi’nden günümüze uzanan Klasik Türk musikisi anlayışı Cumhuriyet Dönemi kapsamında değerlendirildiğinde dönemin Türk müziğinde; batı müziğinin eğitimlerinin başlatılması ve yeni akımların, yeni arayışların, musikide yeni tarzların ortaya çıkması hususunda önemli bir dönem olarak görülmektedir. Nitekim Cumhuriyet Dönemi’nde yetişmiş olan ses icra sanatçılarındaki kendilerinden önceki dönemlerde olmayan goygoysuz okuma, icra-üslup farklılıklarının yaşandığı bir dönem olduğu ileri sürülmektedir. Bu farklılıkların gerek sosyo-kültürel sebepler gerekse icracılık alanında gerçekleşen üslup farklılıklarının etkisiyle oluştuğu bilinmektedir.

Cumhuriyet Dönemi’ni ses icraları bakımından önceki dönemlerden ayıran özelliklerinden birinin, bu dönemin sosyo-kültürel ve sanat icra edilen mekanları bağlamında değişen müzik özelliklerinin olduğunu söylemek mümkündür. Diğer bir ifade ile Cumhuriyet Dönemi’nde toplumsal yapının sanata bakış ve algılayış biçimi noktasında gelişen müzik özellikleri sanatçıların eserleri icra ediş biçimlerine de yansıdığını göstermektedir.

Bu çalışmanın amacı; Cumhuriyet Dönemi’nde yaşamış ve halen hayatta olan dönemin klasik üslup-tavır bağlamında önde gelen icracılarından kabul edilen Meral Uğurlu’nun sanat yaşamı ve icracılığının incelenmesi amaçlanmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi icra üsluplarındaki farklılaşmalar Klasik Türk musikisinde daha sadelik ve nüans açısından önemli bir aşama olduğu görülmektedir. Nitekim bu farklılaşmaların günümüzdeki eser icra ediş biçimlerinin de temelini oluşturduğu ileri sürülmektedir. Bu bağlamda perde hassasiyeti, büyük formda eserleri tüm nüans inceliklerini dikkate alarak ve sanat müziği denilen dönemin daha popüler musikisine yönelmeden klasik eserleri kurallarına en uygun biçimde icra ettiği ileri sürülen Meral Uğurlu’nun kendi dönemi içerisinde sanata bakış, ele alış ve sergileyiş bakımından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Meral Uğurlu, Klasik Türk Musikisi, İracılık, Üslup-Tavır, Cumhuriyet Dönemi

CUMHURİYET DÖNEMİNDE DOĞUŞUNU GERÇEKLEŞTİREN TÜRK OPERASI VE DÖNEMİN TÜRK KADIN OPERA SANATÇILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Semen KARLIKLI

Haliç Üniversitesi Konservatuarı

ÖZET

Türk opera sanatının doğum ve gelişim süreci incelendiği zaman paralelinde Batı operasına değinmek gerektiği düşünülmektedir. Türk operasının doğuşu Osmanlı Dönemi'ne değil Cumhuriyet Dönemi'ne tekabül ettiği bilinmektedir. Bununla birlikte Cumhuriyet Dönemi'nin opera ve müzik anlayışında ilerleme gösterdiğini söylemek mümkündür. Ancak, Cumhuriyet Dönemi'ni kapsayan bir sanatın Türkiye'ye nasıl girdiğini ve nasıl tanındığını ileri sürmek için Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nin de bu bağlamda incelenmesi gerektiği akla gelmektedir.

Cumhuriyet Dönemi (20.yüzyıl) sanat dünyasında ortaya çıkan 'Türk Operası' adına yapılan çalışmaların ön planda olmadığı varsayımları ile karşılaşmak mümkündür. Başka bir anlatımla Türk operasına gereken değerin verilmemesi bu sanatın zamanla yok olmaya yüz tutacağını akla getirebilmektedir. Türk operasına emek veren dönemin kadın sanatçıları ve opera icraları ele alındığında ise toplumsal cinsiyet algısı temelinde değerlendirildiği zaman günümüzde yeteri kadar tanınmadıkları söylenmektedir. Nitekim söz konusu kadın sanatçılar ise sosyo-kültürel toplum yapısı bağlamında birçok alanda olduğu gibi Türk opera sanatında da geri planda kaldığı görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı; Cumhuriyet Dönemi'nde doğuşunu gerçekleştiren Türk operasına icraları ile katkı sağlamış olan kadın sanatçıların, eğitim ve icra hayatlarında dönemin sosyo-kültürel yaşam biçimlerini göz önünde bulundurarak toplumsal cinsiyet algısı temelinde Türk kadınlarının da opera sanatına katkılarının araştırılması olarak ifade edilebilir. Diğer bir anlatımla Cumhuriyet Dönemi'nin Türk opera sanatı hususunda az sayıdaki Türk kadın opera sanatçılarının eğitim hayatları, icra etmiş oldukları eserlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi sosyo-kültürel toplum yapısı ile Türk opera eğitim geleneğinin oluşması arasındaki ilişkiyi özellikle kadın Türk opera sanatçıları üzerinden yorumlanan bu çalışmanın toplumsal cinsiyet algısı temelinde kadın sanatçıların geri planda kalmaması ve kadın sanatçılarında kıymetli icralarının göz ardı edilmemesi üzerine tarihsel bir bakış açısı sunarak literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Opera, Türk Operası, Türk Kadın Operacıları, Cumhuriyet Dönemi*

MURATHAN MUNGAN'IN “*AYNALI PASTANE*” HİKÂYESİNDE KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME

Meliha TATLI
Ardahan Üniversitesi

ÖZET

Murathan Mungan'ın *Üç Aynalı Kırk Oda* adlı kitabı toplamda üç hikâyeden oluşmaktadır. Hikâyeler sırasıyla; *Alice Harikalar Diyarında*, *Aynalı Pastane* ve *Gece Elbisesi*'dir. Biz bu çalışmamızda ikinci hikâye olan *Aynalı Pastane*'yi ele alarak hikâyenin baş kahramanı olan Aliye'nin kendini keşfetme ve kendisi olma sürecini irdelemeye çalışacağız. Aliye'nin bütün yaşadıkları, gördükleri ve hissettikleri ona yeni bir benlik kazandırarak yeni bir Aliye olmasına sebep olacaktır. Murathan Mungan, bütün bunları anlatırken ayna metaforunu kullanır çünkü ayna Aliye'nin yeni bir yaşam alanına girmesi için gerekli bir kapıdır. Ayna ondaki değişim ve dönüşümü sağlayan en önemli objedir. Ayna kişinin hem geçmişine hem şimdisine hem de geleceğine ışık tutan bir metafordur. Pastanenin aynalı oluşu Aliye'yi hem fiziksel anlamda hem de ruhsal anlamda birçok değişime uğratar. Bu değişimler sonucunda ise yazar yepyeni bir Aliye yaratır. Yazar, bu yeni Aliye'nin yaşam serüvenine bizleri tanık tutarak bizi de o serüvenin içine çekmiş olur.

Kişinin kendini gerçekleştirme ve kendi beninin oluşturma için bir yolculuğa çıkması gerekir. Kadın satıcısı Muştik tarafından yolculuğa çıkarılan Aliye, var olma sorunlarıyla mücadele eder. Aliye, bütün bu mücadelelerden sonra birey olma ve kimlik kazanma yoluna girer. Bu yola girmesi için de aynanın öbür tarafından geçmesi gerekir. Bu geçişle de aynanın yarattığı başkalaşım roman boyunca Aliye üzerinden kendini gösterir.

Bu çalışmada ise hikâyenin başkahramanı olan Aliye'nin, kendini gerçekleştirme süreci boyunca yaşadıkları ele alınacaktır.

Açar Sözcükler: Murathan Mungan, *Aynalı Pastane*, Kendini Gerçekleştirme, Benlik

KADIN SORUNLARI BAĞLAMINDA SEVGİ SOYSAL'IN “ŞAFAK” ROMANI

Meliha TATLI
Ardahan Üniversitesi

ÖZET

Sevgi Soysal, romanlarının konusunu genel olarak 12 Mart dönemi uygulamalarından alan önemli yazarlarımızdan biridir. Bu dönemin tipik romanlarından biri de hiç şüphesiz yazarın son romanı olup 1975 yılında yayımlanan “*Şafak*”tır. Roman Sevgi Soysal’ın 12 Mart dönemi Adana’sında yaşadığı sürgünlerden, acılardan ve hatıralardan izler taşır. Soysal o dönemin hem tanığı hem de sanığı olması hasebiyle yaşanan olaylara, birtakım sorunlara ve günler boyu süren sorgulamalara hem toplumsal hem gerçekçi hem de kadın bakış açısıyla bakabilmiştir.

Sevgi Soysal *Şafak*’ın baş kadın kahramanı olan Oya Ertem’in duygu ve düşünce dünyasına ışık tutmuş, onu hem bir kadın hem de bir siyasi olarak okuyucuya sunmuştur. Oya dışındaki kadınlar –Ali’nin karısı Gülşah ve onun kız kardeşi Ziyet- her ne kadar silik birer kadın kahraman gibi görünseler de hem kadın sorunlarının yansıtılması hem de Oya’yı değerlendirmek, ondan farklı hayat tarzı ve düşünce yapısına sahip olmaları açısından önemlidirler. Bunların dışında Oya’nın cezaevinde tanıştığı kadınlar da oldukça dikkat çekici ve gerçekçidirler. Oya ve onun gibiler toplumda kadın olarak var olmaya çalışan hatta kadın oldukları için suçlanan ve sahip oldukları haklardan mahrum bırakılarak toplum dışına atılan kişilerdir. “*Şafak*” romanı Oya ve Oya gibi kadınların öyküsünü gerçekçi olarak yansıtan ve cinsiyet olarak küçümsenen kadınların varoluş problemini yansıtır. Bu kabul görmeyen kadınlar Sevgi Soysal’ın üslubuyla okuyucuya aktarılmıştır.

Bu çalışmada başta Oya olmak üzere kadınların yaşamları, toplum içindeki yerleri ve yaşadıkları sorunlar ele alınmıştır.

Açar Sözcükler: Sevgi Soysal, *Şafak*, Kadın, 12 Mart Dönemi

BOŞ ZAMAN ETKİNLİKLERİNİN BİREY AÇISINDAN ÖNEMİ**Dr.Öğr.Ü.İbrahim AKKAŞ**

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İ.İ.B.F.

ÖZET

İş ve zorunlu ihtiyaçların karşılanması dışında kalan zaman olarak tanımlanan boş zaman, bireylerin hayatı için önemli olan bir kavramdır. Bireylerin gelişimi, sosyal gruplara katılımı, günlük hayatın stresinden uzaklaşması, mutluluğu ve tatmini yaşaması gibi birçok anlamda bireylere katkı sağlayan bu kavramın, planlı ve etkili kullanılması önemlidir.

Boş zaman kavramı, insanların fiziksel ve zihinsel sağlığı için önemlidir. Boş zaman kavramının algılanışı ve sonuçları her insan için farklıdır. Çünkü insanların boş zaman etkinlikleri farklıdır.

Televizyon seyretmek, internette zaman geçirmek, madde kullanımı, video oyun gibi algılanan boş zaman etkinlikleri bağımlılığa yol açarken; sanat, tatil, doğa yürüyüşü, kitap okumak, spor, halı saha maçı yapmak insanlar için olumlu sonuçlar ortaya çıkarır.

Aslında, boş zaman etkinliklerine atfedilen psikolojik faydalar inkâr edilemez. Bu faydalar arasında kişisel yetkinlik, özgüven, liderlik, iletişim, grup çalışması, problem çözme, sabır, anlayış, kişisel değerlerin gelişimi ve yaratıcılık sayılabilir. Bu açıdan bakıldığında, boş zaman etkinlikleri bireylere daha sonra yaşamın zorluklarını üstlenmesinde kendilerine hizmet edecek rolleri ve deneyimleri deneme imkânı sunar.

Ancak bireyler, boş zamanlarını planlamadan rastgele geçirmektedir. Bu yapılandırılmamış zaman, televizyon izleme, müzik dinleme ya da arkadaşlarla zaman geçirme, çoğu zaman pasif bir tutum sergileyen faaliyetler gibi konuları içerir.

Günümüzde bu olumlu katkıların göz ardı edildiği gözlenmektedir. Boş zaman sadece “doldurulması ya da geçirilmesi gereken süre” olarak görülmekte, insanlar tarafından önemi anlaşılamamaktadır.

Fakat boş zaman bütün insanlar için olumlu sonuçlara yol açmaz. Bazı şartlar altında, bu durum kötü sosyal uyum durumlarına ve riskli davranışlara yol açabilir. Bu nedenle boş zaman etkinlikleri, yaşam kalitesini arttırmaya ve insanların kişisel gelişimini güçlendirmeye ve risksiz bir yaşam tarzını güçlendirmeye katkıda bulunmalıdır. Bireyler için çeşitli; yapıcı, yapılandırılmış ve yeterince denetlenen boş zamanları teşvik eden müdahalelerin tasarlanması, boş zamanların planlı bir şekilde geçirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Zaman, Boş zaman, Boş zaman etkinlikleri.

THE IMPORTANCE OF LEISURE TIME ACTIVITIES IN TERMS OF INDIVIDUAL**ABSTRACT**

Leisure time, which is defined as time other than the fulfillment of work and compulsory needs, is a concept that is important for the life of individuals. Planned and effective use of this concept, which contributes to individuals in many ways, such as development of individuals, participation in social groups, alienation from the stress of daily life, and happiness and satisfaction, is important.

The concept of leisure is important for people's physical and mental health. The perception and consequences of leisure are different for every person. Because people's leisure activities are different.

Perceived leisure activities such as watching television, spending time on the internet, substance abuse, and video games lead to addiction; Art, holidays, trekking, reading books, sports, carpet field match makes positive results for people.

In fact, the psychological benefits attributed to leisure activities cannot be denied. These benefits include personal competence, self-confidence, leadership, communication, group work, problem solving, patience, understanding, development of personal values and creativity. From this point of view, leisure activities allow individuals to try out the roles and experiences that will serve them later in undertaking the challenges of life.

However, individuals spend their leisure time randomly without planning. This includes issues such as unstructured time, watching television, listening to music or spending time with friends, often activities that show a passive attitude.

Today, it is observed that these positive contributions are ignored. Leisure is seen only as sure time to fill or pass, and its importance is not understood by people.

But leisure does not have positive consequences for all people. Under certain circumstances, this may lead to poor social cohesion and risky behavior. Leisure activities should therefore contribute to improving the quality of life and strengthening the personal development of people and strengthening a risk-free lifestyle. Various for individuals; constructive, structured and adequately supervised leisure time interventions should be designed, and leisure time planned.

Keywords: Time, Leisure time, Leisure Activities.

NEOLİBERAL TÜKETİM İDEOLOJİSİ VE DEĞİŞEN/DÖNÜŞEN MÜSLÜMAN KİMLİĞİ

Osman ŞİMŞEK

Adnan Menderes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Muhlise CANLI

Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü

ÖZET

Çalışmada, küresel neoliberal tüketim ideolojisi tarafından örgütlenen günümüz toplumlarında; İslam dininin ve Müslüman kimliğinin yaşadığı değişim ve dönüşüm tartışılacaktır. Tartışmada, öncelikle değişen kapitalist örgütlenmenin, tüketim endeksli toplum inşasında kullandığı stratejilere genel olarak yer verilecek, sonrasında bu tüketim merkezli toplumsal yaşama, İslam dinini ve Müslüman kimliğini nasıl eklemlendiği irdelenecektir.

Batı merkezli tüketim ideolojisi, neoliberal küreselleşme ile birlikte nerdeyse bütün dünyayı ve farklı toplumları etkilemeye/şekillendirmeye başlamıştır. Bu tüketim endeksli küreselleşmenin mantığına baktığımızda; farklı toplumları, kültürleri ve dinleri sermayenin mantığına uygun olarak nasıl dönüştürdüğü ve piyasa mantığına uygun bir şekilde nasıl yeniden ürettiğini görmekteyiz. Küresel neoliberal tüketim ideolojisi, farklı dinler ve kültürlerle çatışmak yerine, onlarla iş birliği yaparak tüketim toplumuna eklemlenmeye çalışmaktadır. Bu bakış açısı, görünürde farklı kültürlere ve dinlere ne kadar saygılı görünse de temelde yaptığı şey onları sermayenin mantığına uygun olarak örgütlemektir. Elbette, bu dönüştürme sorunsuz bir şekilde olmamakta ve içinde sürekli çelişkileri barındıran bir süreç oluşturmaktadır. Çalışma tam da bu çelişkilere odaklanarak; sermayenin tüketim endeksli toplum inşası serüveninde karşısına çıkan; dinleri, kültürleri ve kimlikleri nasıl dönüştürdüğünü ve bu dönüşümde kullandığı stratejileri tartışmaya ve anlamaya çalışmaktadır.

Kapitalist örgütlenme ve sermayenin, karlılığını maksimize edecek şekilde toplumsal yaşamı dönüştürme gücü; diğer her şeyde olduğu gibi -emek, üretim araçları, tüketim, ideoloji, mekân- kültürleri ve dinleri de dönüştürmektedir. Bu dönüşüm belirli bir illüzyon içermektedir. Kapitalist ideoloji, dinleri ve kültürleri birer “temsil”e dönüştürerek, dışarıdan bakıldığında özünün korunduğu düşünülse de aslında pazara uygun birer meta haline dönüştürmektedir. İslam dininin temsiline özünde, Müslümanın her türlü lüks tüketimden uzak duracağını, israfı hoş görmediğini, tüketim üzerinden bir statü ve prestij elde edilmesini hoş karşılanmadığını hepimizi söyleriz. Her ne kadar konuşulan ve düşünülen bu olsa da; gündelik yaşam pratiklerine baktığımızda durumun pek öyle olmadığını görmekteyiz. 1980 sonrası neoliberal tüketim ideolojisinin ülkemize sirayetiyle, çoğunluğu Müslüman olan bir toplumun bu denli tüketime eklemlenmesi aslında durumun tam tersi olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla günümüz tüketim toplumunda temsiller, çelişkileri gizleyen birer vitrin görevi görmektedirler. Bu noktada dikkatimizi vereceğimiz yer; vitrinde sürekli ışık tutulan “temsil”ler değil, vitrinin arkasında karanlıkta bırakılan bölgelerdir.

Anahtar kelimeler; Neoliberal İdeoloji, Üretim, Tüketim, Kimlik, Din.

MİCHEL FOUCAULT’NUN ENTELEKTÜEL GÖRÜŞÜ**Muhlise CANLI**

Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü

Osman ŞİMŞEK

Adnan Menderes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

ÖZET

Düşünce dünyasına sunduğu önemli katkılarıyla 20. Yüzyılın en büyük düşünürlerinden birisi olan Michel Foucault, toplumu ve bireyi görme ve algılama biçimi üzerine geliştirdiği özgün yorumlarla dikkat çekmiştir. Modern toplumları temelde bilgi, iktidar ve etik/birey alanlarıyla ve bu alanların birbiriyle olan ilişkilerini tüm boyutlarıyla inceleyen Foucault, bu ilişkiler ağıyla modern toplumların neredeyse görünmez ve hissedilen büyük bir hapishaneye dönüştüğünü vurgulamıştır. Çalışmada, Foucault’nun perspektifinden entelektüel ele alınarak, yaşadığı değişim/dönüşüm tartışılmaktadır.

Foucault, entelektüeli; Aydınlanma Dönemi’nden kaynaklanan evrensel(geleneksel) entelektüel anlayışın eleştirisi üzerine inşa etmektedir. Bu açıdan Foucault’nun entelektüel anlayışı, klasik entelektüel anlayışından kopuşu ifade eder ve entelektüelin rolü hakkında, etik temelli bir sorgulama oluşturur. Entelektüelin sahip olduğu bilginin sağladığı güç, onun toplumsal hiyerarşide kendine has üst basamakta konumlandırmıştır. Entelektüel, insanların bilmedikleri fakat öğrenmeleri gereken gerçeği bilen kişidir. Foucault için entelektüel, sahip olduğu bilgiyi, her alana nüfuz etmiş olan iktidarla mücadelesinde araç olarak kullanan profesyonel kişidir. Entelektüelin bilgisinin düzeyi, iktidarla mücadelesinde kullanacağı gücü belirleyen bir göstergedir. Foucault, Nietzsche gibi evrensel doğruların varlığına inanmaz. Ona göre evrensel doğrular ve kanıtlar, tarihin belirli dönemlerinde inşa edilmiştir. Aydınlanma kaynaklı olan evrensel doğrular ve kanıtlar; eleştirilebilir, değiştirilebilir hatta yok edilebilirler. Foucault’nun entelektüel anlayışı tam da bu noktada özgün bir karakter olarak belirir. Foucault’a göre entelektüel evrensel bir hakikatin sözcüsü, herkes için geçerli olan değer ve tutumların taşıyıcısı olamaz.

Çalışmanın temel amacı, Foucault’nun perspektifinden Aydınlanmayla birlikte ortaya çıkan evrensel (geleneksel) entelektüelin, süreç içerisinde dönüşümüyle spesifik entelektüele inen entelektüel anlayışı ortaya koymaya çalışmaktır. Evrensel doğrulardan yola çıkarak, evrensel hakikatlere ulaşmaya çalışan geleneksel entelektüelden; evrensel doğruların olduğunu kabul etmeyerek tüm alanlara sızmış olan iktidarla, sahip olduğu bilgiyle mücadele eden spesifik entelektüele dönüşümün gerçekleştiğini bilmek Foucault’ un entelektüel anlayışını yorumlamada önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Evrensel doğru, entelektüel, geleneksel entelektüel, spesifik entelektüel

TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ SÖZLÜ İLETİŞİM SORUNLARININ İNCELEMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Hülya SÖNMEZ

Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü.

ÖZET

Öğretmen adaylarının mesleğe atıldıktan sonra ihtiyaç duyacakları mesleki yeterliliklerin başında öğrenci ile etkili iletişim kurma becerileri gelmektedir. Çünkü öğretmen, otantik öğrenme ortamına uygun iletişim kurmayı başararak öğrencileri öğrenme sürecin aktif olarak dâhil etmelidir. Öğretmenin bu kapsamda kendini tanıması ve etkili iletişim stratejilerini öğrenmesi gerekir. Bunun oluşabilmesi için öğretmenin iletişim becerilerinin fakında olması önemli bir husustur. Bu nedenle bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının iletişim kurma sürecinde yaşadıkları sorunları sözlü iletişim becerilerine göre nasıl farklılaştığını belirlemektir. Bu amacı gerçekleştirmek için araştırma süreci nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına uygun olarak tasarlanmıştır. Aynı zamanda araştırmada şu sorularına cevaplar aranmıştır: Öğretmen adaylarının sözlü iletişim kurma sürecinde yaşadıkları sorunlar nelerdir? Öğretmen adaylarının sözlü ve yazılı olarak iletişim kurma sürecinde yaşadıkları sorunların benzer ve farklılıkları nelerdir? Bu araştırma sorularıyla iletişimde önemli bir ihtiyacın (eksiklik) giderilmesi hedeflenmiştir. Böylece öğretmen adaylarının iletişim becerilerini tanımaları ve bu kapsamda kendilerini değerlendirmeleri sağlanmıştır. Araştırmanın verileri, 30 Türkçe dersi öğretmen adayından toplanmıştır. Veri toplama süreci iki aşamada gerçekleşmiştir. Birinci aşamada katılımcıların sözlü anlatım (iletişim) sürecinde yaşadıkları problemleri belirlemek amacıyla veriler toplanıp incelenmiştir. Bu aşamada hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma ortamları ve örnek olay incelemesine (tartışma) başvurulmuştur. Bu kapsamdaki veriler; hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma değerlendirme formu ve yarı yapılandırılmış görüşme anketi ile toplanmış ve çözümlenmiştir. Daha sonra sözlü iletişim becerileri ile ilgili toplanan veriler karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda öğretmen adaylarının sözlü olarak iletişim kurma sürecinde yaşadıkları zorluklar belirlenmiştir. Ulaşılan sonuçlar göstermiştir ki öğretmen adayları en fazla özgüven eksikliği (aşırı heyecan), ses yutma, iki dillilik, gereğinden fazla devrik cümle kullanma, hızlı konuşma, kelime hazinesi eksikliğinden kaynaklı sorunlar yaşamaktalar. Sözlü olarak belirlenen bu iletişim sorunlarının çözümü için gerekli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İletişim sorunları, sözlü anlatım, öğretmen adayları.

EXAMINATION OF TURKISH TEACHER CANDIDATES' ORAL COMMUNICATION PROBLEMS

ABSTRACT

Teachers' ability to communicate effectively with the student at the beginning of the vocational qualifications that they will need after the job. Because the teacher should be able to actively communicate the learning process to the authentic learning environment and the students should actively involve the learning process. In this context, the teacher needs to know himself/herself and learn effective communication strategies. In order for this to occur, it is important to have the teacher's communication skills. Therefore, the purpose of this research is to determine how teacher candidates differ in their communication process according to their verbal communication skills. In order to achieve this aim, the research

process was designed in accordance with the case study of qualitative research methods. At the same time, the following questions were asked in the research: What are the problems that teacher candidates experience in the process of verbal communication? What are the similarities and differences in the problems experienced by teacher candidates in the communication process? It is aimed to eliminate an important need (deficiency) in communication with these research questions. Thus, it was ensured that pre-service teachers were able to recognize their communication skills and evaluate themselves.

The data of the study were collected from 30 Turkish lesson teacher candidates. The data collection process took place in two stages. In the first stage, data were collected and analyzed in order to determine the problems experienced by the participants during the oral communication process. At this stage, prepared and unprepared speech environments and case study (discussion) were applied. Data in this context; prepared and unprepared speech evaluation form and semi-structured interview questionnaire. Then, the data collected about the verbal communication skills were compared. As a result of this comparison, the difficulties that the prospective teachers experienced in the process of communicating orally were determined. The results showed that teacher candidates experience problems with lack of confidence (overexcitement), sound swallowing, bilingualism, overturned sentences, quick talk, and lack of vocabulary. Suggestions were made for the solution of these communication problems, which were determined orally.

Keywords: Communication problems, oral expression, teacher candidates.

OKULLARDA GÖZLENEN ŞİDDETİ ÖNLEME VE MÜDAHALE: GÜVENLİ OKUL TOPLULUKLARI MODELİ

Vildan SAKİ

Arş.Gör., Trabzon Üniversitesi

Fatma ALTUN

Dr.Öğr. Üyesi Trabzon Üniversitesi

ÖZET

Şiddet, okulda ve çevresinde en sık karşılaşılan problemlerden biridir. UNESCO okullardaki şiddeti; okul içinde, çevresinde, evde veya sanal ortamda öğrencilerden personellere okulla ilişkili herhangi bir bireyin psikolojik, fiziksel, cinsel şiddete veya zorbalığa maruz kalması olarak tanımlamıştır. Çocukların okullarda sergiledikleri veya maruz kaldıkları şiddet içerikli davranışların etkilerinin yetişkinlik yılları için de risk oluşturduğu bilinmektedir. Bu nedenle, sağlıklı ilişkilerin olduğu pozitif bir okul iklimi oluşturmak için tedbir alınması ve şiddet içerikli davranışların minimum düzeye indirilmesi önemli hale gelmektedir. Şiddetten uzak, güvenilir bir okul ortamı, öğrenciler için hem bir hak hem de başarılı olmaları için temel bir gereksinimdir.

Derleme niteliğindeki bu çalışmanın ilk bölümünde okullardaki şiddeti önleyici çalışmaların önemi üzerinde durulmuş ve müdahaleye dönük programlarda kullanılabilecek yöntemler kısaca açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise Daniels ve Bradley'nin (2011) Güçlü Okul Toplulukları Modeli özetlenmeye çalışılmıştır. Bu model okul içinde ve dışında istenmeyen davranışları azaltmakla birlikte istenilir davranışları arttırmayı hedefleyen bir yapıya sahiptir. Model kendilerini ifade edebilmeleri, diğerleri ile temas kurabilmeleri ve problemlerini etkili bir şekilde çözebilmeleri için öğrencilerin ve diğer personelin sahip olmaları gereken becerilere odaklanmaktadır. Bu beceriler; a) Beceri Öğretimi, b) Beklenen Öğrenci Davranışları, c) Toplumla Yakın İlişki Kurma, d) Kendine ve Diğerlerine Yönelik Farkındalık ve e) Yetişkinlerin Olumlu Tutumları olmak üzere beş kategoride ele alınmaktadır. Bütüncül ve barışçıl bir yaklaşıma sahip olması bakımından modelin şiddeti azaltma uygulamalarına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Okul psikolojik danışmanlarının ve öğretmenlerin önerilen bu modeli uygulamalarında dikkate almaları, araştırmacıların ise modelin Türk okullarındaki etkililiğini araştırmaları önerilmektedir. Bununla birlikte çalışmanın okul rehberlik programlarının geliştirilmesine ve uygulanmasına katkı sağlama potansiyeline sahip olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okullarda Şiddet, Önleme, Müdahale, Güvenli Okul

İLİŞKİ DOYUMU VE İLİŞKİDE KARAR VERME BECERİSİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Cansu TOSUN

Trabzon Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Fatma ALTUN

Trabzon Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Prof.Dr. Hikmet YAZICI

Trabzon Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

ÖZET

İlişki doyumu, duygu, düşünce ve davranışlar bağlamında romantik ilişkiyi değerlendirmeyi (Hendrick, 1988), ilişkide karar verme becerisi ise romantik ilişkilerde mantıklı karar verme sürecini ifade etmektedir (Vennum ve Fincham, 2011). Bu çalışmanın temel amacı romantik ilişkilerin seyri için önemli görülen bu iki değişken arasındaki ilişkiyi incelemektir. Ayrıca bazı demografik değişkenler ile ilişki doyumu arasındaki ilişkileri incelemek diğer bir amaçtır. Araştırmanın örneklemini 215 kişiden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, İlişki Doyumu Ölçeği (Curun, 2001) ve İlişkide Karar Verme Ölçeği (Tosun, Yazıcı ve Altun, 2017) kullanılmıştır. Veriler tanımlayıcı istatistik teknikleri, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı (PMÇKK), bağımsız *t* testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda ilişki doyumu ile ilişkide kendine güven ($r=.62, p<.01$) ve ilişkiyi yönetme ($r=.36, p<.01$) arasında orta düzeyde pozitif yönde ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan ilişki doyumu ile ilişki süresi ($r=.12, p>.05$) ve yaş ($r=-.00, p>.05$) arasında anlamlı bir ilişki olmadığı; ayrıca ilişki doyumu puanlarının cinsiyete ($t=-.37, p>.05$), eğitim ($t=.31, p>.05$) ve gelir düzeyine ($F_{(2,212)}=1.33, p>0.05$) bağlı olarak değişmediği; fakat ilişki türüne ($t=-2.64, p<.05$) göre değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda ilişkide karar verme becerisinin ilişki doyumu üzerinde anlamlı etkiye sahip olduğu, bu becerinin artmasının bireylerin ilişkilerinde daha fazla doyuma ulaşmalarına yardımcı olacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: İlişki Doyumu, İlişkide Karar Verme, Romantik İlişki

**ŞİRKETLER TOPLULUĞUNDA GÜVEN SORUMLULUĞU NEDİR? NE DEĞİLDİR?
TÜRK TİCARET KANUNU’NUN 209. MADDESİNDE DÜZENLENEN GÜVEN
SORUMLULUĞU HAKKINDA BAZI TESPİT VE ELEŞTİRİLER**

Dr. Öğretim Üyesi Nilgün Başalp YILDIRIM

İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk ve Borçlar Hukuku Anabilim
Dalı

ÖZET

MK m. 2 temelinde tanımlanan bütünsel yasal borç ilişkisinden doğan koruma yükümlülüklerinin ihlali güven sorumluluğunun çıkış noktasıdır. Şirketler hukukunda güven sorumluluğu denildiğinde ise Türk Ticaret Kanunu’nun 209. maddesi dikkatle okunmalıdır. Zira *“Hâkim şirket, topluluk itibarının, topluma veya tüketiciye güven veren bir düzeye ulaştığı hâllerde, bu itibarın kullanılmasının uyandırdığı güvenden sorumludur.”* denilerek güven sorumluluğuna pozitif bir temel kazandırılmaktadır.

Bu düzenleme, zarar gören üçüncü kişiyi haklı güveninden ötürü korumaktadır. Hükmün dayandığı ana düşünce, şirketler topluluğuna dâhil bağlı şirketin işlem ve eylemlerinin hâkim şirketin himayesi altında gerçekleştiği düşüncesidir. Eğer bu durum üçüncü kişilerde haklı bir güven yaratmakta ve hâkim şirket de buna izin vermekte ya da buna engel olmamakta ise TTK m. 209 hükmü gereğince yaratılan güvenin boşa çıkması nedeniyle hâkim şirketin sorumluluğu gündeme gelebilecektir. Dikkat edilirse, bağlı şirketin sözleşme ilişkisi içinde olduğu karşı sözleşen ile bir sözleşme akdetmiş olmamasına rağmen hâkim şirket, üçüncü kişinin duyduğu güvenin boşa çıkması nedeniyle sorumlu tutulmaktadır.

Gerek Türk Ticaret Kanunu’nun Genel Gerekeşi’nde gerekse madde gerekçelerinde belirtildiği üzere TTK m. 209’un kaynağı İsviçre Federal Mahkemesi’nin güven sorumluluğuna dair vermiş olduğu bir karardır. Bu karar, 15 Kasım 1994 tarihli BGE 120 II 331 “Swissair” kararıdır. Ancak bu kararı takip eden ve güven sorumluluğunun unsurlarının belirlenmesine yol açan diğer kararları da dikkate değerdir. Bu kapsamda, 6 Kasım 1996 tarihli BGE 123 III 220 “Omni-Holding”, 16 Nisan 1998 tarihli BGE 124 III 297 “Motor Columbus AG”, 12 Haziran 2007 tarihli BGE 133 III 449 ve 13 Mayıs 2008 tarihli BGE 134 III 390 kararları güven sorumluluğunun kurucu unsurlarını tanımlar niteliktedir.

İsviçre Federal Mahkemesi’nin bu kararlarında ortaya koyduğu kriterler dikkate alınarak Türk Ticaret Kanunu’nun 209. Maddesinde düzenlendiği şekliyle güven sorumluluğunun değerlendirilmesi yararlı olacaktır. Tebliğde söz konusu kararlar hakkında kısaca bilgi verildikten sonra, hükmün uygulama alanını belirlemek üzere, TTK m. 209 özelinde güven sorumluluğunun kurucu öğeleri tartışılacaktır. Bu bağlamda TTK m. 209’da yer alan “itibar”ın kullanılmasından söz edebilmek için, topluluk adının, unvanının, logosunun, üçüncü kişi ile özel bir bağ içinde reklam, afiş, ilan gibi araçlarla toplumun bilgisine sunulması, hâkim şirketin bundan haberdar olması ve ayrıca buna engel olmamış olması gerekmektedir. Topluluk itibarını bu şekilde kullanarak üçüncü kişi nezdinde güven yaratılması halinde ise hâkim şirketle üçüncü kişi arasında *bir yasal borç ilişkisi* doğmaktadır. Her ne kadar sözleşmeye taraf olmasa da, bağlı şirket ile üçüncü kişi arasında sözleşmesel ilişkinin kurulmasında hâkim şirketin bir müdahalesinin olması ve itibarını kullandırması, hâkim şirketin, söz konusu yasal borç ilişkisinden doğan koruma yükümlülüğüne aykırı davranışı

olarak sorumluluğunun doğmasına neden olmaktadır. Hükümün lafzından doğan “topluluk itibarı”, “itibar kullanımı”, “topluma ve tüketiciye güven vermek” gibi muğlak ifadelerden kaynaklanan bazı sorunlara ise bu bağlamda ayrıca işaret edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Güven Sorumluluğu, Swissair Kararı, Topluluk İtibarı, İtibar Kullanımı

**ORGANİZASYONLARDA İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNİN ÇALIŞAN –
YÖNETİCİ YANSIMASI: SAĞLIK SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ****Mubin İNAN**

Anadolu Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Suzan URGAN

19 Mayıs Üniversitesi

ÖZET

Organizasyonlarda gerekli işgücü ihtiyacının sağlanması, geliştirilmesi ve bu işgücünün motivasyonu önem arz etmektedir. Bu faaliyetler işletme performansının artırılması için gerekli bir unsur olurken çalışan personel için de olumlu sonuçlar ortaya çıkaran süreç dönüşmektedir. Sağlık sektörü kendi içinde oldukça karmaşık bir sektördür. Etkili bir insan kaynakları yönetimi bu karmaşık durumun üstesinden gelmede en etkili yollardan biridir. Bu çalışmanın amacı sağlık kurumlarında insan kaynakları yönetiminin işlevini çalışan personel ve yönetici personel perspektifinden ortaya koymaktır. Bunun için bir kamu hastanesinde çalışan personele, insan kaynakları yönetiminin işlev durumunu ortaya koymaya yarayan yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanarak uygulanmıştır. Örneklem grubu ildeki bir kamu hastanesinde poliklinik biriminde yönetici olarak çalışan 6 kişi ve herhangi bir yönetim görevi olmayan 12 kişidir. Elde edilen verilere fenomenolojik yöntemle içerik analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda insan kaynakları yönetiminde çalışan ve yöneticilerde bazı insan kaynakları yönetimi fonksiyonları aynı şekilde anlaşılmaktadır. Ancak bazı insan kaynakları yönetimi fonksiyonlarında çalışan ve yönetici ayrılmaktadır. Çalışan ve yöneticiler aynı kurumda aynı amaca hizmet etmiş olsalar da insan kaynakları yönetimi işlevlerinin algılanmasında farklılaşmaktadır genel sonucu ortaya çıkmıştır.

ВОЗМОЖНОСТИ КОЛОРИСТИКИ ИНТЕРЬЕРА И ВКЛЮЧЕННЫХ В НЕГО ПРОИЗВЕДЕНИЙ ИСКУССТВА В СОЗДАНИИ ЭКОЛОГИИ ОБЩЕГО ПРОСТРАНСТВА

Оксана ПИЛИПЧУК

Доцент кафедры «Рисунка и живописи», Украина, Киевский Национальный университет строительства и архитектуры

Анотация

Цвет имеет важное значение для ориентации человека в пространстве, передачи функционального содержания, эмоционально-эстетического эффекта, формирования благоприятного психологического комфорта. Колористическое решение интерьерного пространства, полученное в результате сочетания цветов, способно сформировать эстетически полноценный колорит помещения – гармонию искусственной среды, которая не вызывает раздражение и способна привести к ощущению комфорта и уюта. Произведения искусства, кроме эмоционально-эстетического и образного воздействия, могут нести в интерьере и смысловое значение, и так же в некоторых ситуациях должны выполнять функциональную роль. Например, известно, что определенная цветовая гамма произведений искусства может способствовать повышению психологического ощущения тепла или холода, пространства или замкнутости, такой же эффект может вызвать и сюжетная линия замысла. Также произведения искусства, которые имеют определенную форму, заданную композиционной идеей, в зависимости от источника света, колористического окружения, а также своей фактуры и объема, наличия собственной и падающей тени, будут иметь различную площадь отражения цвета и потому – они будут воздействовать, учитывая эти факторы, с определённой степенью цветовой интенсивности.

В реализации этих задач в первую очередь требуется знание свойств цвета – научного объяснения природы цвета, основных законов цветового восприятия и механизма восприятия цветовых сочетаний, что связывает различные науки в одно целое и является взаимодополняющим: оптические (возникновение зрительного ощущения их характеристик), физические (распределение светового потока, мощности и длины волн излучения), физиологические, экологические, психологические и эмоциональные.

Сбалансированную гармонию цвета, основанную на художественных методах, средствах колористики и экологических принципах в помещении, можно достигать только с учетом всех элементов интерьера, а также факторов, связанных с ним. В конечном счете, цвет в интерьере должен приносить оптимальное психологическое состояние человека, ощущение положительных эмоций.

Также нужно учитывать и вид, и специфику использованного материала. Пространство интерьерной среды и включение в неё произведений искусства содержит большое количество разнообразных по своим свойствам и структуре материалов с применением различных технических приемов. Объединение традиционных и инновационных подходов возможно, благодаря сегодняшнему научному прогрессу в области нанохимии и нанотехнологии. Научное изобретение новых технических материалов, открыли широкие возможности в различных областях человеческой деятельности, так же это коснулось и всех областей современного изобразительного искусства. Утилитарная технологичность новых материалов удачно сочетается с художественно-изобразительными и декоративными свойствами произведений. Современные

требования к материалам, кроме творческих задач в решении колористики и композиции, характера покрытия, технологии обработки – это безопасность, которая включает экологичность, это инновационность, экономичность, функциональность и целесообразность. Новые технологии и требования к специфике различных видов изобразительного искусства способны преобразовывать и обогащать возможности, по проектированию экологического интерьера. Например, использование насыщенности флуоресцентных цветов – в течение светового дня изображение или предмет, обработанный самосветящейся краской, начинает отдавать накопленную энергию в темное время суток или во время искусственного освещения, что может повысить энергоэффективность помещения, или термохромных красок, изменяющих свой цвет, или нано-технологий, которые повлияли на возникновение нового направления в изобразительном искусстве – «Нано-арт».

Соответственно, можно сделать вывод, что в условиях устойчивого развития и сохранения окружающей среды, при поиске инновационных подходов к способам создания экологии в интерьере различного назначения, возникает потребность в специальных научных методах, теоретических и практических приемах, которые могли бы быть инструментами для современных художников и дизайнеров. Знание законов и возможностей колористики, целесообразность использования цветового решения, особенно важно при проектировании экологического окружения человека.

Ключевые слова: экология, колористика, интерьерное пространство, произведения искусства.

Y KUŞAĞI GENÇLERDE YAŞAM MEMNUNİYETİ DURUMU: NEVŞEHİR ÖRNEĞİ

Dr. Öğretim Üyesi Hamza KURTKAPAN
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

ÖZET

Yaşam memnuniyeti, bireyin yaşam kalitesine ve iyilik haline ilişkin algısını ifade etmektedir. Belli kriterlere göre bireyin kendi yaşamına yönelik genel değerlendirmesine işaret eder. Bireyin bütün halinde kendi yaşam kalitesini değerlendirmesiyle elde edilen olumluluk derecesi olan yaşam memnuniyeti, mutluluk ve öznel iyi oluş gibi kavramlarla eşanlamli kullanılabilir. Bu araştırma Y Kuşağı gençlerin yaşam memnuniyetini incelemektedir. 18-27 yaş arası gençlerin yaşam memnuniyetlerini etkileyen faktörleri belirleme amacı ile yapılmıştır. Araştırma, Şubat ve Mart 2019 tarihleri arasında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde yapılmıştır. Nicel araştırma deseni ile kesitsel bir araştırma yürütülmüştür. Araştırmaya lisans eğitimine kayıtlı 776 kişi katılmıştır. Veriler, sosyal ve demografik özelliklere yönelik soruları ve Denier ve arkadaşları tarafından geliştirilen yaşam memnuniyeti ölçeğini içeren anket formu aracılığıyla elde edilmiştir. Veriler SPSS 25 programı yardımı ile analiz edilmiştir. Analizde bağımsız gruplar t-Testi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan gençlerin yaşam memnuniyeti puan ortalaması $15,28 \pm 4,38$ 'dir. Bu ölçekten en düşük 5 en yüksek 25 puan alınabilmektedir. Bundan dolayı gençlerin görece ortanın üzerinde bir yaşam memnuniyetine sahip oldukları tespit edilmiştir. Araştırmada gençlerin yaşam memnuniyeti ölçeği puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır. İmam Hatip Lisesi mezunu gençlerin Düz Lise mezunu gençlerden daha yüksek yaşam memnuniyetine sahip oldukları tespit edilmiştir. Kendini sosyal ekonomik olarak ortanın üstünde görenler ortanın altında görenlere oranla daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları belirlenmiştir. Ailesinin aylık ortalama gelirini 3250 TL ve üzeri olduğunu söyleyenler 1700 TL ve aşağısı olanlara oranla daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Babası memur ve işçi olanların babası işsiz olanlara oranla daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları görülmüştür. Babası üniversite mezunu olanların babası okur yazar olmayan katılımcılardan yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmış ve çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gençlik Sosyolojisi, Yaşam Memnuniyeti, Yaşam Memnuniyeti Ölçeği.

Y KUŞAĞI GENÇLERİN YAŞLI BAKIMI SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: NEVŞEHİR ÖRNEĞİ

Dr. Öğretim Üyesi Hamza KURTKAPAN
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırma Y Kuşağı, 20-29 yaş arası gençlerin yaşlı bakım sorumluluğuna ilişkin görüşlerini belirleme amacı ile yapılmıştır. Araştırma, Şubat ve Mart 2019 tarihleri arasında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde yapılmıştır. Nicel araştırma deseni ile kesitsel bir araştırma yürütülmüştür. Araştırmaya lisans eğitimine kayıtlı 657 kişi katılmıştır. Veriler, sosyal ve demografik özelliklere yönelik soruları içeren anket formu aracılığıyla elde edilmiştir. Veriler SPSS 25 programı yardımı ile analiz edilmiştir. Analizde Chi Square analizine başvurulmuştur.

Araştırmaya katılan gençlerin genel olarak yaşlı bakımında kimin sorumluluğunda olması gerektiği ile yaşlanınca sana kimin bakması gerektiği arasında fark istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. ($P<0,001$) Katılımcılar genel olarak yaşlı bakımında devlet ve aileyi öncelerken, iş kendileri için yaşlı bakımına gelince bireyin kendisi seçeneğine daha fazla yer vermektedirler. Katılımcıların %20,7'si ihtiyaç halinde huzurevinde kalabileceğini belirtmişlerdir. İleride aile kurduktan sonra anne babası ile aynı evde birlikte yaşamayı isteyenlerin oranı %70,8'dir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık Sosyolojisi, Yaşlı Bakımı, Sosyal Politika, Y Kuşağı.

TÜRKİYƏ CUMHURİYYƏTİNİN YAXIN ŞƏRQ SİYASƏTİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ FƏRAT ÇAYININ ŞƏRQİNDƏ BAŞ VERƏN PROSESLƏRƏ TƏSİRİ

Sadiqova PƏRVİN

“Diplomatiya və xarici siyasət” kafedrası, müəllim

Xülasə

Geopolitik, geostrateji, geoeconomik və geokültürel baxımdan mürəkkəb və həssas bir regionda yerləşən Türkiyə Cumhuriyyətinin milli təhlükəsizliyinin təmin olunması, ilk növbədə onun milli maraqlarının - uzun müddətli təməl maraqlarının, bu maraqlara yönəlik xarici və daxili risk, təhdid və təhlükələrin müəyyən olunmasını, modern demokratiyaların təcrübəsi də nəzərə alınmaqla effektiv milli təhlükəsizlik strategiyası və konsepsiyasının işlənilib hazırlanmasını tələb edir. Bundan başqa, yerləşdiyi region ebarilə hər gün dəyişən siyasi konjektura uyğunlaşmaq yerinə milli təhlükəsizliyini təmin etmək üçün böyük dövlətlərin və siyasi güclərin həmlələrinə qarşı öz qərarlarını verə bilən, zamanında müdaxilə etmək imkanlarına sahib çevik, balanslı, düşünülmüş siyasi addımların atılması da olduqca önəmlidir.

11 sentyabr hadisələrindən sonra qərb dövlətlərinin Yaxın Şərq ölkələrinə marağının artması, bunun ardınca “Ərəb Baharı” çərçivəsində önəmli dövlətlərdə siyasi iradənin aradan qalxması, regionun əsas dövlətlərindən biri olan Türkiyəni yeni bir Yaxın Şərq siyasəti müəyyən etməyə vadar etmişdir. Bu siyasət çərçivəsində, 22 avqust 2016-cı ildə İŞİD terror qruplaşmasının Qaziantep şəhərinə terror saldırısına cavab olaraq, Türkiyə Cümhuriyyəti 24 avqust öz sərhəd təhlükəsizliyini təmin etmək və regionu terrorist qruplaşmalardan təmizləmək məqsədi ilə “Fırat qalxanı” əməliyyatına başlamış və qısa zaman dilimində (əməliyyatın 136-cı günün məlumatına əsasən) 2000 kv.km ərazini terroristlərdən təmizləmişdir. 2018-ci il 19 yanvar “Zeytun budağı” adı altında Afrin və ətrafı ərazilərdə yerləşən PKK/PYD/YPG kimi terror qruplaşmalarının bazalarına dağıdıcı zərbələr endirilmişdir. Türk Silahlı Qüvvələri (TSQ) əməliyyatın səkkizinci günündə YPG-yə aid ümumi 340 hədəfin məhv edildiyini açıqlamışdır. TSQ bu əməliyyatları aparan zaman və sonrasında dövlət rəsmiləri öz çıxışlarında dəfələrlə Fəratın şərqinin Türkiyənin təhlükəsizliyi üçün olduqca önəmli olduğu barəsində açıqlamalar etmişdir.

Fəratın şərqə Suriyada Fərat çayının şərqindən başlayaraq İraq sərhəddinə qədər olan ərazini əhatə edir. Müxtəlif böyüklükdə su anbarlarının, enerji və su qaynaqlarının, o cümlədən geniş əkin sahələrinin yerləşdiyi bölgənin Türkiyə üçün əsas önəmi 2013-cü ildə PYD/YPG terror qruplaşmalarının bölgəni Rojova muxtar vilayəti elan etməsi və TSQ-nin Fəratın qərbində həyata keçirdiyi əməliyyatlardan sonra öz bazalarını Fəratın şərq sahillərində yerləşdirməsidir. İŞİD terror qruplaşmasının bölgədən çəkilməsi ilə bölgədə söz haqqını ələ keçirən PYD/YPG terror qruplaşmalarının əlində olan enerji koridoru, həmçinin ağır silahlar və TSQ-nin nəzarətində olan bölgələrə zaman-zaman məqsədli taciz hücumlarının edilməsi, Türkiyənin regiona diqqətini daha da artırmasına səbəb olmuşdur. Prosesin ilk günlərindən etibarən Türkiyənin NATO-dakı ən önəmli müttəfiqlərindən olan ABŞ Fəratın şərqində böyüyən terrorist qruplaşmalara maddi-texniki dəstək vermişdir. Regionda mütəşəkkil donanımlı hərbi sistemlərin yerləşdirilməsi ABŞ-ın və bu qruplaşmalara dəstək verən ölkələrin burada qalıcı və uzunmüddətli maraqlarından xəbər verir. Bu isə öz növbəsində təkcə radikal qruplarla mübarizə aparan Türkiyənin deyil, Yaxın Şərqin açar ölkələri olan İranın, İraqın və Suriyanın ərazi bütövlüyünü və dövlət təhlükəsizliyini təhdid edir. ABŞ-ın terror qruplaşmalara verdiyi dəstək Türkiyəni Yaxın Şərq siyasətində, əsasən də Suriyanın dövlət təhlükəsizliyi məsələsində Rusiya ilə əməkdaşlıq etməyə sövq etmişdir. Lakin, Türkiyə

Cumhuriyyəti ABŞ-la da danışıqları kəsməyərək Fəratın Şərqinə ola biləcək hər hansı müdaxiləyə ABŞ-la əməkdaşlıq çərçivəsində hərəkət etməyi düşünür.

Nəticə olaraq deyə bilərik ki, siyasi konjunktur Türkiyə Cumhuriyyətini qərarlı və çevik addımlar atmağa, dövlət daxilində hər zamankından daha çox birlik və bərabərliyə vadar edir.

Açar sözlər: Türkiyə, Yaxın Şərq Siyasəti, Fəratın Şərq

**AZERBAIJAN VE TÜRK DİLLERİNDE CİNSİYET İLİŞKİLERİNİ YANSITAN
ATASÖZLERİ****Dr. Terane NAĞIYEVA**

Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Simgeler:**ä - ə (Azerbaycan alfabesinde)****ğ - q (Azerbaycan alfabesinde)****h - x (Azerbaycan alfabesinde)****ÖZET**

Azerbaycan ve Türk atasözlerinde cinsiyet ilişkilerini yansıtan birçok ifadeler vardır. Bu ifadelerin, insanların düşünceleri, etnopsikoloji ve gelenekleri ile doğrudan bir bağlantısı vardır. Atasözlerinde cinsiyet ilişkileri ifadeleri yalnızca aile, ve evlilik açısından değil, aynı zamanda farklı yaşam koşullarının mecazi özelliklerinde de ilgi çekicidir. Bu nedenle, cinsiyet ilişkilerini yansıtan atasözleri hem halkın etnopsikolojisini hem de tarihsel gelişimlerinin yanı sıra mevcut yaşam tarzlarını, aile-yaşam önceliklerini ve geleneklerini kapsar. Görgü kurallarına yansıyan cinsiyet ilişkileri doğrudan asırlık kültürel mirasa, geleneğe ve mevcut tarihsel-sosyal ve tarihsel-filolojik "dikey bağlam"a atıfta bulunur. Türk halklarına özgü dünyanın dil manzarasının şekillenmesinde âdet ve geleneklerden doğan kalıp kavramlar müstesna rol oynadığından şüphesiz o ifadeler farklı kültürün, farklı dünya modeli halklar için anlaşılabilir olmaz.

Anahtar kelimeler: *Cinsiyet, bayan, erkek, etnografik, atasözleri*

**FATHERS' STATEMENTS REFLECTING GENDER RELATIONS IN
AZERBAIJANI AND TURKISH LANGUAGES****ABSTRACT**

There are many expressions in the ancestors of Azerbaijani and Turkish that reflect the gender relations. These statements have a direct connection with the people's thinking, ethnopsychology and traditions. Fathers' expressions of gender relations are of interest not only in terms of family, marriage, and marriage, but also in metaphorical characteristics of different living conditions. Thus, the words of ancestors reflecting gender relations cover both the ethnopsychology of the people and the way of their historical development, as well as their existing lifestyle, family-life priorities, and traditions. The gender relations reflected in the proverbial etiquette refer directly to the centuries-old cultural heritage, tradition, and refer to existing historical-social and historical-philological "vertical context." Since the concepts of the tradition of shaping the language of the world of the Turkish peoples have an exceptional role, these expressions will not be understood for different cultures and peoples of different world patterns.

Key words: *gender, female, male, ethnographic, fathers' words*

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDEKİ ÖZEL EĞİTİM İHTİYACI OLAN ÇOCUKLARDA GEÇİŞ SÜRECİ VE HİZMETLERİ: LİTERATÜR İNCELEMESİ

Arş. Gör. Sevda KILIÇ
Kafkas Üniversitesi

Prof. Dr. İbrahim H. DİKEN
Anadolu Üniversitesi

ÖZET

Erken çocukluk dönemi olarak adlandırılan 0-6/8 yaş dönemi, çocukların sağlıklı büyümesi ve uygun gelişimsel uyaranlar alması nedeniyle ileriki yaş dönemlerinin temeli niteliğinde görülmektedir. Çocuğun büyüme ve gelişiminin en üst düzeyde sağlıklı desteklenmesi için gerekli olan her türlü önlemlerin alınması adına gerek gelişmiş ülkelerde gerekse de gelişmekte olan ülkeler de erken çocukluk dönemi üzerinde önemle durulmaktadır (Diken, 2018). Normal gelişim özellikleri gösteren çocuklar için çok önemli olduğu kabul edilen erken çocukluk dönemi; gelişimsel farklılık gösteren, herhangi bir risk taşıyan ya da tanılanmış bir yetersizlikten etkilenme durumu bulunan çocuklar için de oldukça önemlidir (Heward, 2013). Gelişimin erken dönemlerinde yapılan müdahaleler risk ve yetersizlikten etkilenme durumunun etkisini azaltmak ya da engellemek, çocukların okul öncesi dönemde ve okul çağında ihtiyaçları olabilecek becerileri edinebilmeleri açısından önemli bir zemin oluşturmaktadır (Frankel, Gold ve Ajodhia-Andrews, 2010; Deutsch-Smith, 2001). Tanılanmış bir yetersizlikten etkilenme durumu bulunan veya risk altında olan özel gereksinimli çocuklar ve aileleri bu dönemde bir takım eğitsel, tıbbi ve sosyal hizmetlere ihtiyaç duymakta ve bu hizmetleri alırken bir dizi geçişle karşılaşmaktadırlar.

Geçiş süreci, bireyin yaşamının şu anki ya da ileriki dönemlerine ilişkin olarak kendisinin ve/veya ailesinin fırsatları değerlendirdiği, seçimler yaptığı ve kararlar aldığı bir dönemdir (Blasko, 2001). Gerek özel eğitim ihtiyacı olan gerekse de olağan gelişim özellikleri gösteren öğrenciler, eğitim yaşamları boyunca farklı dönemlerde geçiş deneyimi yaşamaktadırlar. Alan yazında özellikle iki kritik geçiş dönemi üzerinde önemle durulmaktadır. Bu geçişlerden ilki, 0-6 yaş okul öncesi dönemi iken, 14-18 yaş okuldan yetişkinliğe/işe/toplumsal yaşama geçiş ise bir diğer önemli geçiş dönemini oluşturmaktadır. Ülkemizde herhangi bir yasal düzenleme bulunmamasına rağmen ABD'deki yasal düzenlemelere göre 3 yaşında BAHF'ın ve 16 yaşında ise BEP'in bir parçası olarak geçiş planlarının hazırlanması zorunlu kılınmaktadır (Bakkaloğlu, 2009).

Nitekim bu bağlamda çalışmamızda; erken çocukluk dönemindeki özel eğitim ihtiyacı olan çocukların geçiş süreci ve hizmetleriyle ilgili olarak son otuz yılda gerçekleştirilen bilimsel çalışmaların betimsel açıdan gözden geçirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda erken çocukluk döneminde özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar ve ailelere sunulan geçiş hizmetleri ve uygulamalarına ilişkin olarak ulaşılan çalışmalar konularına göre “teknik destek ve işbirliği, ebeveynlerin/ailelerin deneyimleri, programın niteliği, ebeveynlere ve çocuklara sağlanan destek ve son olarak politikalar” olmak üzere beş ayrı kategori dahilinde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Dönemi, Geçiş Süreci ve Hizmetleri, Özel Eğitim

GÖRME YETERSİZLİĞİNDEN ETKİLENEN OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN TANILANMIŞ OYUN ÖZELLİKLERİ

Arş. Gör. Sevda KILIÇ
Kafkas Üniversitesi

ÖZET

Günümüzde bir çocuğun bedensel ve ruhsal yönden sağlıklı gelişimi ve eğitimi için oyunun, uyku ve beslenme kadar önemli bir ihtiyaç olduğu kabul edilmektedir. Her bir kuramın tek tek incelenmesi durumunda kuram; hangi sosyal, bilişsel, kültürel veya fiziksel gereksinim ile açıklanırsa açıklansın, hızla değişen ve gelişen dünyada “çocuklar oyunla büyümeli” gerçeğini ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle yaşamın ilk yıllarından itibaren fiziksel, bilişsel, sosyal, duygusal ve dilsel olmak üzere çocuğun bütün gelişim alanlarında ve gelişiminin her bir evresinde oyunun büyük bir öneme sahip olduğu pek çok araştırmacı tarafından savunulmaktadır.

Okul öncesi dönemdeki çocukların “Yapmaktan en çok hoşlandığı şey nedir?” sorusuna verebilecekleri cevabın kuşkusuz “oyun oynamak” olduğu ve oyunun okul öncesi dönemdeki çocukların bütüncül gelişiminde önemli bir role sahip olduğu ifade edilmektedir (Samuelsson ve Carlsson, 2008). Yeteneklerin ortaya çıkarılmasında ve kişilik gelişiminde oldukça etkili bir öğrenme aracı olan oyun, çocuklara mutlu ve özgür olabilecekleri bir ortam yaratmaktadır (Alisinanoğlu vd., 2011). Nitekim bu bağlamda çocuğun içinde yaşadığı dünyayı tanıma ve anlamada en doğal ve en etkin öğrenme süreci olan oyunla ilgili birçok tanımın yapılması ve var olan tanımların çeşitliliği oyunun önemini açıkça ortaya koymaktadır.

Doğumdan sonraki süreçte farklı gelişim özellikleri göstermelerine rağmen gerek özel eğitim ihtiyacı olan çocukların gerekse de olağan gelişim özellikleri gösteren çocukların genel gelişimlerinin sağlanması ve içsel enerjilerinin boşaltılması noktasında ortak paydalarının oyun olduğu ifade edilmektedir (Demirci ve Demirci, 2014). Genel anlamda dünyanın her yerinde, çocukların yaşları ve cinsiyetleri ne olursa olsun oynadıkları oyunların benzer gelişim sıralaması gösterdiği ancak bu çocuk oyunlarının gelişim düzeylerine göre farklılık gösterdiği bilinmektedir.

Warren (1984), görme yetersizliğinden etkilenen çocukların, aralarında motor, dil ve bilişsel becerilerin de olduğu pek çok gelişim alanında gecikme sergileyebileceğini belirtirken; bu alanlarda görülen gelişimsel gecikmelerin, görme yetersizliğinden etkilenen çocukların oyun becerilerini de etkilediği ve bu durumun duyuların yeterince uyarılamamasından, motivasyon eksikliğinden, aşırı korumacılıktan ya da gerçek veya algılanan tehlike korkusundan kaynaklanabileceği düşünülmektedir (Schneekloth, 1989). Ancak bu noktada uygun rehberliğin sağlanması durumunda gören çocukların oynadıkları bütün oyunların görme yetersizliğinden etkilenen çocuklar için de uygun olduğu belirtilmektedir (Ataman, 1984).

Farklı potansiyel, fiziksel ve/veya zihinsel özelliklere sahip özel eğitim ihtiyacı olan çocukların yeteneklerinin arttırılması ve kişisel bilgi alanlarının genişletilmesi noktasında önemli bir eğitim aracı olarak görülen oyunun (Enç, Çağlar ve Özsoy, 1987), çocukların bütüncül gelişimindeki anahtar rolü ve erken müdahalenin temel odağı olması (Varol, 1996) nedeniyle bu sunuda, okul öncesi dönemdeki görme yetersizliğinden etkilenen çocukların tanılanmış oyun özellikleri ve bunların, farklı gelişim alanları ile nasıl ilişkilendirildikleri tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Özel Eğitim, Görme Yetersizliği, Oyun

**DƏRBƏND ŞƏHƏRİNİN AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏ YERİ (IV-IX
ƏSRLƏR)****THE POSITION OF DERBEND IN THE HISTORY OF AZERBAIJAN
(IV-IX CENTURIES)****Əzizova Mahirə**

Bakı Slavyan Universiteti, “Diplomatiya və xarici siyasət” kafedrası, müəllim

mahiraaziz@mail.ru**Xülasə**

Dərbənd şəhəri həm antik, həm də erkən orta əsrlərdə Azərbaycan Albaniyası dövlətinə məxsus olmuşdur və ən qədim çağlardan burada müxtəlif türk tayfalarının məskunlaşmışdır. A.A. Kudryavtsev hələ antik dövrdə Dərbənd təpəsinin zirvəsində mövcud şəhər-qalanı yunan astronomu və coğrafiyaşünası Ptolomeyin xəritəsində göstərilən Gelda şəhəri ilə eyniləşdirir. IV əsrin sonlarından etibarən Albaniyanın Xəzəryanı vilayətlərinə, o cümlədən Dərbənd bölgəsinə Sasani imperiyasının ekspansiyasının yeni mərhələsi başlanır. Sasanilər tərəfindən erkən Dərbənd istehkamları şahənşah II Yezdəgirdin (438-457) dövründə ucaldılmışdır. Əsas işlər I Qubadın (488-496, 499-531) və onun oğlu I Xosrov Ənuşirəvanın (531-579) zamanında həyata keçirilmişdi. Dərbəndin strateji dayaq məntəqəsindən inkişaf etmiş orta əsr şəhərinə çevrilməsində Sasanilərin geniş tikinti fəaliyyəti böyük rol oynamışdı.

Sasanilər dövründə Dərbənd ticarət, sənətkarlıq və mədəniyyət mərkəzi olmuşdu. Ticarət və sənətkarlığın inkişafı şəhər ərazisinin genişlənməsinə təkan vermişdi. Xəlifə Osmanın dövründən etibarən (644-656) ərəb ordularının Dərbənd bölgəsinə yürüşləri başlanır. VII əsrin II yarısında Dərbənd gah ərəblərin, gah da xəzərlərin əlinə keçirdi. Ərəblər Dərbənddə qəti şəkildə 734-cü ildə möhkəmlənərək, oranı özlərinin Qafqazdakı ən iri dayaq məntəqəsinə çevirdilər. Ərəb istilalarının ən mühüm müsbət nəticəsi tarixi Azərbaycan torpaqlarının–Albaniyanın və Atropatenanın (Adurbadaqanın) vahid siyasi və mədəni məkanda – Azərbaycanda birləşməsi oldu. Ona görə də qaynaqlarda (ət-Təbəri, İbn əl-Əsir və b.) Dərbənd artıq Azərbaycan vilayətinin məntəqəsi kimi göstərilirdi. VII-IX əsrlərdə dəniz ticarətinin inkişafı ilə Dərbənd Xəzər dənizinin ən mühüm limanına çevrilir. Avropa və Asiya arasında əlverişli coğrafi mövqe tutan Dərbənd beynəlxalq ticarət magistralları üzərində yerləşirdi və xarici və tranzit ticarətdə iştirak edirdi. Yerli ticarətin xam ipək, neft, zəfəran, xalçalar, toxuculuq, sənətkarlıq məmulatları və digər malları müxtəlif ölkələrdən olan tacirləri cəlb edirdi. Həmçinin Dərbənd keçidindən vaxtı ilə Böyük ipək yolu adını almış ticarət yolu da keçirdi. 869-cu ildə Dərbənddə ərəb mənşəli Həşim ibn Suraka əs-Suləmi tərəfindən müstəqil əmirliyin əsası qoyuldu. Bununla da Dərbənd xilafətin köçərilərlə mübarizədə dayaq nöqtəsi olmağa son qoymaqla, onun tərkibindən çıxır və Qafqazın ən iri feodal qurumlarından birinə, özünəməxsus şəhər-dövlətə çevrilir.

Açar sözlər: Dərbənd bölgəsi, Sasani imperiyası, əmirlik, ərəblər.